

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta

Prispevki k didaktiki zgodovine

LETNIK XXI

4 / 2023

Posebna številka:

Jurčičeva domačija

DIDA
ODOVINE • D
ELEK ZA ZGO
DEPARTMENT
ISTORY • DID

*Letnik 21, številka 4
2023*

*Prispevki
k didaktiki zgodovine*

**Posebna številka – Jurčičeva
domačija**

Vsi prispevki so avtorska dela. Ta številka je lektorirana.

ISSN: 1581-8721 (elektronska verzija)

ISSN: 1581-8713 (tiskana verzija)

*Oddelek za zgodovino
Filozofske fakultete*

Kazalo

Predgovor	4
Prvi del: Jurčičeva domačija – Načrtovanje učne ure v muzeju (<i>Urša Krajnc, Urša Volk</i>)	6
Drugi del: Jurčičeva domačija – Opis muzejskih učnih ur (<i>Urša Krajnc, Urša Volk, Matic Leon Božič</i>)	16
Tretji del: Jurčičev čas – Izbor dogodkov (<i>Urša Dežman, Miha Čučnik, Tevž Lever Boštjančič, Lara Hana Maček, Sara Marolt, Lucija Lebar, Matic Brundič, Nik Kryžanowski, Klavdija Kelher, Matej Tušar</i>)	32
Četrti del: Jurčičev čas – Ponovitvena vprašanja za 19. stoletje (<i>Urša Dežman, Miha Čučnik, Tevž Lever Boštjančič, Lucija Lebar, Lara Hana Maček, Sara Marolt, Matic Brundič, Nik Kryžanowski, Klavdija Kelher, Matej Tušar</i>)	40
Peti del: Jurčičeva domačija – Naloge na portrete, pisne vire in objekte (<i>Matic Brundič, Nik Kryžanowski, Miha Čučnik, Tevž Lever Boštjančič, Lara Hana Maček, Sara Marolt, Lucija Lebar, Urša Dežman, Klavdija Kelher, Matej Tušar</i>)	53
Šesti del: Jurčičeva domačija – Rešene naloge iz delovnega zvezka (<i>Urša Dežman, Lara Hana Maček, Sara Marolt, Lucija Lebar, Klavdija Kelher, Matej Tušar, Miha Čučnik, Tevž Lever Boštjančič, Matic Brundič, Nik Kryžanowski</i>)	99
Sedmi del: Jurčičeva domačija – Delovni listi (<i>Matic Brundič, Nik Kryžanowski, Miha Čučnik, Tevž Lever Boštjančič, Lara Hana Maček, Sara Marolt, Lucija Lebar, Urša Dežman, Klavdija Kelher, Matej Tušar</i>)	112
Avtorji prispevkov	163
Fotografije: Študijsko leto 2022/23	164

Predgovor

*V posebni številki Prispevki k didaktiki zgodovine, letnik XXI, št. 4 so objavljeni rezultati študentov, ki so sodelovali v enoletnem projektu **Jurčičeva domačija – muzej na prostem** Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete UL in Javnega zavoda za kulturo in turizem Prijetno domače Ivančna Gorica (Jurčičeva domačija) v štud. letu 2022/23. V sklopu projekta so obiskali Jurčičevo domačijo in pripravili projektne naloge.*

Študentom je ga. Simona Zorc Ramovš v sklopu predmeta Didaktika zgodovine II na začetku študijskega leta 2022/23 predstavila dejavnosti v muzeju na prostem (Jurčičeva domačija) za obiskovalce oz. osnovnošolce in srednješolce. V okviru obveznosti so študentje imeli več možnosti. Za obvezno muzejsko vajo so lahko izbirali tudi primer muzeja na prostem (Jurčičeva domačija). V obliki krajšega didaktičnega članka pa so ravno tako lahko izbrali muzej na prostem (Jurčičevo domačijo) in predstavili ideje, kako bi izvedli izvenšolsko dejavnost.

24. 2. 2023 so študentje obiskali Jurčičevo domačijo, kjer so si naprej ogledali domačijo pod vodstvom ge. Simona Zorc Ramovš, nato pa pripravljali (praviloma v paru) delovne liste za muzej na prostem ter sestavljali naloge, ki so se nanašale na razstavne portrete in pisne vire ali objekte. Njihove naloge so bile sestavni del projektne naloge pri predmetu Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli. Predstavitev projektnih nalog je potekala 31. 5. 2023 popoldan na FF UL, udeležila pa se je tudi ga. Simona Zorc Ramovš.

Njihovi rezultati so v tej publikaciji razdeljeni v sedem delov. Prvi del predstavlja dve muzejski učni uri. Drugi del vključuje dva didaktična

članka na temo Jurčičeve domačije. Tretji del vključuje izbrane dogodke v času, ko je živel Josip Jurčič (1844–1881). Četrty del vsebuje ponovitvena vprašanja za 19. stoletje, ki se nanašajo na politične in vojaške dogodke, družbeni, gospodarski in kulturni razvoj v tem obdobju. Peti del vključuje naloge na portrete, pisne vire ali objekte v sklopu Jurčičeve domačije. Šesti del vsebuje različne naloge, ki so vzete iz delovnega zvezka (Trškan, D. (2007). *Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače*. Ljubljana: Znanstveno raziskovalni inštitut Filozofske fakultete) in izpolnjene za uporabo na Jurčičevi domačiji. Sedmi del pa vključuje različne delovne liste, ki se lahko uporabijo ob obisku muzeja na prostem. Vse predstavljene naloge v četrtem, petem, šestem in sedmem delu imajo tudi predvidene rešitve. Vse fotografije, ki so jih naredili študentje na Jurčičevi domačiji, so objavljene z dovoljenjem.

Predstavljeni rezultati študentov 2. letnika drugostopenjskega pedagoškega študijskega programa Zgodovina FF UL predstavljajo primer, kako se lahko izvede izvenšolski pouk na primeru Jurčičeve domačije – muzeja na prostem. Posebna številka je namenjena študentom in učiteljem zgodovine ter vsem, ki jih zanimajo aktivne šolske dejavnosti izven učilnice.

Kot urednica posebne številke se zahvaljujem ge. Simoni Zorc Ramovš za celoletno sodelovanje, direktorici Maji Lampret za sprejem v Hiši kranjske čebele (Višnja Gora), Oddelku za zgodovino za sofinanciranje strokovnega izleta, financiranje lektoriranja in tiskane izdaje revije ter vsem študentom zgodovine, ki so sodelovali s svojimi prispevki v tej reviji.

Urednica: dr. Danijela Trškan

PRVI DEL

JURČIČEVA DOMAČIJA: NAČRTOVANJE UČNE URE V MUZEJU

URŠA KRAJNC: PRVI PRIMER NAČRTOVANJA MUZEJSKE UČNE URE (JURČIČEVA DOMAČIJA)

POTEK UČNE URE

UVODNI DEL: UVAJANJE

UVOD	UČITELJ	UČENEC
2 minuti	Danes se nahajamo na Jurčičevi domačiji, kjer bomo nekaj besed namenili opisu življenja Josipa Jurčiča, spregovorili bomo o njegovih delih in elementih iz socialne zgodovine, ki jih opisujejo. Josip Jurčič se je rodil 4. marca 1844 na Muljavi.	Poslušajo.
1 minuta	Ali kdo ve, katero je najslavnejše delo Josipa Jurčiča?	Odgovorijo: Deseti brat.
2 minuti	Za začetek pojdimo zdaj do našega prvega postanka – Krjavljeve koč. Krjavelj je bil vaški posebnež in revni kmet v Jurčičevem romanu Deseti brat, mi pa si bomo pogledali, kako je takrat živel človek njegovega statusa in kako je bila zasnovana povprečna revna bajta.	Poslušajo.

GLAVNI DEL: OBRAVNAVANJE UČNE SNOVI

1. Gradnja hiš in življenje revnih v 19. stoletju na primeru Krjavljeve koč	UČITELJ	UČENEC
3 minute	Prvi vsebinski del se bo nanašal na življenje revnih in na arhitekturo hiš v 19. stoletju in kako se razlikuje od današnje. Kot vidite, je koč imela slamnato streho, zgrajena pa je bila iz tesanih hrastovih plohov, obloženih s trstiko in namazanih z ilovico. Ko so v koči zakurili ogenj, je dim prepožil stene, kar je utrdilo zemljo, ki jih je obdajala in celotno koč tudi utrdil. Prav tako je dim prepožil tudi slamnato streho od znotraj in iz nje pregnal škodljivce, kar nam da vedeti, kako je človek takrat živel z	Poslušajo.

	naravo. V tako zasnovanih, dvoceličnih kočah so živeli bajtarji – kmetje brez zemlje, ki so se preživljali z delom pri drugih in katerih otroci niso imeli možnosti izobraževanja.	
2 minuti	Kot vidimo, so bila okna zelo majhna, vrata pa zelo nizka. Ali mogoče kdor koli ve, zakaj je to bilo tako zasnovano?	Odgovarjajo: Ker so bili ljudje takrat manjši.
2 minuti	Okna so bila manjša tudi zaradi tega, da toplota ni uhajala. Na tem mestu lahko povemo tudi ljudsko pripoved o tem, da so se bajtarji zaradi nizkih vrat vsakič, ko so vstopili ali izstopili skozi vrata, morali prikloniti, kar naj bi jih spominjalo, da morajo biti vse življenje pobožni.	Poslušajo.
2 minuti	Zanimiv je prav poseben način gradnje hiš. Tesani hrastovi plohi so bili položeni na prav poseben način – kot lego kocke. Tako zgrajena hiša se ob potresu ni podrla, zgolj zamajala.	Poslušajo.
1 minuta	Ta Krjavljeva kočica je bila prej dvocelična kašča. Kako mislite, da so jo zaščitili pred golaznimi in od kod mislite, da je tako rdeče obarvana?	Odgovarjajo: premazali so jo s posebno snovjo.
1 minuta	Kočo so barvali z lojem in govejo krvjo, od tod je tudi rdečkaste barve.	Poslušajo.

2. Od pšenice do moke	UČITELJ	UČENEC
1 minuta	Zdaj pa se prestavimo do naslednje hiše in si v sklopu etnografskega dela razstave muzeja oglejmo, kako so včasih pridelovali pšenico.	Poslušajo in sledijo.
1 minuta	Postopek spreminjanja pšenice v moko je bil v 19. stoletju naslednji. Ko je bila pšenica zrela, so jo poželi s srpom.	Poslušajo.
1 minuta	Ali mi lahko nekdo pokaže, kje v tej sobi se nahaja srp?	Pokažejo srp.
2 minuti	Ko so pšenico poželi, so jo žene nabrale na snope in skupaj zvezale. Te snope so nato naložile na lojtrnik, ki so ga z volom odpeljali v doplar. Doma je nekdo z vilami, ki so imele štiri roge, te snope nalagal v late.	Poslušajo.
1 minuta	Ali mi lahko pokažete vile in ugotovite, zakaj so posebne?	Pokažejo vile in odgovarjajo: Narejene so iz razvejane veje in

		so minimalno predelane.
3 minute	Ko je slama naložena, se je morala dva meseca sušiti, nato pa so vzeli platneno 'plahto', snope z zrni položili navznoter, za tem pa so fantje s cepci ritensko ločevali zrnja od slame. Osine zrna in pleve so nato prenesli na leto, to je takšno veliko sito, presejali, da so čez popadali ostanki slame.	Poslušajo.
1 minuta	Celoten postopek si lahko zraven ogledate na slikah, ki visijo na steni.	Gledajo slike.
2 minuti	Preostanek zrnja so nato dali v vetrnik, ki ga je nekdo na roke vrtel, da so se iz zrnja izločile še zadnje lahke snovi. Vse to so potem prenesli v trebušast bedenj oziroma kaščo, peljali zmlet in tako so dobili moko. Slama, ki je ostala, se je porabila v hlevu ali za košare, peharje, nič niso vrgli stran.	Poslušajo.
1 minuta	Ali veste, za kaj vse so lahko še uporabljali trebušaste bednje?	Odgovarjajo: za shranjevanje sadja, za panj, kot košara.
1 minuta	Zdaj pa se sprehodimo še do Josipove hiše, kjer si bomo ogledali notranjost in okolico, pri čemer se bomo ustavili pri čebeljem panju.	Poslušajo in sledijo.

3. Panjske končnice	UČITELJ	UČENEC
2 minuti	Zdaj, ko smo si ogledali Josipovo hišo, pa nekaj besed še namenimo čebeljemu panju, ki je prav zanimivega videza. Čebelnjak je bil prinesen leta 1966 in njegove konice krasijo številne poslikave. Najpogostejši motivi so razne šege in navade ter vsakdanje življenje, kakšni nabožni motivi in dogodki iz zgodovine.	Poslušajo.
5 minut	Zdaj pa sledi naloga. Vsak od vas si bo izbral najljubši motiv, ga prerisal na list in poskušal interpretirati, kaj poslikava na panjski konici prikazuje.	Prerišejo poslikave in odgovarjajo.
2 minuti	Kot vidimo, so pogosti lokalni motivi iz časa Ilirskih provinc, tako kot na primer aliansa. Na naslednjem imamo narobe svet, ko so živali in ljudje zamenjali vloge, pa upodobitev poroke, ki prikazuje, kako so se ljudje včasih ženili iz koristi in ne iz ljubezni, potem imamo ponovno uprizoritev, kako hudič ženski brusi jezik.	Poslušajo.

1 minuta	Skratka, izredno zanimive poslikave, ki prikazujejo prepričanja, navade in običaje iz Jurčičevega časa.	
	Zdaj pa se sprehodimo nazaj na začetek in izvedemo še zaključno ponavljanje.	Poslušajo in sledijo.

ZAKLJUČNI DEL: ZAKLJUČNO PONAVALJANJE

ZAKLJUČEK	UČITELJ	UČENEC
2 minuti	Preden zaključimo, bomo še ponovili, kaj smo se danes naučili. Kako so včasih skrbeli, da koče niso mrgolele s škodljivci?	Odgovarjajo: Dim je prepojil slamnato streho od znotraj in iz nje pregnal škodljivce. Kočo so tudi barvali z lojem in govejo krvjo, od tod je rdečkaste barve.
2 minuti	Kakšen je zadnji del postopka pridelovanja moke iz pšenice? Kaj so storili po tem, ko so zrnja ločili od slame in pšenico dokončno spremenili v moko?	Odgovarjajo: Preostanek zrnja so dali v vetrnik, ki ga je nekdo na roke vrtel, da so se iz zrnja izločile še zadnje lahke snovi. Vse to so potem prenesli v trebušast bedenj oziroma kaščo, peljali zmlet in tako so dobili moko.
1 minuta	Kaj so prikazovali motivi na panjskih končnicah čebelnjaka?	Odgovarjajo: Razne šege in navade ter vsakdanje življenje, kakšni nabožni motivi in dogodki iz zgodovine.

URŠA VOLK: DRUGI PRIMER NAČRTOVANJA MUZEJSKE UČNE URE (JURČIČEVA DOMAČIJA)

POTEK UČNE URE

UVODNI DEL: UVAJANJE

ČAS	UČITELJ	UČENEC
6 minut	<p>Dragi učenci, danes nas čaka malo drugačna učna ura, kot smo je vajeni. Kot vidite, se nahajamo na Jurčičevi domačiji.</p> <p>Kdo je bil Josip Jurčič? Kaj se o njem spomnite iz ur slovenščine?</p>	<p>Poslušajo.</p> <p>Odgovarjajo: Bil je pisatelj, živel je v 19. stoletju, napisal je povest Sosedov sin ...</p>
	<p>Josip Jurčič je bil pisatelj, ki se je rodil na Muljavi leta 1844 v revno kmečko družino. Pred nami vidimo njegovo rojstno hišo, ki jo je zgradil Jurčičev ded in je bila za kmeta v tistih časih precej razkošna. Hiša je še vedno ohranjena v prvotnem stanju in zgrajena iz lokalno pridobljenih materialov. Če bi se danes tu podrla, ne bi pustila nikakršnega ogljičnega odtisa.</p>	Poslušajo.
	<p>Jurčič je v svojih delih veliko pisal o življenju revnih, po njegovih besedah je »pisal, kar je poznal«. Tudi mi si bomo danes ogledali in poskušali orisati socialne razmere kmečkega prebivalstva na podeželju v sredini 19. stoletja. V prvem delu si bomo ogledali Krjavljevo kočo, ki predstavlja bivalno kulturo najrevnejših kmetov. V drugem delu si bomo ogledali primer domače pridelave na primeru izdelovanja lanenega blaga. V zadnjem delu pa si bomo ogledali posebno obliko umetnosti slovenskega prostora v tem času, panske končnice.</p>	Poslušajo.
	<p>Pojdimo zdaj do naše prve postaje, Krjavljeve kočice.</p>	Poslušajo in sledijo učiteljici.

GLAVNI DEL: OBRAVNAVANJE UČNE SNOVI

1. Bivanjske razmere »bajtarjev«	UČITELJ	UČENEC
11 minut	<p>Najprej si bomo ogledali Krjavljevo kočo, ki je pred nami, in prek tega spoznali, kako je bilo videti življenje najrevnejših v sredini 19. stoletja. Krjavelj je lik iz Jurčičevega romana Deseti brat, njegovega najbolj znanega dela, ki je hkrati tudi prvi slovenski roman.</p> <p>Krjavelj je spadal med najrevnejše kmete, med t. i. »bajtarje«, ki niso imeli svoje zemlje v lasti, ampak so se preživljali z delom pri drugih. Otroci iz takih družin niso imeli možnosti izobraževanja, pogosto so delali kot pastirji, hlapci, dekle ali pestrne.</p>	Poslušajo.
	<p>Že na prvi pogled lahko vidimo eno značilnost gradnje takih hiš. Kateri njen del vam najbolj pade v oči?</p>	Odgovarjajo: Slamnata streha.
	<p>Takega tipa streh danes na modernih hišah ne vidimo več. Ko vidimo slamnato streho, pogosto pomislimo, da so bile te zelo krhke, a ni bilo tako. Taka streha je v Jurčičevih časih trajala okrog 30 let, če jo naredimo danes, pa zdrži le okrog 10 let.</p> <p>Mogoče kdo ve, zakaj?</p> <p>Dandanes žita gnojimo z umetnimi gnojili, zaradi česar sicer hitreje rastejo, a je ta slama, ki nastane, precej slabše kakovosti in hitreje razpade.</p>	<p>Poslušajo.</p> <p>Odgovarjajo: Ker je slabše kakovosti.</p> <p>Poslušajo.</p>
	<p>Hiša je, kot, vidimo lesena, zgrajena iz tesanih hrastovih plohov, prvotno barvana z lojem in govejo krvjo, kar ji daje tak rdečkast videz. To so počeli zaradi zaščite pred škodljivci.</p>	Poslušajo.
	<p>Če stopimo v notranjost hiše, lahko vidimo precej točen prikaz domovanja revnih v sredini 19. stoletja. Hiša ima samo dva prostora, dnevni prostor s kuhinjo in eno sobo. Pohištva je zelo malo, v sobi vidimo posteljo, mizo, stol, klop in skrinjo. V taki hiši je živelo 7 ljudi. Oče, mati in dva ali trije otroci so spali v postelji, mlajši otroci</p>	Poslušajo.

	<p>pa verjetno v skrinji. Na stolu vidimo oblačila, ki jih je nosil Krjavelj, klobuk s ptičjim peresom in pa takšno grobo suktnjo. V kuhinji lahko vidimo, da tudi nimajo veliko pohištva in pripomočkov. Vidimo lep primer krušne peči, ki so jih takrat imele hiše v kuhinji. Opazimo lahko tudi, da so bila vrata včasih nižja, kot jih imamo danes, okna pa manjša.</p> <p>Zakaj je bilo tako?</p> <p>Vrata pa so bila manjša tudi zato, ker so bili včasih ljudje zaradi slabše prehrane v povprečju manjši, kot so danes.</p>	<p>Odgovarjajo: Da toplota ni uhajala iz hiše.</p> <p>Poslušajo.</p>
	<p>Sedaj se bomo premaknili na drugi del našega ogleda, v stavbo z etnološko zbirko.</p>	<p>Poslušajo in sledijo učiteljici.</p>

2. Izdelava blaga	UČITELJ	UČENEC
12 minut	<p>Pred nami je etnološka razstava Jurčičeve domačije oziroma »soba trajnosti in samooskrbe«, kot je poimenovana. Kot vidite, je v tem prostoru shranjenih ogromno predmetov, ki so jih v Jurčičevih časih uporabljali za vsakdanje življenje. Ljudje so bili takrat, še posebej na vaseh, kot je ta, v veliki meri samooskrbni, kar pomeni, da so si veliko stvari, ki so jih potrebovali, izdelali sami, doma, iz naravnih materialov. Pred sabo vidite primere tega: čevlje, zobotrebce, grablje, sita, košare, posode ...</p> <p>Na slikah na steni lahko na primer vidimo, kako je potekala pridelava moke, od žetja pšenice, pa do mletja moke in izdelave kruha.</p> <p>Podrobneje pa si bomo skupaj ogledali primer izdelave platna iz lanu. Omenili smo, da so v teh časih veliko stvari, ki so jih uporabljali za vsakdanje življenje, izdelali doma. Ena izmed teh stvari so bila tudi oblačila. V teh časih bombaž še ni bil tako razširjen, oblačila so izdelovali iz lanu,</p>	<p>Poslušajo.</p> <p>Poslušajo.</p> <p>Poslušajo.</p>

<p>volne, včasih pa so uporabljali tudi živalske kože, pogosto polšje, za kape ali plašče.</p> <p>Enemu od učencev da v roke sliko lanenih cvetov.</p> <p>Proces izdelave platna se začne z lanom. Sejemo ga spomladi in jeseni, njegovi cvetovi so modre barve. Ko je zrel, ga pulimo s korenino vred in posušimo, nato pa s takšnimi grabljicami odstranimo lanene glavice s semeni. Iz tega dobimo snop, ki ga lahko tudi potipate.</p> <p>Snop nato nekdo s takšno trlico udarja in ga izpostavlja velikim temperaturnim razlikam, da se povrhnjica čim lepše odpre in nastane čim daljša preja.</p> <p>Potipajte še prejo iz lanu.</p> <p>Prejo so nato počesali s kovinskim glavničkom in z vretenom navijali nitke skupaj.</p> <p>Na koncu so iz niti na statvah izdelali platno, ki ga lahko tudi še potipate.</p>	<p>Učenec drži sliko med učiteljevo razlago.</p> <p>Poslušajo in potipajo snop lanu.</p> <p>Poslušajo.</p> <p>Tipajo prejo.</p> <p>Poslušajo.</p> <p>Poslušajo in tipajo platno.</p>
<p>Imate še minuto časa, da si ogledate ostale razstavne predmete po prostoru.</p>	<p>Poslušajo navodila in si nato ogledajo predmete, ki jih zanimajo.</p>
<p>Zdaj se bomo premaknili še do tretje in zadnje točke na tej domačiji, do čebelnjaka.</p>	<p>Poslušajo in sledijo učitelju.</p>

3. Panjske končnice	UČITELJ	UČENEC
10 minut	<p>Za konec se bomo na kratko ustavili še pri tem čebelnjaku in si ogledali eno posebnost na področju čebelarstva, ki je bila v tem času razširjena čez velik del Slovenije. Če si čebelnjak pozorno ogledate, lahko vidite, da je poslikan z raznimi sličicami, ki ste jih verjetno že kje v bližini vašega kraja kdaj videli.</p> <p>Ali kdo ve, kako se te sličice imenujejo?</p>	<p>Poslušajo.</p> <p>Odgovarjajo: Panjske končnice.</p>

<p>Panjske končnice so torej te poslikane deščice, ki zapirajo panje. Pri nas so jih začeli izdelovati sredi 18. stoletja in taka vrsta umetnosti se je razširila po slovenskem ozemlju. Ustvarjali so jih večinoma pripadniki nižjih slojev. Poznamo veliko različnih motivov. Najbolj pogosti so nabožni, torej verski, pa tudi zgodovinski, velikokrat so upodobljene šege in navade ter vsakdanje življenje. Pogosto pa tudi narobe svet.</p> <p>Pokaže primer vsakega omenjenega motiva.</p>	<p>Poslušajo.</p> <p>Opazujejo.</p>
<p>Zdaj vas pa čaka še naloga. Oglejte si te končnice in si izberite motiv, ki vam je najljubši ter ga prerišite na liste, ki jih imate s seboj. Za to imate na voljo 5 minut.</p> <p>Za domačo nalogo pa si boste izmislili zgodbo, ki bi jo lahko predstavljal vaš izbrani motiv.</p>	<p>Poslušajo.</p> <p>Si izberejo motiv in ga prerišejo.</p>

ZAKLJUČNI DEL: ZAKLJUČNO PONAVLJANJE

ČAS	UČITELJ	UČENEC
<p>6 minut</p>	<p>Z ogledom domačije smo zdaj zaključili. Vzeli si bomo še nekaj minut za refleksijo videnega.</p> <p>Najprej naj mi eden izmed vas našteje vse tri dele domačije, ki smo si jih danes skupaj ogledali.</p> <p>Kateri del današnjega obiska vam je bil najbolj všeč in kaj vam je od tega najbolj ostalo v spominu?</p>	<p>Poslušajo.</p> <p>Odgovarjajo: Krjavljeva kočica, etnološka zbirka in čebelnjak s panjskimi končnicami.</p> <p>Odgovarjajo: Najbolj mi je bil všeč zadnji del ogleda, panjske končnice na čebelnjaku, saj predstavljajo edinstveno in zanimivo obliko umetnosti. Smešni so se mi zdeli motivi, ki upodabljajo narobe svet ipd.</p>
	<p>Izbere štiri učence, da delijo svoje vtise.</p>	<p>Pripovedujejo o vtisih.</p>

DRUGI DEL

JURČIČEVA DOMAČIJA: OPIS MUZEJSKIH UČNIH UR

URŠA KRAJNC IN URŠA VOLK: JURČIČEVO ŽIVLJENJE SKOZI ZGODOVINSKI KONTEKST V OKVIRU MUZEJA NA PROSTEM

UVOD

Učna ura v muzeju predstavlja zanimivo alternativo oz. dodatek k pouku v razredu, saj učence spodbuja, da znanje pridobivajo z lastno aktivnostjo. Obisk muzeja, ki ga lahko izvedemo v okviru terenskega dela ali pa šolske ekskurzije, je tako znatnega pomena pri pouku zgodovine. V teoretičnem delu članka je torej naveden pomen muzejev v sodelovanju s šolo in tudi krajši opis muzejske pedagogike. Glavni del se osredotoča na pripravo učne ure o vsakdanjem življenju kmečkega stanu v 19. stoletju skozi Jurčičevo življenje v okviru muzeja na prostem.

MUZEJ IN ŠOLA

Ko govorimo o zanimivem in razgibanjem poučevanju zgodovine, tega zagotovo ne moremo storiti brez omembe muzejev. Mihelčič navaja, da obisk muzeja učencu ponuja alternativni pogled na usvajanje učne tematike in mu predstavlja nekaj drugačnega oz. novega.¹ Učenje in usvajanje znanja samo v šoli je velikokrat suhoparno in ne zadostuje, saj morajo učenci za optimalno zapomnitev snovi pridobiti odnos do preteklosti, slovenske kulturne dediščine, do dosežkov pomembnejših osebnosti in razviti sposobnost ovrednotenja le-teh.² Ravno zaradi tega pa so muzeji kot vzgojno-izobraževalne ustanove ključni pri pouku zgodovine in predstavljajo vir za spoznavanje ter proučevanje zgodovinskega konteksta.³ Kot takšni bi morali biti tesno povezani s šolami, saj je bogat zgodovinski material pri posredovanju zgodovinskih spoznanj tudi zelo uspešno učno sredstvo.⁴ Muzejske dejavnosti prav tako navajajo učence na samostojno, parno ali skupinsko delo, jih spodbujajo, da se sami preverjajo in evalvirajo, postavljajo različna vprašanja ter upoštevajo muzejski red in disciplino. Večkratni obisk muzejev tudi spodbuja učence, da jih bodo v prihodnosti obiskovali v svojem prostem času.⁵

Šola lahko z muzeji sodeluje tako, da obisk muzejev postane sestavni del terenskega dela, ekskurzij ali drugih oblik izven šolskega dela.⁶ Pomembnost izvajanja ekskurzij v okviru šolanja je raziskovala Kukanja Gabrijelčič, ki navaja, da naj bi učenci znanje in spretnosti, ki jih pridobijo na ekskurzijah v domačem okolju, bili zmožni aplicirati tudi na svetovno raven.⁷ Prav tako se pri terenskem delu in ekskurzijah lahko uporablja

¹ Mihelčič, N. (2013). Razumeti zgodovino – muzejsko delo pri pouku zgodovine. *Zgodovina v šoli*, letnik 22, št. 1–2, str. 44.

² Stergar, T. (2003). Muzej in pouk zgodovine. *Zgodovina v šoli*, letnik 12, št. 3–4, str. 75

³ Trškan, D. (2005). Muzejske pedagoške dejavnosti in pouk zgodovine v Republiki Sloveniji. *Časopis za zgodovinske in narodopisne študije*, letnik 74, št. 3–4, str. 452, 453.

⁴ Potočnik, D. (2004). Muzej kot vir za poučevanje zgodovine. *Zgodovinski časopis*, letnik 58, št. 1–2, str. 194.

⁵ Trškan, 2005, 453.

⁶ Prav tam.

⁷ Kukanja Gabrijelčič, M. (2008). *Lokalna zgodovina pri družboslovnih predmetih v osnovni in srednji šoli*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 9. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-EHL1YECX> (24. 1. 2023).

različne terenske metode, kot so metoda opazovanja, metoda odkrivanja in metoda postavljanja hipotez.⁸

MUZEJSKA PEDAGOGIKA

Kot navaja Tavčar, so muzeje včasih obiskovali le poznavalci in izobražena elita, zato so bili tam zaposleni predvsem znanstveniki, prevladovala pa je metoda raziskovalnega namesto pedagoškega dela. V 19. stoletju so muzeji sicer odprli vrata širši javnosti, a so jih obiskovali predvsem odrasli, medtem ko lahko začetek pedagoškega delovanja muzejev najdemo v prvih desetletjih 20. stoletja, ko so muzeje in galerije začele množično obiskovati šolske skupine.⁹ V Sloveniji se je muzejska pedagogika začela razvijati šele v drugi polovici 20. stoletja, ko so v začetku šestdesetih let v muzejih in galerijah na delovna mesta prišli kustosi pedagogi. Od takrat naprej je mogoče videti razmah pedagoške dejavnosti v muzejih, ki je tudi bolj kakovostna.¹⁰

PRIPRAVA NA OBISK MUZEJA

Z dijaki tretjega letnika gimnazije obiščemo Jurčičevo domačijo na Muljavi, kjer se izvede učna ura z naslovom *Jurčičevo življenje skozi zgodovinski kontekst* (v okviru muzeja na prostem). Učitelj zgodovine se med pripravo na ekskurzijo poveže z učiteljem slovenščine, ki pri pouku predhodno predstavi življenje in delo Josipa Jurčiča. Učna ura se izvede v okviru obravnavanja širše izbirne teme iz učnega načrta z naslovom Razvoj družbe na Slovenskem v dolgem 19. stoletju in traja 60 minut.¹¹

V zadnji uri zgodovine pred obiskom muzeja dijake obvestimo o poteku ekskurzije in jim na kratko predstavimo, kako bo potekala učna ura. Ker je Jurčičev muzej precej velik in zelo razgiban, obenem pa so posamezni prostori razmeroma majhni, je zelo pomembno, da učitelj vzdržuje red in disciplino ter premike po posesti predhodno skrbno načrtuje. Celotna učna ura poteka v skladu s sistemom zaznavnih tipov – VAKOG. Učitelj pred obiskom muzeja sestavi naloge in delovne liste, ki jih bodo dijaki med uro reševali, ter doma speče kruh z drožmi ter iz pšenične moke, ki ga učencem razdeli pri drugem vsebinskem poudarku.

POTEK UČNE URE

Uvajanje (10 minut)

Ko prispemo na domačijo, najprej vstopimo v literarno sobo, kjer povabimo dijake, da si samostojno ogledajo razstavo in se ob tem poskušajo spomniti čim več podatkov, ki jih o življenju in delu Josipa Jurčiča že poznajo. Spodbudimo jih, da o videnem tudi

⁸ Weber, 1994 V: Trškan, D.. (2016). Didaktika zgodovine (1996–2016): (Prispevki k zgodovini v šoli). Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 261.

⁹ Tavčar, L. (2009). Homo Spectator: uvod v muzejsko pedagogiko. Ljubljana: Pedagoški inštitut, str. 33–34.

¹⁰ Prav tam, 35.

¹¹ Učni načrt. (2008) Gimnazija; Splošna gimnazija, Zgodovina. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, str. 35. http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2018/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf (12. 12. 2022).

diskutirajo s sošolci. Po petih minutah njihovo raziskovanje prekinemo in sledi diskusija o Jurčičevem življenju. Med osnovne informacije, ki jih izpostavimo, spadajo letnici rojstva in smrti Jurčiča, njegov poklic, bolj znana dela in socialni stan njegove družine.¹² Na koncu dijakom razdelimo učno-delovne liste in jim damo navodila za reševanje. Vsak učno-delovni list se nanaša na en vsebinski poudarek, lahko jih rešujejo samostojno ali v parih.

Prvi vsebinski poudarek: Položaj kmečkega prebivalstva v 19. stoletju (10 minut)

V prvem vsebinskem poudarku se dijaki zberejo na dvorišču pred Jurčičevo hišo, kjer jim učitelj poda nekaj informacij o položaju kmetov skozi 19. stoletje. Na kratko opišemo fevdalni sistem, ki je veljal do marčne revolucije, zemljiško odvezo, agrarno krizo, vlogo vere v življenju kmeta, selitve v mesta in delitev dela po spolu.¹³

Drugi vsebinski poudarek: Bivalna kultura kmetov (15 minut)

V drugem vsebinskem poudarku si dijaki najprej ogledajo Krjavljevo koč, ki je primer bivanjske kulture t. i. »bajtarjev«. V koči si ogledamo oblačila, ki so jih v tem obdobju nosili, in nekatere pripomočke za vsakdanje življenje ter izpostavimo značilnosti gradnje takšnih koč. Dijake spodbujamo, da se dotikajo raznih materialov. Nato si ogledamo Jurčičevo polmeščansko hišo, ki jo je zgradil Josipov ded in je za takratni kmečki standard primer razkošnejšega bivališča. Sprehodimo se skozi bivalne prostore in hišo ter predmete v njej primerjamo s tistimi v Krjavljevi koči. Dijaki spoznajo socialni status družine Jurčič.

Tretji vsebinski poudarek: Domača obrt (15 minut)

Pri tretjem vsebinskem poudarku si dijaki najprej ogledajo sobo na domačiji. Tam se seznanijo z dvema primeroma domače obrti, in sicer s procesom predelave lanu v platno ter predelavo pšenice v moko, te pa naprej v kruh, ki so ga pekli z drožmi. Na tem mestu dijakom tudi ponudimo kruh z drožmi, ki smo ga spekli. Ogledajo si tudi razna domača orodja ter druge izdelke iz domače predelave. Nato si dijaki ogledajo še čebelnjak s panjskimi končnicami.

Zaključni del (10 minut)

V zaključnem delu učne ure se dijaki skupaj z učiteljem zberejo v večnamenski sobi pri recepciji in preverijo rešitve na učno-delovnih listih. Če ostane dovolj časa, si v istem prostoru ogledajo še videoposnetek o Jurčiču, ki ga hrani muzej.

¹² Josip Jurčič. Slovenska biografija. <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi260454/>. (24. 1. 2023).

¹³ Cvirn, J., Studen, A. (2012). Zgodovina 3. Učbenik za 3. letnik gimnazije. 1. izdaja. Ljubljana: DZS, str. 230–233., Brodnik, V., Antoličič, G., Babič, D., Frantar, Š. (2020). Zgodovina 3. Dolgo 19. stoletje. Učbenik za zgodovino v 3. letniku gimnazij. 1. izdaja. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 189–190, 282.

UČNO-DELOVNI LIST, STRAN 1¹⁴

JURČIČEVO ŽIVLJENJE SKOZI ZGODOVINSKI KONTEKST

POLOŽAJ KMEČKEGA PREBIVALSTVA V 19. STOLETJU

1. Dopolni sestavek.

V Habsburški monarhiji je fevdalni sistem veljal vse do _____, leta 1848. V tem letu je cesar izdal zakon o _____.

2. Navedi tri negativne posledice zemljiške

odveze, ki so vodile v krizo agrarnega

sektorja.

3. Dopolni sestavek.

Marsikateri kmet je izhod iz težkega položaja v drugi polovici 19. stoletja videl v _____. Tri države, kamor so se Slovenci najpogosteje izseljevali, so _____.

Čeprav so se izseljevali predvsem moški, so obstajale tudi specifične oblike ženskega izseljevanja. Tiste, ki so se, še posebej iz Vipavske doline, Goriške in Krasa izseljevale v Egipt, so se imenovale _____.

¹⁴ Predvidene rešitve prvega vsebinskega poudarka:

Prva naloga: Marčne revolucije/pomladi narodov. Zemljiški odvezi.

Druga naloga: Velika finančna bremena, izseljevanje v mesta in industrijska središča, nizke cene kmetijskih pridelkov.

Tretja naloga: Izseljevanju. Tri od: ZDA, Južna Amerika, Kanada, Nemčija. Aleksandrinke. Obrestih. Žito, moko in živino. Dedovanju.

Viri slikovnega gradiva pri izdelavi učno-delovnega lista:

Kmetijsko orodje. <https://namuljavi.si/etnoloska-zbirka-nose/> (3. 1. 2023).

Oblacilna kultura Aleksandrink. https://www.aleksandrinke.si/aleksandrinke/oblacilna_kultura/ (24. 1. 2023).

Položaj kmeta je začela izboljševati Taaffejeva vlada v 80. letih, ki je izdala zakon o _____, uvedla zaščitne carine na _____, _____ in _____. Z novim zakonom o _____ so končali drobljenje kmečke posesti.

UČNO-DELOVNI LIST, STRAN 2¹⁵

BIVALNA KULTURA KMETOV

1. Na kratko razloži naslednje pojme:

BAJTAR: _____

KOLOMAZ: _____

RAŠ: _____

ŠTIBELC: _____

2. Na kratko odgovori na naslednja vprašanja.

Za kateri del domovanja je bila v teh časih odgovorna žena? _____.

Kaj je bilo edino grelna telo v kmečkih hišah tega obdobja? _____.

Kaj lahko sklepaš iz gostote tkanih mrež, ovitih okoli posod? _____

_____.

3. Poimenuj predmete na slikah in napiši, zakaj vse se uporabljajo.

¹⁵ Predvidene rešitve drugega vsebinskega poudarka:

Prva naloga: Bajtar: revni kmet, ki nima v lasti svoje posesti, preživlja se z delom pri drugih. Kolomaz: mazilo za os pri kolesu. Raš: grob material, iz katerega so izdelovali suknje. Štibec: manjša soba z vhodom iz glavnega stanovanjskega prostora v kmečki hiši.

Druga naloga: Za kaščo. Krušna peč. Gosteje tkane mreže so imeli bogatejši, redkeje tkane pa revnejši.

Tretja naloga: Zgoraj levo: burkle za premikanje loncev v peči. Zgoraj desno: barigla/benka za shranjevanje vina. Spodaj levo: omelo za čiščenje krušne peči. Spodaj desno: čelešnik za osvetljevanje bivalnih prostorov.

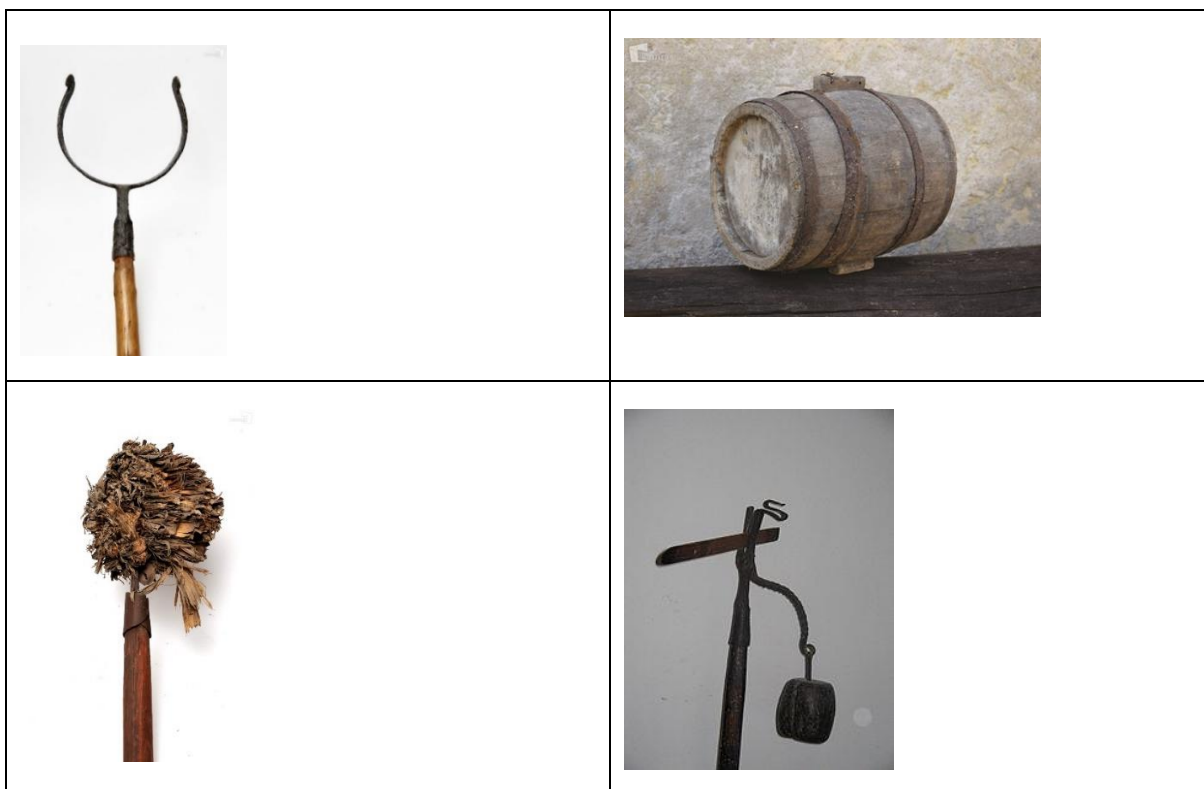
Viri slikovnega gradiva pri izdelavi učno-delovnega lista:

Burkle. <https://bit.ly/3CP4tPa> (3. 1. 2023).

Omelo. <https://bit.ly/3H8wQuj> (3. 1. 2023).

Barigla. <https://www.kamra.si/mm-elementi/barigla/> (3. 1. 2023).

Čelešnik. <https://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cele%C5%A1nik> (3. 1. 2023).

UČNO-DELOVNI LIST, STRAN 3¹⁶

DOMAČA OBRT

1. Naštej vsaj štiri teme, ki se pogosto pojavljajo na panjskih končnicah.

¹⁶ Predvidene rešitve tretjega vsebinskega poudarka:

Prva naloga: Štiri od: zgodovina, narobe svet, šege in navade, nabožni motivi, vsakdanje življenje.

Druga naloga: Lan pobere tako, da ga pulimo s korenino vred. Z grabljicami odstranimo lanene glavice s semeni in dobimo iz tega snop, ki ga nato nekdo udarja s posebno trlico. Lan nato izpostavimo velikim temperaturnim razlikam, da nastane čim daljša preja. To se nato z glavničkom počese in z vretenom navija. Nit na koncu s statvami oblikujemo v blago.

Tretja naloga: Ne. Iz volne in konoplje. Ne, uporabljali so droži. Za strehe hiš, za izdelovanje čevljev, košar, peharjev, v hlevu.

Viri slikovnega gradiva pri izdelavi učno-delovnega lista:

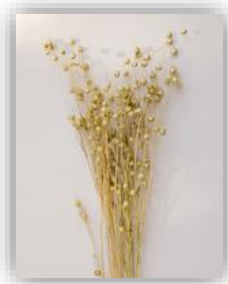
Panjska končnica. <https://bit.ly/3IWBs8p> (3. 1. 2023).

Suh lan. <https://bit.ly/3XA3Wst> (3. 1. 2023).

Predelava lanu. <https://bit.ly/3w7INLz> (3. 1. 2023).

Tkanje lanu. <https://krabat.si/post/340660/obleka-iz-lana-in-konoplje> (3. 1. 2023).

2. S pomočjo spodnjih slik opiši proces predelave lanu v laneno platno.

3. Odgovori na vprašanja s kratkimi odgovori.

Ali so kmetje domače lanene izdelke navadno prodajali? _____.

Iz katerih naravnih materialov poleg lanu so kmetje v tem času izdelovali oblačila? _____.

Ali so v Jurčičevem času za peko kruha uporabljali kvas? Če ne, kaj so uporabljali namesto njega? _____.

Naštej vsaj tri namene, za katere so uporabili slamo, ki je ostala v procesu pridelovanja pšenične moke. _____.

ZAKLJUČEK

Z obiskom Jurčičeve domačije na Muljavi učenci dobijo boljšo predstavo o vsakdanjem življenju kmečkega stanu v 19. stoletju, s čimer je v celoti dosežen namen učne ure. Poleg tega članek poudarja pomen obiska muzejev pri pouku zgodovine, saj učencem omogoča bolj dinamičen način usvajanja snovi, samostojno učenje in krepi njihovo delo z eksponati kot tudi kritično mišljenje. Vsebina članka posredno tudi spodbuja učitelje srednjih šol, da sami organizirajo učno uro v muzeju.

LITERATURA

- Brodnik, V., Antoličič, G., Babič, D., Frantar, Š. (2020). Zgodovina 3. Dolgo 19. stoletje. Učbenik za zgodovino v 3. letniku gimnazij. 1. izdaja. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Cvirn, J., Studen, A. (2012). Zgodovina 3. Učbenik za 3. letnik gimnazije. 1. izdaja. Ljubljana: DZS.
- Josip Jurčič. Slovenska biografija. <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi260454/> (24. 1. 2023).
- Kukanja Gabrijelčič, M. (2008). Lokalna zgodovina pri družboslovnih predmetih v osnovni in srednji šoli. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-EHL1YECX> (24. 1. 2023).
- Mihelčič, N. (2013). Razumeti zgodovino – muzejsko delo pri pouku zgodovine. Zgodovina v šoli, letnik 22, št. 1–2, str. 43–49.
- Potočnik, D. (2004). Muzej kot vir za poučevanje zgodovine. Zgodovinski časopis, letnik 58, št. 1–2, str. 187–196.
- Stergar, T. (2003). Muzej in pouk zgodovine. Zgodovina v šoli, letnik 12, št. 3–4, str. 74–78.
- Tavčar, L. (2009). Homo spectator: uvod v muzejsko pedagogiko. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Trškan, D. (2005). Muzejske pedagoške dejavnosti in pouk zgodovine v Republiki Sloveniji. Časopis za zgodovino in narodopisje, letnik 74, št. 3–4, str. 451–459.
- Trškan, D. (2016). Didaktika zgodovine (1996–2016): (Prispevki k zgodovini v šoli). Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Učni načrt. (2008) Gimnazija; Splošna gimnazija, Zgodovina. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2018/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf (12. 12. 2022).

Seznam virov za slikovno gradivo na učno-delovnih listih:

- Kmetijsko orodje*. <https://namuljavi.si/etnoloska-zbirka-nose/> (3. 1. 2023).
- Oblačilna kultura Aleksandrink*. https://www.aleksandrinke.si/aleksandrinke/oblacilna_kultura/ (24. 1. 2023).
- Burkle*. <https://bit.ly/3H96IQ4> (3. 1. 2023).
- Omelo*. <https://bit.ly/3W9KnGd> (3. 1. 2023).
- Barigla*. <https://www.kamra.si/mm-elementi/barigla/> (3. 1. 2023).
- Čelešnik*. <https://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cele%C5%A1nik> (3. 1. 2023).
- Panjska končnica*. <https://bit.ly/3GNbwsU> (3. 1. 2023).
- Suh lan*. <https://bit.ly/3ZCoPoO> (3. 1. 2023).
- Predelava lanu*. <https://bit.ly/3CNU9as> (3. 1. 2023).
- Tkanje lanu*. <https://krabat.si/post/340660/obleka-iz-lana-in-konoplje> (3. 1. 2023).

POVZETEK

Obisk muzejev pri pouku igra pomembno vlogo, zato je povezovanje med muzejem in šolo zagotovo zaželeno. V članku je predstavljena izvedba učne ure v muzeju na prostem – Jurčičeva domačija, ki je bila zasnovana za 3. letnik gimnazije. Dijaki si deloma samostojno, deloma vodeno ogledajo zgradbe in eksponate, ki se navezujejo na Jurčičevo življenje in opisujejo vsakdan kmečkega stanu v 19. stoletju. Pri tem je veliko pozornosti namenjeno uporabi zaznavnih sistemov po principu VAKOG, ki omogoča kakovostnejše usvajanje snovi in lažjo predstavo naučenega. Med uro dijaki samostojno ali v parih rešujejo učno-delovne liste, rešitve pa skupaj z učiteljem preverijo v zaključnem delu. Obisk muzeja pri dijakih vzbudi večje zanimanje za zgodovino, zaradi dinamičnega učnega procesa pa omogoča kakovostnejše usvajanje snovi.

MATIC LEON BOŽIČ: JURČIČEVA DOMAČIJA – ODKRIVANJE KMEČKEGA ŽIVLJENJA V 19. STOLETJU

UVOD

Pri poučevanju zgodovine za doseganje učnih ciljev uporabljamo različne učne metode, med katerimi je tudi terenska metoda raziskovanja oziroma odkrivanja. Muzeji imajo pomembno vlogo pri pouku zgodovine in so zelo koristen del pedagoške dejavnosti, zato je njihovo obiskovanje vedno dobrodošlo. Učiteljeva naloga pa je, da tako učno uro dobro organizira in vodi. V pričujočem članku je predstavljena izvedba učne ure na Jurčičevi domačiji, muzeju na prostem, ki je primerna za 8. razred osnovne šole.

TEORETIČNI UVOD

Muzej ima pomembno vlogo pri pouku zgodovine kot vzgojno-izobraževalna ustanova. Kot vir za spoznavanje in proučevanje zgodovine muzej omogoča učencem, da v praksi spoznajo to, česar so se naučili v razredu. Ekspoziti v muzeju pomagajo učencem, da si lažje predstavljajo naučeno in povečujejo interes ter aktivnost učencev. Ogled muzejskih zbirk razvija umske sposobnosti in uči samostojnega, ustvarjalnega mišljenja in dela. Kot učitelji si prizadevamo, da učenci do posameznih odkritij pridejo sami, sami jih zgolj usmerjamo, kar delo v muzeju tudi omogoča. Muzejske dejavnosti učence naučijo različnih oblik dela (individualno, parno ali skupinsko) ter upoštevanja mnenj sošolcev. Glavni cilj obiska muzeja je usvojitev učnih vsebin na bolj fleksibilen način, na podlagi vizualnega in izkustvenega učenja, ki ga učenci z veseljem sprejemajo kot drugačen način pouka.¹⁷

UČNA URA V MUZEJU

V nadaljevanju predstavljamo izvedbo učne ure na Jurčičevi domačiji, muzeju na prostem, ki je primerna za 8. razred osnovne šole. Na obisk se pripravimo že v učilnici, z učno uro o kmečkem življenju v 18. in 19. stoletju, navodili glede obiska muzeja, pravili obnašanja v muzeju ter domačo nalogo, za katero si že doma zapišejo zgodbe iz otroštva svojih dedkov in babic. Učna ura naj bi trajala približno 60 minut. V muzeju si učenci najprej vodeno, ob razlagi učitelja, in nato še samostojno ogledajo razstavljene eksponate in objekte, ki se navezujejo na kmečko življenje v 19. stoletju, ki se od 11. do 19. stoletja v resnici ni bistveno spremenilo.

Jurčičeva domačija je danes muzej na prostem, ki pripoveduje zgodbe o vsakdanjem življenju kmečkega prebivalstva in modrosti življenja v sobivanju z naravo. Kulturni spomenik ohranja podobo osrednje slovenske kmečke arhitekture, opreme prebivališč in gospodarskih poslopij, naprav in načina poselitve.

KONKRETNA IZVEDBA AVTENTIČNE UČNE URE

¹⁷ Potočnik, D. (2004). Muzej kot vir za poučevanje zgodovine. *Zgodovinski časopis*, letnik 58, št. 1–2, str. 187–196.

Najprej naredimo kratek uvod ob prihodu na domačijo, povemo, kako bo potekalo dogajanje, podamo navodila za obnašanje, razdelimo učno-delovne liste, na kratko ponovimo snov, ki smo jo podali pri pouku, govorimo namreč o življenju kmetov od 11. do 19. stoletja.¹⁸ Nato se podamo na ogled domačije, najprej se skupaj sprehodimo skozi domačijo in podamo snov o razvoju kmetij in kmečkem življenju nasploh. Hkrati jim podamo tudi podatke o Jurčičevi domačiji, ki so relevantni glede na obravnavano snov.

Razlaga učitelja bi bila lahko naslednja: *»Iz starih katastrskih map naj bi bilo razvidno, da je gručasto naselje Muljava leta 1825 štelo samo 22 hišnih števil, ki so bili po posestnih razmerah razporejeni na 11 gruntarjev, 3 polgruntarje in 7 četrtgruntarjev ali t. i. masličarjev, ki so imeli le merico zemlje. Med slednjimi so bili tudi lastniki leta 1826 postavljene hiše številka 19, po domače imenovana Pajžbarjevi. Jurčičevo rojstno hišo je postavil pisateljev ded in do dan danes ni bila predelana. Njen talni načrt je značilen za osrednjo kmečko hišo 19. stoletja. Hišo sestavlja pet opremljenih prostorov: veža s črno kuhinjo in ognjiščem, »hiša«, »kamra«, na drugi strani veže »štiblc« in klet. Na severni strani pa je podaljšana za majhen hlev, nad katerim je bil včasih lesen skedenj. Danes je v tem delu predstavljeno Jurčičevo življenje in delo. Domačijo so dopolnili z dodatnimi objekti: čebelnjakom, kaščo in sušilnico za lan. Ob gozdu pa stoji lesena bajta, Krjavljeva koča.«¹⁹*

»V kmečkih družinah se je vsakdanje življenje sicer le počasi spreminjalo. Kljub tehnološkemu in družbenemu napredku je v vsakdanjem življenju slovenskega kmečkega prebivalstva konec 19. in na začetku 20. stoletja le počasi prihajalo do sprememb. Medtem ko so možje še vedno upravljali gospodarski del kmetije, so ženske skrbele za dom in vzgojo otrok. Pomembno vlogo v kmečkih družinah in njihovem vsakdanu je še naprej imela verska vzgoja. Mnogi duhovniki, npr. Janez Evangelist Krek, so konec 19. stoletja postali tudi pomembni politiki, ki so delovali tako v deželnih zborih kot tudi v državnem zboru na Dunaju.«²⁰

»Bivalna kultura kmetov v zgodnjem srednjem veku je bila skromna (primer tega so zemljanke). Gradili so enoprostorne lesene hiše z ognjiščem v notranjosti. Med 10. in 12. stoletjem je dobila v večini primerov takšna hiša še en prostor, predprostor ali vežo, v 15. in 16. stoletju pa se je uveljavila gradnja hiš v kombinaciji kamna in lesa. Kmečka hiša je ob koncu srednjega veka dobila tudi t. i. črno kuhinjo, torej prostor s kuriščem, ki dima nima speljanega v dimnik. Okna so bila majhna in zakrita z živalskimi mehurji, platnom in podobnim. Steklo je bilo namreč predrago. Od pohištva so na kmetih poznali le mizo, klopi in skrinje. Spali so na tleh na slami. Pozimi so se ljudem v hiši pridružile tudi manjše domače živali, ki so tu dobile zatočišče, hkrati pa so prostor dodatno ogrele. Bivalna kultura kmetov je bila vedno odvisna od bivalnega okolja. Na prehodu iz srednjega v novični vek se je na današnjem slovenskem ozemlju dokončno izoblikovalo

¹⁸ Vprašamo lahko na primer: Kakšen odstotek prebivalstva se je ukvarjal s kmetijstvom?, Kakšen je bil položaj kmetov v fevdalizmu in kdaj se fevdalizem pri nas konča?

¹⁹ Na Muljavi, »Jurčičeva domačija«, 2020. <https://namuljavi.si/jurciceva-domacija/> (2. 1. 2023).

²⁰ Frantar, Š. et al. (2020). *dZGODOVINA 3. DOLGO 19. STOLETJE. Digitalni učbenik za zgodovino v 3. letniku gimnazij*. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 282.

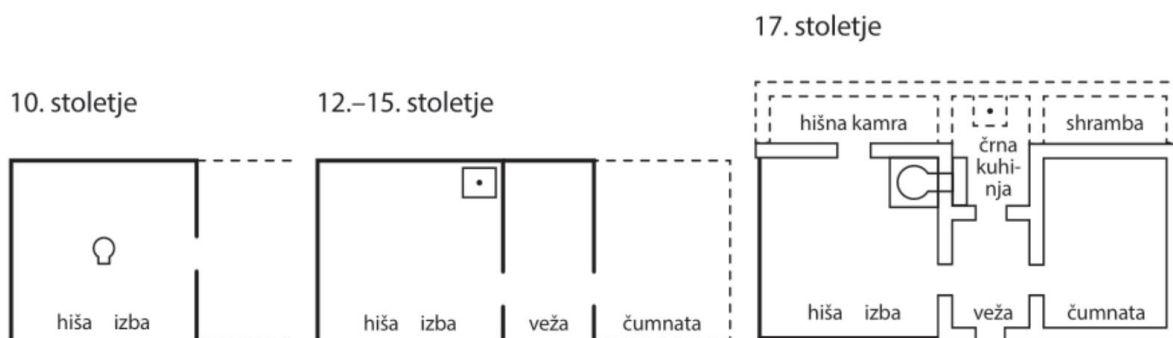
več tipov kmečkih hiš: *primorska, alpska, osrednjeslovenska, panonska*.²¹ Učence lahko vprašamo, kateri tip hiše predstavlja Jurčičeva domačija.

Po prvotnem vodenem ogledu imajo učenci približno 20 minut, da rešijo učno-delovni list, ki jih spodbuja k samostojnemu raziskovanju in odkrivanju kmečkega življenja, za kar se razdelijo v pare in samostojno raziskujejo domačijo in eksponate v njej. Pozornost namenimo tako eksponatom kot tudi samim stavbam, ki so prav tako del muzeja na prostem. Glavni del učno-delovnega lista od njih namreč zahteva opis zunanosti domačije in razmislek o življenju v njej, nato pa morajo narisati še približen tloris hiše in ga primerjati s tlorisom tipične kmečke hiše na učno-delovnem listu.

Jurčičeva domačija: odkrivanje kmečkega življenja v 19. stoletju: učno-delovni list²²

1. Opiši zunanji videz glavne hiše na Jurčičevi domačiji. Pomagaj si z naslednjimi vprašanji: Kaj meniš, zakaj se je uporabljalo pritličje in zakaj prostori v nadstropju? Iz katerega materiala je zgrajena hiša? Kakšna je kritina? Ali so ti materiali tipični za območje, kjer stoji hiša?

2. Poglej si tloris tipične kmečke hiše in nato s samostojnim raziskovanjem nariši še tloris Jurčičeve domačije ali Krjavljeve koče po lastni izbiri. V tloris vpiši tudi imena sob.

Hipotetični razvoj prostorov v kmečki hiši.

Prirejeno po: Tone Cevc: H genezi kmečke hiše na Slovenskem. *Traditiones*, 1990. Str. 62.

²¹ Frantar et al. (2019). *IZGODOVINA 2. SREDNJI IN NOVI VEK. Interaktivni učbenik za zgodovino v 2. letniku gimnazij*. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 293–297.

²² Rešitve prve naloge: Hiša ima pritličje, eno nadstropje ter na desni strani še polklet. Okna in vrata so majhna ter lesena, prav tako je lesena kritina strehe. Do vhoda vodi več stopnic. Pred vhodom stoji doprsni kip, v zunanjo steno hiše pa sta vdeleni dve spominski plošči. Del hiše desno od glavnega vhoda ni fasadiran, temveč še obdan z lesom.

Vir slike tlorisa: Frantar et al. (2019). *IZGODOVINA 2. SREDNJI IN NOVI VEK. Interaktivni učbenik za zgodovino v 2. letniku gimnazij*. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 295.

Rešitve tretje naloge: prekopavanje, sejanje, košnja, žetev, mlatev, oranje, paša živine, trgatav, lov, predenje, tkanje. Cepec, ralo, plug, sekira, kosa, voz, konji, kad, kuhinja, skedenj, hlev, škarje, motika ipd.

Vir slike: Frantar et al. (2019). *IZGODOVINA 2. SREDNJI IN NOVI VEK. Interaktivni učbenik za zgodovino v 2. letniku gimnazij*. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 296.

3. Opiši dejavnosti na slikah, ki prikazujejo kmečka opravila. Na Jurčičevi domačiji nato poišči predmete in prostore, ki so povezani z določenimi opravili, ter jih dopiši k tem opravilom.

Učenci se nato zberejo na zbornem mestu. Skupaj pregledamo njihove odgovore na učno-delovnih listih in jih komentiramo ter o njih razpravljamo. Nato učenci en za drugim delijo še zgodbe dedkov in babic, ki so jih pripravili vnaprej. To lahko poteka tudi v skupinah, če smo v stiski s časom. Za to lahko namenimo 10 minut. O zgodbah naj se učenci pogovorijo ter jih primerjajo med seboj ter tudi z vidnim in slišanim v šolski uri. Pogovorijo naj se o razlikah med življenjem kmetov v 18. stoletju in življenjem njihovih dedkov ter babic. Tisti dedki in babice, ki so odraščali na kmetiji, so zelo verjetno odraščali v okoliščinah, ki niso bile radikalno drugačne od teh v 18. stoletju.

Učenci so poslušali o kmečkem življenju, ogledali in izkusili so muzej na prostem, nato pa še samostojno raziskovali. Zdaj, ko vsi učenci še podelijo zgodbe o življenju njihovih dedkov in babic in o njih razpravljajo, so pripravljene na igro vlog. Razdelijo se po skupinah, nato pa vsak izmed njih razmisli, kako bi bil videti en teden v življenju povprečnega kmeta v 18. stoletju. V igri vlog vsak učenec predstavlja kmeta, ki se po nedeljski maši pogovarja s svojimi sovaščani, s katerimi se ni videl že od prejšnje nedelje. Vsaka skupina torej zaigra pogovor med sovaščani, spodbudimo jih, da se

med sabo tudi pogovarjajo ter sprašujejo, ne da si le pripravijo zgodbe, ki jih nato izmenjajo. Govorijo lahko na primer o kmečkih opravilih, neagrarnih dejavnostih, ki jih opravljajo za dodaten zaslužek, spremembah v vsakdanjem življenju, zidanju prizidkov k hišam in tako naprej.

Učenci tako opravijo veliko samostojnega dela in raziskovanja, ki doseže vrhunec, ko se vživijo v kmečko življenje tistega časa skozi igro vlog. Skozi parno in skupinsko delo si učenci lahko med sabo tudi pomagajo, kar krepi njihove socialne veščine in simulira tisto povezanost, ki je tako značilna za življenje v manjših skupnostih in ki v urbanem okolju večinoma manjka.

ZAKLJUČEK

Obisk muzeja je zelo koristen del pedagoške dejavnosti in učiteljeva naloga je, da tako učno uro dobro organizira in vodi ter se nanjo tudi vnaprej temeljito pripravi, in sicer tako doma kot v učilnici.

Učenci lahko na takšen način bolje spoznajo preteklost, jo samostojno raziščejo ter do nje razvijejo spoštljiv odnos. Naučijo se dela z eksponati, ki jih učenci samostojno raziskujejo, opazovanja in analize stavb in gradbenih materialov, razvijajo socialne veščine prek izmenjave zgodb svojih dedkov in babic, prav tako pa se lahko prek igre vlog tudi vživijo v duh nekega zgodovinskega časa. Učenci so tako bolje motivirani tudi za nadaljnje delo pri pouku zgodovine, saj prepoznajo uporabno vrednost predmeta.²³

²³ Prirejeno po: Trškan, D. (2005). Muzejske pedagoške dejavnosti in pouk zgodovine v Republiki Sloveniji. *Časopis za zgodovino in narodopisje*, letnik 74, št. 3–4, str. 451–459.

VIRI IN LITERATURA

- Frantar et al. (2019). *iZGODOVINA 2. SREDNJI IN NOVI VEK. Interaktivni učbenik za zgodovino v 2. letniku gimnazij*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Frantar, Š. et al. (2020). *dZGODOVINA 3. DOLGO 19. STOLETJE. Digitalni učbenik za zgodovino v 3. letniku gimnazij*. Ljubljana: Mladinska knjiga
- Na Muljavi. »Jurčičeva domačija«, 2020. <https://namuljavi.si/jurciceva-domacija/> (2. 1. 2023).
- Potočnik, D. (2004). Muzej kot vir za poučevanje zgodovine. *Zgodovinski časopis*, letnik 58, št. 1–2, str. 187–196.
- Trškan, D. (2005). Muzejske pedagoške dejavnosti in pouk zgodovine v Republiki Sloveniji. *Časopis za zgodovinske in narodopisne študije*, letnik 74, št. 3–4, str. 451–459.

POVZETEK

V pričujočem članku je predstavljena izvedba učne ure na Jurčičevi domačiji, ki je primerna za 8. razred osnovne šole. V muzeju si učenci najprej vodeno, ob razlagi učitelja, in nato še samostojno ogledajo razstavljene eksponate in objekte, ki se navezujejo na kmečko življenje v 19. stoletju. Učenci po prvotnem vodenem ogledu in razlagi snovi v parih rešijo učno-delovne liste, ki jih spodbujajo k samostojnemu raziskovanju kmečkega življenja. Pozornost namenimo tako eksponatom kot tudi samim stavbam. Sledi izmenjava zgodb, ki so jih za domačo nalogo že zbrali in zapisali od svojih dedkov in babic, ter nato še igra vlog. Raziskovanje zgodovine skozi muzeje učencem zgodovino približa na bolj osebni in izkustveni ravni in tako pri učencih vzbudi večje zanimanje in spoštovanje do zgodovine.

TRETJI DEL

JURČIČEV ČAS: IZBOR DOGODKOV

Urša Dežman: Politični razvoj

LETNICA	DATUM	SLOVENSKO OZEMLJE	DRUGE EVROPSKE DRŽAVE – AVSTRIJSKO CESARSTVO
1848	13. 3. 1848		Na Dunaju je izbruhnila revolucija.
1848		Revolucionarni val je odmeval tudi v slovenskih deželah. Nastanek prvega slovenskega političnega programa, v katerem so bile zapisane nacionalne zahteve Slovencev – Zedinjena Slovenija.	Revolucija leta 1848 je zajela večino evropskih držav in močno vplivala na politični in družbeni red.
1848	25. 4. 1848		Razglasitev oktroirane ustave v avstrijskem cesarstvu.
1848	7. 9. 1849		Sprejet je bil zakon proti zemljiški odvezi proti plačilu.
1849	2. 12. 1849		Po odstopu Ferdinanda I. je avstrijski prestol zasedel Franc Jožef.
1849	7. 3. 1849	Z nastopom Bachovega absolutizma je bilo zatrto politično delovanje Slovencev.	7. marca je 1849 avstrijska vlada razpustila parlament in razglasila oktroirano ustavo.
1849	13. 8. 1849		Kapitulacija ogrske revolucionarne vojske.
1861		Februarsko ustavo so v slovenskih deželah sprejeli z navdušenjem.	Začelo se je obdobje parlamentarnega življenja z uvedbo februarske ustave.
1866			Poraz Avstrijskega cesarstva v vojni s Prusijo in Italijo. Monarhija je Italiji odstopila še Benečijo.
1867			Uvedba dualizma in nastanek Avstro-Ogrske.
1868	9. 8. 1868	Prvi slovenski tabor v Ljutomeru.	
1878			BERLINSKI KONGRES Berlinski kongres je sklical Bismarck, da bi

			preprečil evropsko vojno in obvaroval nemške interese.
1879			DVOJNA POGODBA Nemčija in Avstro-Ogrska sta podpisali tajno zavezniško pogodbo
1881			TROJNA ZVEZA Rusija, Nemčija in Avstro-Ogrska so podpisale tajno pogodbo in se obvezale, da bodo v primeru vojaškega spopada vsake s kako drugo državo, ostale nevtralne ter da ne bodo pustile sprememb na Balkanu.

Miha Čučnik in Tevž Lever Boštjančič: Politični razvoj

LETNICA	DATUM	SLOVENSKO OZEMLJE	DRUGE EVROPSKE DRŽAVE	IZVEN EVROPE
1848			»Pomlad narodov« – meščanske in nacionalne revolucije po Evropi.	Karl Marx in Friedrich Engels sta objavila »Komunistični manifest«.
1848	13. 3. 1848	Meščanska revolucija, imenovana tudi Marčna revolucija. Oblasti jo hitro zatrejo.		
1857		Zgrajena železnica Dunaj-Trst (Južna železnica).		Upor v Indiji proti britanski nadvladi.
1858				Konec upora v Indiji.
1859		Anton Martin Slomšek je prestavil sedež	Bitka pri Solferinu. Sardinjsko	Charles Darwin je izdal svoje delo »O izvoru vrst«.

		Lavantinske škofije v Maribor.	kraljestvo in vojska Napoleona III. sta premagala Franca Jožefa I. v severni Italiji.	
1861		Začetek ustavne dobe v Avstrijskem cesarstvu.		Začetek ameriške državljanske vojne.
1861	14. 3. 1861		Kraljevina Italija je proglasila Viktorja Emanuela II. za prvega kralja združene Italije.	
1861	12. 4. 1861			Začetek ameriške državljanske vojne.
1865				Konec ameriške državljanske vojne.
1867		Avstrijsko cesarstvo se je preoblikovalo v Avstro-Ogrsko.	Nastanek Severnonemške konfederacije.	ZDA so 18. oktobra od Rusije odkupile Aljasko.
1871		Vlada Karla Hohenwarta je prepovedala tabore.		
1871	10. 5. 1871		Frankfurtski mir, ki je končal francosko-prusko vojno. Zmagala je Prusije.	

Lara Hana Maček, Sara Marolt in Lucija Lebar: Gospodarski razvoj

LETNICA	SLOVENSKO OZEMLJE	DRUGE EVROPSKE DRŽAVE	IZVEN EVROPE
1845–1949		Krompirjeva lakota na Irskem.	
1845			Izum šivalnega stroja.
1846	Do Celja je bila vzpostavljena železnica.		

PRISPEVKI K DIDAKTIKI ZGODOVINE

1848	Upor kmetov na lgu pri Ljubljani. Zakon o zemljiški odvezi.		
1849	V Ljubljano je prvič pripeljal vlak po novi južni železnici. Telegraf je dosegel današnje slovensko ozemlje.		
1850		Po tem letu industrija, gradnja železnic in trgovina v Evropi so doživele razcvet.	
1852	Mohorjeva družba je začela izdajati knjige za kmečko prebivalstvo.		
1855			VB je sklenila trgovinsko pogodbo s Tajsiko.
1857	Končala se je gradnja južne železnice.	Gradnja železniškega omrežja v Rusiji. Končana je bila gradnja južne železnice.	
1859	Izdan je bil zakon o obrtni svobodi. Ukinitev cehov v habsburški monarhiji.		
1860		Začeli so pasterizirati živila.	
1861		Odprava tlačanstva v Rusiji.	
1863		Obratovati je začela podzemna železnica v Londonu.	
1864	Ustanovljeni sta bili Slovenska matica in šišenska pivovarna.		
1865			V Ameriki je bilo odpravljeno suženjstvo.
1867		»Gospodarski boom« v Avstriji.	Japonski cesar Mucuhito je začel z industrializacijo Japonske.

1869	Ustanovljena je bila Kranjska industrijska družba (KID).		Zgrajen je bil Sueški prekop. Zgrajena je bila prva transkontinentalna železnica.
1870	Začetek gospodarskega razvoja slovenskih dežel.	Izdelali so električni generator za pogon strojev. Električna se je uveljavila v vsakdanjem življenju.	
1872	Prva posojilnica na Slovenskem.		
1873	Ustanovljena je bila Trboveljska premogokopna družba.	Zlom Dunajske borze. Začetek velike gospodarske krize na ozemlju Evrope.	
1875			Velika Britanija je kupila del Sueškega prekopa v Egiptu
1876		Izum telefona.	
1877	Prvi poskus s telefonom v Ljubljani.	Izum fonograma.	
1879	Odkritje zakona o toplotnem sevanju.	Izum žarnice.	
1880	Ustanovljena je bila papirnica v Radečah. Električna razsvetljava v Tržiču na Gorenjskem.	V Sankt Petersburgu je bila odprta prva proga električnega tramvaja.	
1881	Za pomoč kmetom so izdali zakon o obrestih. Napeljana je bila prva telefonska linija v Ljubljani.	V Berlinu je bila odprta prva proga električnega tramvaja.	

Matic Brundič in Nik Kryžanowski: Družbeni razvoj

LETNICA	DATUM	SLOVENSKO OZEMLJE
1843		Začel je izhajati časopis – Kmetijske in rokodelske novice.
1848		Objava Prešernove Zdravljice v Kmetijskih in rokodelskih novicah.

1848		Oblikovanje zahteve po Zedinjeni Sloveniji.
1849		Na gimnazijah je za slovenske dijake postal slovenski jezik obvezen učni predmet.
1849	8. 2. 1849	Umrli je France Prešeren.
1852		Delovanje političnih društev je bilo z društvenim zakonom onemogočeno.
1853		Peter Kozler je izdal <i>Zemljovid slovenske dežele in pokrajin</i> , na katerem so bila prvič napisana krajevna imena v slovenščini.
1859		Anton Martin Slomšek je po prenosu sedeža lavantinske škofije iz Št. Andraža v Maribor tam odprl semenišče, kjer so poučevali v slovenskem jeziku.
1881	29. 11. 1881	Umrli je Janez Bleiweis.

Klavdija Kelher in Matej Tušar: Kulturni razvoj

LETNICA	SLOVENSKO OZEMLJE	DRUGE EVROPSKE DRŽAVE
1830	Kranjska čbelica je začela izhajati. (Začetek romantike na Slovenskem.)	
1843	Kmetijske in rokodelske novice so začele izhajati.	
1844	Izide pesem Jovana Vesela Koseskega, <i>Slovenija presvitlemu, premilostljivimu gospodu in cesarju Ferdinandu Pervimu ob veselim dohodu njih veličanstva v Ljubljano</i> . France Prešeren je napisal <i>Zdravljico</i> .	
1849	Umrli je France Prešeren.	Osnutek organizacije gimnazij in realk v habsburški monarhiji.
1851	Ustanovljena je bila Mohorjeva družba.	
1855	Ustanovljena je bila družba sv. Cirila in Metoda.	
1860	Domoljubna skladba <i>Naprej zastave Slave</i> .	
1861	Peter Kozler je izdal <i>Zemljovid slovenske dežele in pokrajin</i> . Ustanovljena je bila prva čitalnica v Trstu.	
1864	Ustanovljena je bila Slovenska matica.	
1867	Ustanovljeno je bilo Narodno gledališče.	

PRISPEVKI K DIDAKTIKI ZGODOVINE

1868	Prvi tabor v Ljutomeru.	
1869	Uvedena je bila osemletna osnovna šola.	Izid romana Vojna in mir (Lev Nikolajevič Tolstoj).
1872	Ustanovljena je bila Glasbena matica.	
1878	Rojstvo Zofke Kveder.	
1881	Ustanovitev Narodne galerije.	

ČETRTI DEL

JURČIČEV ČAS: PONOVI TVENA VPRAŠANJA ZA 19. STOLETJE

Urša Dežman: Politični razvoj – vprašanja/naloge

1. Kakšen je bil odziv na izbruh revolucije 1848 na Dunaju pri slovenskem prebivalstvu? Na prazno črto pred slojem prebivalstva vpiši pravilno številko.

___ MEŠČANSTVO	1 Odzvali so se s spontanimi demonstracijami.
___ DELAVCI	2 Prenehali so izpolnjevati obveznosti do zemljiškega gospoda.
___ KMETJE	3 Revolucijo so podprli.

2. Ustrezno dopolni besedilo.

Mladoslovenci so želeli politično delovanje usmeriti na najštevilčnejši družbeni sloj – _____. Želeli so jih narodno ozavestiti, zato so med letoma _____ in _____ v različnih delih Slovenije organizirali _____. Prvi je potekal v _____. Tabori so bili _____. Govorniki so poudarjali enakopravnost vseh narodov v monarhiji, uveljavitev slovenskega jezika v _____ in _____ ter idejo _____. Tabore so sprva organizirali le mladoslovenci, kasneje pa se jim pridruži še politično nasprotni tabor, _____.

3. Leta 1848 je nastal prvi slovenski politični program z naslovom Zedinjena Slovenija. Katere zahteve je vseboval program? Naštej vsaj dve.

4. Dogodke v stolpcu pravilno kronološko razvrsti, tako da vpišeš številko na črtico pred dogodkom. (1=najstarejši dogodek, 4=najmlajši dogodek)

- ___ Program Zedinjene Slovenije
 ___ Uvedba dualizma
 ___ Taborsko gibanje
 ___ Bachov absolutizem

REŠITVE:

1.

3 MEŠČANSTVO	1 Odzvali so se s spontanimi demonstracijami.
1 DELAVCI	2 Prenehali so izpolnjevati obveznosti do zemljiškega gospoda.
2 KMETJE	3 Revolucijo so podprli.

2.

Mladoslovenci so želeli politično delovanje usmeriti na najštevilčnejši družbeni sloj – KMETE. Želeli so jih narodno ozavestiti, zato so med letoma 1868 in 1871 v različnih delih Slovenije organizirali TABORE. Prvi je potekal v LJUTOMERU. Tabori so bili MNOŽIČNI SHODI NA PROSTEM. Govorniki so poudarjali enakopravnost vseh narodov v monarhiji, uveljavitev slovenskega jezika v URADIH in ŠOLAH ter idejo ZEDINJENE SLOVENIJE. Tabore so sprva organizirali le mladoslovenci, kasneje pa se jim pridruži še politično nasprotni tabor, STAROSLOVENCI.

3.

- Uvedba slovenskega jezika v šole in urade.
- Združitev vseh Slovencev v skupno upravno enoto, ki naj bi bila avtonomna in naj bi imela svoj parlament.
- Da bi bila slovenska upravna enota del Avstrijskega cesarstva.

4.

- 1 Program Zedinjene Slovenije
- 3 Uvedba dualizma
- 4 Taborsko gibanje
- 2 Bachov absolutizem

Miha Čučnik in Tevž Lever Boštjančič: Politični razvoj – vprašanja/naloge

1. Kdaj se je v Avstrijskem cesarstvu začela meščanska revolucija leta 1848?
2. Vlada katerega politika je leta 1848 odstopila v Avstrijskem cesarstvu? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.
 - a) Alexandra Bacha
 - b) Klemensa Wenzel von Metternicha
 - c) Ferdinanda I.
 - d) Karla Hohenwarta
3. Preberi naslednje trditve. Za vsako trditev napiši P, če je pravilna in N, če je nepravilna.
 - a) V obdobju Bachovega absolutizma se je tudi na slovenskem ozemlju okreplil državni nadzor. _____
 - b) Zaradi okrepljenega državnega nadzora se je slovensko narodno gibanje močno okrepilo. _____
 - c) Po padcu absolutizma leta 1859 je v Avstrijskem cesarstvu dve leti pozneje nastopila ustavna doba. _____
 - d) Znotraj Avstro-Ogrske je bil avstrijski del pravno nadrejen Ogrskemu. _____
4. Poveži posamezen dogodek z letom, v katerem se je zgodil.

»Pomlad narodov« – meščanske in nacionalne revolucije po Evropi.	1867
Avstrijsko cesarstvo se je preoblikovalo v Avstro-Ogrsko.	1848
Začetek ameriške državljanske vojne.	1861
Nastanek severnonemške konfederacije.	1867

5. Kronološko uredi obdobja politične oblasti v Avstrijskem cesarstvu tako, da pred vsako obdobje napišeš številko od 1 do 4 (1 = najstarejše, 4 = najmlajše obdobje).

Bachov absolutizem _____

Metternichov absolutizem _____

Ustavna doba _____

Ilirske province _____

6. Preberi sestavek in dopolni manjkajoče podatke tako, da jih napišeš na prazne črte.

Po padcu absolutizma leta _____ je v Avstrijskem cesarstvu dve leti pozneje nastopila _____ . Država je dobila ustavo, ki je zagotavljala enakopravnost vseh narodov v državi, kar se je v praksi slabo izvajalo. Ključni dogodek za spremembe v Avstrijskem cesarstvu je bila _____ leta 1866, v kateri je Avstrija _____. Zaradi oslabiljene moči in naraščajočih zahtev madžarskega nacionalnega gibanja je avstrijski cesar Franc Jožef privolil v politične spremembe v korist Madžarov. Leta _____ se je monarhija preoblikovala v _____. Avstro-Ogrska je bila urejena kot dualistična oziroma dvojna monarhija. Sestavljena je bila iz dveh enakopravnih delov, _____. Vsak del je imel lasten parlament. Franc Jožef je Ogrski vladal kot _____, Avstriji pa kot _____. Oba dela države sta imela skupno _____ in _____ politiko (skupna vojska) ter skupno finančno politiko. Ta je urejala trgovino, davke in transport. Parlamenta sta sprejela _____, ki sta določali vse klasične liberalne svoboščine.

REŠITVE:

1. Začela se je 13. marca.
2. B)
3. P, N, P, N
- 4.

»Pomlad narodov« – meščanske in nacionalne revolucije po Evropi. → 1848

Avstrijsko cesarstvo se je preoblikovalo v Avstro-Ogrsko. → 1867

Začetek Ameriške državljanske vojne. → 1861

Nastanek Severnonemške konfederacije. → 1870

5. 3, 2, 4, 1.
6. 1859, ustavna doba, vojna s Prusijo, izgubila, 1867, Avstro-Ogrsko, Avstrije in Ogrske, kralj, cesar, notranjo, obrambno, ustavi.

Lara Hana Maček, Sara Marolt in Lucija Lebar: Gospodarski razvoj – vprašanja/naloge

1. Industrijska podjetja razvrsti od najmlajšega do najstarejšega. Najmlajše naj ima št. 1, najstarejše pa 3.

- Papirnica v Radečah
 Kranjska industrijska družba
 Trboveljska premogokopna družba

2. Na črte zapiši manjkajoče besede oz. besedne zveze.

Zakon o _____ odvezi so sprejeli septembra leta _____. S tem so odpravili ostanke prejšnjega družbenega sistema, ki se je imenoval _____.

3. Obkroži DA, če je trditev pravilna in NE, če je napačna. Napačne trditve pravilno zapiši na spodnje črte.

Železnica, ki je vozila čez slovensko ozemlje, se je imenovala južna železnica.

 DA NE

Z zemljiško odvezo so kmetje dobili lastništvo nad svojo zemljo in gozdovi.

 DA NE

Kranjska industrijska družba je imela sedež v Kranju. _____
 DA NE

4. Letnice na levi strani pravilno poveži z dogodki na desni.

1859	Železnica do Ljubljane
1846	Ustanovljena papirnica v Radečah
1849	Zemljiška odveza
1880	Ukinitev cehov
1848	Železnica do Celja

5. Kratko odgovori na vprašanja. Odgovor zapiši na črto.

Kateri veliki mesti je povezovala južna železnica?

Katera založba je izdajala knjige za kmečko prebivalstvo?

V katerem slovenskem mestu se je odvijal najbolj znan kmečki upor 19. stoletja?

6. **Obkroži, po katerem letu se je industrializiralo slovensko ozemlje.**
- po letu 1830
 - po letu 1850
 - po letu 1880
7. **Zapiši, koga je združevala Kranjska industrijska družba in koga je povezovala Trboveljska premogokopna družba.**

Kranjska industrijska družba: _____

Trboveljska premogokopna družba: _____

8. **Obkroži tisti dve panogi, ki sta pridobili največ s prihodom južne železnice.**
- trgovina
 - papirna industrija
 - promet
 - steklarska industrija
 - kmetijstvo
9. **Zapiši dve za slovensko gospodarstvo in znanost pomembni ustanovitvi, ki sta se zgodili leta 1864.**

10. Dopolni besedilo.

Tako kot po Evropi so leta 1848 nemiri izbruhnili tudi na _____ in _____, v obliki krajevnih kmečkih vstaj. V dunajskem parlamentu je bila tega leta zato izglasovana _____.

11. **Katerega leta je bila dokončana gradnja južne železnice? Ustrezno obkroži.**
- 1821
 - 1857
 - 1918
 - 1850

12. Kateri zakon je leta 1879 odkril Jožef Štefan? Ustrezno obkroži.

- Zakon o relativnosti mase.
- Zakon o silah na klancu.
- Zakon o toplotnem sevanju.
- Zakon gostoti energijskega toka.

REŠITVE:

- 1) 1, 3, 2.
- 2) Zemljiški, 1848, fevdalizem.
- 3) Da, da, ne (Kranjska industrijska družba je imela sedež na Jesenicah).
- 4) 1859 = Ukinitvev cehov, 1846 = Železnica do Celja, 1849 = Železnica do Ljubljane, 1880 = Ustanovljena papirnica v Radečah, 1848 = Zemljiška odveza.
- 5) Dunaj in Trst, Mohorjeva družba, Ig pri Ljubljani.
- 6) Po letu 1850 (b).
- 7) Kranjska industrijska družba: železarski obrati na Kranjskem; Trboveljska premogokopna družba: pomembnejši rudniki premoga na Slovenskem.
- 8) Trgovina (a) in promet (c).
- 9) Bratje Kozler so ustanovili šišensko pivovarno. Ustanovljena je bila Slovenska matica, ki je podpirala razvoj slovenske znanosti.
- 10) Štajerskem, Koroškem, zemljiška odveza.
- 11) 1857 (b).
- 12) Zakon o toplotnem sevanju (c).

Matic Brundič in Nik Kryžanowski: Družbeni razvoj – vprašanja/naloge

1. Dopolni besedilo, ki se nanaša na *Aleksandrinke* z naslednjimi izrazi: slamnikov, ameriških, slovenskih, Aleksandriji, izseljenci, ženske, Krasa, Egipt. Besede morate smiselno vključiti v stavke.

Čeprav so med _____ prevladovali moški, so se v tem času pojavile tudi specifične oblike ženskega izseljevanja. _____ iz Vipavske doline, s _____ in Goriške so se izseljevale v _____, kjer so delale kot služkinje in dojlje. Ker so svoje delo našle predvsem _____, jih imenujemo Aleksandrinke. Že leta 1887 je bilo v Egiptu več kot 5000 _____ deklet. Nekaj posebnega je bilo izsiljevanje slamnikaric iz Domžal in okolice, ki so se kot izučene izdelovalke _____ zaposlile v New Yorku, Chicagu in drugih večjih _____ mestih.

2. Dopolni besedilo, ki se nanaša na *Zaposlovanje žensk in postopna emancipacija* z naslednjimi izrazi: zaposlitev, emancipacije, tradicionalnim, neodvisnosti, družbeni, žensk. Besede morate smiselno vključiti v stavke.

Industrializacija in novi _____ procesi (razmah liberalnih gibanj, manjši vpliv plemstva, razvoj šolstva itd.) so vplivali na spreminjanje vlog _____ znotraj družbe in družin. _____ vlogam gospodinj, mater, služkinj, vzgojiteljic, negovalk idr. so se proti koncu stoletja pridružile nove (učiteljice, politične aktivistke, delavke v tovarnah, poštna uradnice, stenografke, telegrafistke, telefonistke, medicinske sestre, negovalke itd.). S tem so ženske našle _____ izven družinskega okolja, kar je pripomoglo k njihovi ekonomski _____. Na kulturnem področju so se ženske do tedaj udeleževale predvsem kot igralko in pevke, nove kulturnice pa so postale tudi pesnice, pisateljice in slikarke. Začelo se je obdobje vedno hitrejše ženske _____ (boj za enakopravnost).

3. Dopolni besedilo, ki se nanaša na *Spoznavanja o zdravstvu* z naslednjimi izrazi: novicah, vraževerje, ovire, kmečkega, Bleiweis, življenju. Besede morate smiselno vključiti v stavke.

Na Kranjskem je imel pomembno vlogo pri ozaveščanju _____ prebivalstva na področju zdravstva Janez _____. V Kmetijskih in rokodelskih _____ je objavjal poljudne članke o medicinskih spoznanjih in spodbujal k njihovem upoštevanju v vsakdanjem _____, pri čemer je naletel na številne _____. Največje ovire so bile še vedno močno prisotno _____ ljudi, nezaupanje do novosti in vdanost v božjo voljo.

4. Dopolni besedilo, ki se nanaša na besedno zvezo *Kmečka obleka* z naslednjimi izrazi: bosi, platna, rute, meščanov. Besede morate smiselno vključiti v stavke.

Kmetje so se od plemičev in bogatih _____ razlikovali že po obleki, saj so bila njihova oblačila narejena doma iz domačega _____. Moški so nosili širokokrajne klobuke, ženske pa _____. Čevlje so nosili le odrasli (lesene cokle), otroci so pogosto hodili _____.

5. Dopolni besedilo, ki se nanaša na *Propadanje kmečkega prebivalstva* z naslednjimi izrazi: zadolževali, letine, cenejši, vaščanih, vlaganja, odvezo, obrestih, kapitalističnih. Besede morate smiselno vključiti v stavke.

Širjenje _____ obratov je uničevalo domačo obrt, tuji pridelki so bili _____, plačevanje odškodnine za zemljiško _____ (iz leta 1848). Bili so visoki davki, slabe _____ in uničeni pridelki, zaradi škodljivcev, _____ v posodobitev kmetij in razna pravdanja, prenaseljenost podeželja. Nekateri kmetje so si izposojali denar pri bogatih _____. Ker so ti denar posojali za visoke _____, so kmete prisilili, da so se znova _____. Mnogi kmetje so bili tako zelo zadolženi, da dolga niso mogli povrniti.

6. Dopolni besedilo, ki se nanaša na besedno zvezo *Delavska družina* z naslednjimi izrazi: staršev, preživetje, tovarnah, glava, počitku, družin. Besede morate smiselno vključiti v stavke.

Člani delavskih _____ so imeli jasno opredeljene vloge. Možje so bili _____ družine in so bili zaposleni. Ker pa večini delavskih družin plača družinskega očeta ni zadostovala za _____ družine, so se v tovarnah zaposlovali vsi družinski člani. Življenje delavske družine je določal delovni čas v _____. Delavski otroci niso bili deležni posebne pozornosti _____, saj so bili starši zaposleni v tovarnah. Skupen čas so preživljali predvsem po prihodu iz dela in po nočnem _____.

REŠITVE:

1. Čeprav so med **izseljenci** prevladovali moški, so se v tem času pojavile tudi specifične oblike ženskega izseljevanja. **Ženske** iz Vipavske doline, s **Krasa** in Goriške so se izseljevale v **Egipt**, kjer so delale kot služkinje in dojljice. Ker so svoje delo našle predvsem v **Aleksandriji**, jih imenujemo Aleksandrinke. Že leta 1887 je bilo v Egiptu več kot 5000 **slovenskih** deklet. Nekaj posebnega je bilo izsiljevanje slavnaric iz Domžal in okolice, ki so se kot izučene izdelovalke **slamnikov** zaposlile v New Yorku, Chicagu in drugih večjih **ameriških** mestih.

2. Industrializacija in novi **družbeni** procesi (razmah liberalnih gibanj, manjši vpliv plemstva, razvoj šolstva itd.) so vplivali na spreminjanje vlog **žensk** znotraj družbe in družin. **Tradicionalnim** vlogam gospodinj, mater, služkinj, vzgojiteljic, negovalk idr. so se proti koncu stoletja pridružile nove (učiteljice, politične aktivistke, delavke v tovarnah, poštna uradnice, stenografke, telegrafistke, telefonistke, medicinske sestre, negovalke itd.). S tem so ženske našle **zaposlitev** izven družinskega okolja, kar je pripomoglo k njihovi ekonomski **neodvisnosti**. Na kulturnem področju so se ženske do tedaj udeleževale predvsem kot igralko in pevke, nove kulturnice pa so postale tudi pesnice, pisateljice in slikarke. Začelo se je obdobje vedno hitrejše ženske **emancipacije** (boj za enakopravnost).

3. Na Kranjskem je imel pomembno vlogo pri ozaveščanju **kmečkega** prebivalstva na področju zdravstva Janez **Bleiweis**. V Kmetijskih in rokodelskih **novicah** je objavljajal poljudne članke o medicinskih spoznanjih in spodbujal k njihovem upoštevanju v vsakdanjem **življenju**, pri čemer je naletel na številne **ovire**. Največje ovire so bile še vedno močno prisotno **vraževerje** ljudi, nezaupanje do novosti in vdanost v božjo voljo.

4. Kmetje so se od plemičev in bogatih **meščanov** razlikovali že po obleki, saj so bila njihova oblačila narejena doma iz domačega **platna**. Moški so nosili širokokrajne klobuke, ženske pa **rute**. Čevlje so nosili le odrasli (lesene cikle), otroci so pogosto hodili **bosi**.

5. Širjenje **kapitalističnih** obratov je uničevalo domačo obrt, tuji pridelki so bili **cenejši**, plačevanje odškodnine za zemljiško **odvezo** (iz leta 1848). Bili so visoki davki, slabe **letine** in uničeni pridelki, zaradi škodljivcev, **vlaganja** v posodobitev kmetij in razna pravdanja, prenaseljenost podeželja. Nekateri kmetje so si izposojali denar pri bogatih **vaščanih**. Ker so ti denar posojali za visoke **obresti**, so kmete prisilili, da so se znova **zadolževali**. Mnogi kmetje so bili tako zelo zadolženi, da dolga niso mogli povrniti.

6. Člani delavskih **družin** so imeli jasno opredeljene vloge. Možje so bili **glava** družine in so bili zaposleni. Ker pa večini delavskih družin plača družinskega očeta ni zadostovala za **preživetje** družine, so se v tovarnah zaposlovali vsi družinski člani. Življenje delavske družine je določal delovni čas v **tovarnah**. Delavski otroci niso bili deležni posebne pozornosti **staršev**, saj so bili starši zaposleni v tovarnah. Skupen čas so preživljali predvsem po prihodu iz dela in po nočnem **počitku**.

Klavdija Kelher in Matej Tušar: Kulturni razvoj – vprašanja/naloge**1. Kronološko razvrsti nastanek posameznih ustanov, društev in časopisov od najstarejšega (1) do najmlajšega (6).**

___ Narodna galerija

___ Prva čitalnica v Trstu

___ Kranjska čbelica

___ Narodno gledališče

___ Prvi tabor v Ljutomeru

___ Kmetijske in rokodelske novice

2. Dopolni besedilo.

Meščani so začeli več časa posvečati _____ kulturi. Namesto razkošja in _____ so dajali prednost uporabnosti in _____. Stanovanja so bila udobna, čeprav so bili nekateri prostori prenatrpani s _____. Stene sob so bile okrašene s svetlimi tapetami s _____ vzorcem. Podobni _____ so krasili tudi oblazinjene stole, fotelje in zofe.

3. Oglej si sliko in odgovori na vprašanja.

- Kaj je bilo značilno za ženska oblačila?
- Kakšno krilo je bilo značilno za modo v 19. stoletju?
- Kako so bili oblečeni moški?
- Kaj je bil ključni dodatek, ki so ga nosili tako moški kot ženske?

4. Pred posameznim umetnikom napiši črko umetniškega obdobja, v katerem je ustvarjal.

A ROMANITKA
B REALIZEM
C IMPRESIONIZEM

- ___ Lev Nikolajevič Tolstoj
 ___ France Prešeren
 ___ Claude Monet
 ___ Richard Wagner
 ___ Rihard Jakopič
 ___ Matija Jama
 ___ Ferdo Vesel

5. Obkroži črke pred pravilnimi odgovori.

- a) Ob koncu 18. stoletja se je začela krepiti sodobna popularna kultura.
- b) Popularna kultura je bila namenjena zabavi in razvedrilu množici.
- c) Množično so se začela pojavljati ljudska gledališča, glasbene in plesne dvorane, ki so ob koncih tedna privabljali množico zabave željnih.
- d) Konec 19. stoletja je pismenost upadala, zato se je vzpostavil širok trg cenenih literarnih produktov.
- e) Produkt popularne kulture je bil tudi »rumeni tisk«, ki je namesto o politiki, pisal o dramah vsakdanjega življenja.

6. Poveži pojme na levi strani z ustreznimi rešitvami na desni strani s pravilno ustanovo.

Slovenska matica	<i>Zemljovid slovenske dežele in pokrajin</i>
France Prešeren	Zdravljica
Jovan Vesel Koseski	Slovenska založba
Družba sv. Cirila in Metoda	Zasebna šolska organizacija
Mohorjeva družba	Pesem za cesarja
Peter Kozler	Znanstvena in kulturna ustanova

REŠITVE:

1. 1. Krajnska čbelica, 2. Kmetijske in rokodelske novice, 3. Prva čitalnica v Trstu, 4. Tabor v Ljutomeru, 5. Narodno gledališče in 6. Narodna galerija.
2. Stanovanjski, blišča, udobju, pohištvo, cvetličnim, vzorci.
3. a) Ozek in zaprt zgornji del, korzet in krilo.
b) Široko krilo, ki ga imenujemo krinolina, je podprto z mnogimi krili.
c) Obleke temnih barv. Hlače, bela srajca s kravato in telovnikom ter plašč.
d) Klobuk.
Vir za sliko: Miranda Razpotnik, J., Plazar, A. (2020). *Potujem v preteklost 8. Učbenik za zgodovino v 8. razredu osnovne šole*. 1. izdaja. Ljubljana: Rokus Klett, str. 73.
4. B: Lev Nikolajevič Tolstoj, A: France Prešeren, C: Claude Monet, A: Richard Wagner, C: Rihard Jakopič, C: Matija Jama in B: Ferdo Vesel.
5. Pravilni odgovori: b, c, d.
6. Slovenska matica – Znanstvena in kulturna ustanova, Družba sv. Cirila in Metoda – Zasebna šolska organizacija, Mohorjeva družba – Slovenska založba, France Prešeren – Zdravljica, Jovan Vesel Koseski – Pesem o cesarju, Peter Kozler – *Zemljovid slovenske dežele in pokrajin*.

SEZNAM VIROV IN LITERATURE

- 1843 – Začetek izdajanja Kmetijskih in rokodelskih novic. <https://zgodovinanadlani.si/1843-zacetek-izdajanja-kmetijskih-in-rokodelskih-novic/> (24. 3. 2023).
- Berzelak, S., Vodusek, M. (2022). Zgodovina, učbenik za zgodovino v srednjem strokovnem in poklicno-tehniškem izobraževanju. 1. natis. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Bregar Mazzini, S., Pečoler, L., Štampfl, P. (2018). iZgodovina 8. Interaktivni samostojni delovni zvezek. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Bregar Mazzini, S., Pečoler, L., Štampfl, P. (2019). dZgodovina 8. Digitalni učbenik za zgodovino v osmem razredu osnovne šole. 1. digitalna izdaja. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Bregar Mazzini, S., Pečoler, L., Štampfl, P. (2019). Zgodovina 8. Učbenik za zgodovino v osmem razredu osnovne šole. 1. natis. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Brodnik, V., Antoličič, A., Babič, D., Frantar Š. (2020). Zgodovina 3: Dolgo 19. stoletje. Učbenik za zgodovino v 3. letniku gimnazij. 1. izdaja. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Cvirn, J., Studen, A. (2010). Zgodovina 3. Učbenik za 3. letnik gimnazije. 1. izdaja. Ljubljana: DZS.
- Karlovšek, M., Robnik, V. (2014). Zgodovina za srednje strokovno in poklicno tehniško izobraževanje: učbenik. 1. izdaja. Ljubljana: DZS.
- Miranda Razpotnik, J., Plazar, A. (2020). Potujem v preteklost 8. Učbenik za zgodovino v 8. razredu osnovne šole. 1. izdaja. Ljubljana: Rokus Klett.
- Mirjanič, A., Miranda Razpotnik J., Snoj, D., Verdev H., Zuljan A. (2022). Raziskujem preteklost 8. Učbenik za zgodovino v 8. razredu osnovne šole. 2. izdaja. Ljubljana: Rokus Klett.
- Pavliha, B. (2015). Zgodovina na maturi. Kamnik: Ico.
- Petelin, D. (2017). Ljubljansko meščanstvo. <https://zgodovinanadlani.si/ljubljansko-mescanstvo/> (24. 3. 2023).
- Miranda Razpotnik J., Mešnjak, H., Zupan, N. (2022). Potovanje skozi čas. Učbenik za zgodovino za srednje tehniško/strokovno in poklicno tehniško izobraževanje. Ljubljana: Modrijan izobraževanje.
- Studen, A., Cvirn, J., Hriberšek Balkovec, E., Cvirn Guček, S., Galonja, T. (2014). Koraki v času. Učbenik za zgodovino v 8. razredu osnovne šole. 1. izdaja. Ljubljana: DZS.

PETI DEL

JURČIČEVA DOMAČIJA: NALOGE NA PORTRETE, PISNE VIRE IN OBJEKTE

PORTRET MATERE MARIJE

KRATKA PREDSTAVITEV OSEBNOSTI

Jurčičeva mati Marija »(1809–1884)« (Mrak, 2014), »je imela zelo rada Josipa Jurčiča in ga tudi, ko je bil ugleden gospod, ni mogla klicati drugače kot Jožek. Jurčič je bil na mamo zelo navezan. Bila je bolehna, zato so imeli pri Pajštbarjevih (tako se je po domače reklo Jurčičevim) samo tri otroke, kar je bilo za tiste čase zelo malo. Vid ji je slabel že v času študija Josipa Jurčiča (sladkorna bolezen). Na slovesnosti, kjer se je pred pročeljem Jurčičeve rojstne hiše 15. avgusta 1882 zbralo 7000–9000 narodno zavednih Slovencev, je bila prisotna in na častnem mestu. Ganjena je bila do solz, ker je bilo o njenem sinu povedano toliko lepega.« (Zorc Ramovš, 2023). »Na praznik malega šmarna leta 1879 se je Jurčič podal v domači kraj in naredil še izlet na grad Kravjak, ki ga v Desetem bratu imenuje Slemenice. Nato se je pomudil pri domačih. Legel je pod drevo na travniku pri hiši. Mati Marija ga je svarila, naj tega ne počne, češ da se bo prehladil, vendar pa sin ni upošteval njenega dobrohotnega nasveta. Prav nič ni čutil mrzle zemlje, dokler ga ni začelo mraziti. Kmalu po vrnitvi v Ljubljano pa je žalostno spoznal, da je mati imela prav.« (Ulčar, 2021). Na starost je oslepela (Mrak, 2014).

VPRAŠANJA

1. Kaj opazite na fotografiji?
2. Ali je fotografija črno-bela ali barvna? Zakaj?
3. Zakaj je oseba na fotografiji tako oblečena?

AVTENTIČNI NALOGI

1. Zamislite si, da ste Jurčičeva mati v 19. stoletju. Kaj bi lahko vi kot oseba storili? Ali bi svojega sina podpirali pri šolanju? Morate vedeti, da živite na podeželju.
2. Zamislite si, da ste Josip Jurčič, ki želi dobiti ljubezen do svoje matere, a je ne dobi. Kaj bi vi storili na njegovem mestu? Ali bi se pogovarjala? Ali bi se oddaljila?

VIRI

Mrak, A. (2014). Jurčiča so včasih nekateri res imeli radi, danes pa ga imamo še rajši. <https://www.rtv slo.si/kultura/razglednice-preteklosti/jurcica-so-vcasih-nekateri-res-imeli-radi-danes-pa-ga-imamo-se-rajsi/343756> (24. 3. 2023).

Potret matere Marije. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtor fotografije je Matic Brundič, 24. 2. 2023.

Ramovš Zorc, S. (2023). Sporočilo po e-mailu, 24. 3. 2023.

Ulčar, M. (2021). Jurčičevo leto. <https://domzalec.si/kultura/ustvarjalci/jurcicevo-leto/> (24. 3. 2023).

PREDVIDENE REŠITVE NALOG

Vprašanja

1. Na fotografiji vidim starejšo gospo, ki sedi na stolu, oblečeno v ruto in obleko iz 19. stoletja.
2. To je črno-bela fotografija. Najbrž zato, ker je bila cenejše izdelave.
3. Takšna je bila noša iz 19. stoletja. Lepo so se oblekli tudi zaradi fotografije.

AVTENTIČNI NALOGI

1. Svojega sina bi verjetno podpirala pri šolanju. Če ne bi imela dovolj kapitala, potem bi težko preživljala svojega sina. Res pa je odvisno od okoliščin. Lahko bi zaprosila sorodnike, znance in prijatelje za finančno pomoč. Če bi pa bi imela dovolj kapitala, potem pa bi mu finančno lahko pomagala.

2. Verjetno bi poiskal razloge, zakaj je tako. Pogovarjala bi se o določeni tematiki, ki bi naju združila. Če bi me odklanjala, bi vztrajal pri sodelovanju. Če pa bi me še vedno odklanjala in prezirala, bi se verjetno oddaljil od nje ali pa bi posvetil svoj čas, da bi se nekako zblížala. Je pa odvisno od različnih situacij.

Avtorja: Matic Brundič in Nik Kryžanowski

GYMNASIAL-ZEUGNISS.

Turčić Josip, aus Obergurken Krain

Schüler der *vierten* Classe am k. k. Staats-Gymnasium zu Laibach erhalt hiedurch über das *zweite* Semester des Schuljahres 1865 ein Zeugnis der *ersten* Classe unter *41* Schülern der *14.*

Sittliches Betragen *gute Art wegen Gasthausbesuches.*

Aufmerksamkeit *keine Bemerkung.*

Flaiss *befriedigend.*

Leistungen in den einzelnen Unterrichtsgegenständen:

Religionslehre *befriedigend.*

Lateinische Sprache *gut.*

Griechische Sprache *genügend.*

Deutsche Sprache *gut.*

Slovenische Sprache *sehr gut in der Aussprache Leistungen*

Geschichte und Geographie *befriedigend.*

Mathematik *befriedigend.*

Naturlehre: *genügend.*

Physiologie und

Aeusserer Form der schriftlichen Arbeiten *sehr sorgfältig.*

Zahl der versäumten Lehrstunden *17 (ausserhalb d. Sch.)*

Laibach den *15. Juli* 1865.

H. Schilling
k. k. Director.

Dr. Bogalaf
J. Kofler
Dr. Kofler
Dr. Kofler

SPRIČEVALO 8. RAZREDA GIMNAZIJE V LJUBLJANI

KRATKA PREDSTAVITEV PISNEGA VIRA

To je spričevalo, ki ga je Josip Jurčič dobil v osmem razredu gimnazije v Ljubljani leta 1865. Je A4-format. Pisan je v nemščini. Na spričevalu je prilepljena znamka za 15 krajcarjev. Spričevalo je napisano z lepo pisano nemško pisavo. V spričevalu so opisne ocene. Spričevalo vsebuje do devet družboslovnih in tudi naravoslovnih ved. Prisotni so tudi predmeti, kot so verouk in jeziki. Spričevalo (verjetno) vsebuje tudi besedni opis ocene, npr. zadovoljivo, dobro, odlično. Spodaj desno v kotu spričevala je veliko podpisov, verjetno pomembnih predstavnikov na šoli. Spričevala so bila pisana v nemškem jeziku, zato ker je slovensko ozemlje spadalo pod avstrijsko oblast.

VPRAŠANJA

1. Kaj opazite na fotografiji?
2. Ali so kakšne podrobnosti na fotografiji?
3. Ali so kakšne razlike med današnjim spričevalom na šoli?

AVTENTIČNI NALOGI

1. Zamislite si, da ste razrednik Josipa Jurčiča. Kaj bi mu rekli na dan podelitve spričeval? Ali bi se mu zahvalili? Ali bi ga pohvalili, da je dosegel dobre rezultate?
2. Zamislite si, da ste Josip Jurčič, eden izmed najboljših učencev v razredu. Nekateri vaši sošolci so nevoščljivi in nesramni. Kaj bi lahko storili na njegovem mestu? Ali bi se pogovarjali, da bi vzpostavili boljše in razumljive odnose?

VIRI

Spričevalo 8. razreda gimnazije v Ljubljani. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Mateja Kužner Čelešnik, 25. 11. 2023.

PREDVIDENE REŠITVE NALOG

1. Na fotografiji opazam krasno strukturirano spričevalo v nemškem jeziku.
2. So podrobnosti. Na primer: znamka, opisne ocene, veliko podpisov, tiskana in pisana verzija.
3. So razlike. V današnjih šolah so spričevala računalniško obdelana. Vstavljeni so žigi, pisan podpis, so ocene 1 do 5, ni opisnih ocen, razen na nekaterih šolah. Jezik ni nemški, je slovenski jezik. Imamo podpis ravnatelja in razrednika. Predmeti so napisani v slovenskem in ne v nemškem jeziku. Danes verouk ni obvezen predmet. Ni označene znamke na današnjem spričevalu.

AVTENTIČNI NALOGI

1. Seveda bi Josipu Jurčiču ponudil roko in mu čestital, da je dosegel dobre rezultate. Zahvalil bi se mu za toliko let potrpljenja in poslušanja v razredu. Verjetno bi ga pohvalil, če bi dosegel zelo dobre rezultate pri nekaterih predmetih ali če bi bil aktiven pri izvenšolskih dejavnostih.
2. Verjetno bi se vprašal, kaj bi lahko naredil, da bi vzpostavil boljše odnose med sošolci. Pogovarjal bi se z njimi in tako ugotovil, kje je težava. Mogoče bi našli skupne točke in se potem malo zabavali po šoli – verjetno kakšne družabne igre.

Avtorja: Matic Brundič in Nik Kryžanowski

KOZOLEC – TOPLAR

KRATKA PREDSTAVITEV OBJEKTA

»Jurčičev dvojni kozolec ali toplar je značilna stavba, namenjena sušenju in shranjevanju pridelkov v tem delu Slovenije s konca 19. oziroma začetka 20. stoletja. Njegovo enostavno oblikovanje in velikost odražata družbeni status lastnika. Ima dve okni, redko mrežo iz tramičev, ki zapira brano in ravne podporne ročice. Kozolci so stavbe, namenjene sušenju žita, sena, koruze, lana, konoplje, stročnic, odrezkov gomoljnic in tako podobno, pa tudi za shranjevanje različnih vozov in orodja.« (Jurčičeva domačija – muzej na prostem, 2021).

VPRAŠANJA

1. Kaj opazite na fotografiji?
2. Zakaj je toliko orodij shranjenih pod streho kozolca?
3. Ali bi tudi vi zgradili kozolec, če bi živeli na podeželju?

AVTENTIČNI NALOGI

1. Zamislite si, da imate močan naliv in veter. Vaš pridelek npr. žito bi lahko postal uničen in neuporaben. Kaj bi lahko storili? Ali bi za pomoč prosili soseda? Ali bi se operativnih zadev lotili individualno?
2. Zamislite si, da delate na podeželju. Kozolec uporabljate za shranjevanje različnih orodij in vozov. Kaj bi se zgodilo, če bi vam kdo ukradel določena orodja ali voz? Kaj bi lahko storili?

VIRI

Kozolec - Toplar. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtor fotografije je Matic Brundič, 24. 2. 2023.

Kozolec – Toplar: Jurčičeva domačija – muzej na prostem. (2021). Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana.

PREDVIDENE REŠITVE NALOG

1. Na fotografiji opazim kozolec, v katerem je shranjenih veliko orodij.
2. Zaradi zaščite in čistoče pred podnebnimi spremembami npr. deževjem in verjetno zaradi okolice, da je vse primerno shranjeno na določenem mestu.
3. Verjetno bi zgradil kozolec za potrebe dela na kmetiji.

AVTENTIČNI NALOGI

1. Hitro bi se lotil reševanja težav. Vsa orodja bi spravil pod določen začasen objekt. Za pomoč bi lahko zaprosil soseda ali mimoidočega.
2. Poklical bi policijo. Ugotavljal bi okoliščine, kaj se je zgodilo. Za pomoč bi prosil sosede ali znance, če si je kdo izposodil orodje ali voz.

Avtorja: Matic Brundič in Nik Kryžanowski

PORTRET JOSIPA JURČIČA

»Josip Jurčič se je rodil 4. marca 1844 na Muljavi pri Krki. V otroštvu mu je bil učitelj pri odkrivanju sveta in življenja stari oče, ki mu je pripovedoval pravljice o čarovnicah in strahovih, prigode iz časa turških napadov, o tihotapcih in rokovnjačih, o stiških menihih in s tem v Josipu zbudil veliko domišljijo. Osnovno šolo je začel na Krki, nadaljeval pa v Ljubljani, kjer je bil sprejet v katoliški dijaški zavod Alojzijevišče. Že v osmem razredu je služil kruh s pisateljevanjem: urednik Slovenskega glasnika v Celovcu mu je mesečno pošiljal za njegove spise. Imel je komaj 17 let, ko je leta 1861 izdal Pripovedko o beli kači. Po maturi, leta 1865, je šel na Dunaj, da bi študiral klasično jezikoslovje, a zaradi pomanjkanja sredstev študija ni mogel nadaljevati in se je leta 1868 preselil v Maribor. Isto leto je z Josipom Stritarjem in Franom Levstikom izdal zbornik Mladika ter v njem objavil povest Sosedov sin. Leta 1872 je postal glavni urednik Slovenskega Naroda in se preselil v Ljubljano. Tu je postal z Levstikom osrednja oseba v političnem in kulturnem življenju. Leta 1880 je skupaj z Jankom Kersnikom, Franom Levcem in Ivanom Tavčarjem ustanovil nov leposlovni list Ljubljanski zvon, za katerega je pisal vse do svoje smrti. Umrl le 3. maja 1881 za tuberkulozo, star komaj sedemintrideset let. Pokopan je v Ljubljani na Navju.«

Vir: Opis Josipa Jurčiča. <http://svobodnaslovenija.com.ar/josip-jurcic-1844-1881/> (29. 5. 2023).

1. Kateri del obraza najprej opazite in zakaj?

2. Zakaj ima portretiranec močno izražen, oster pogled?

3. Kaj lahko iz obleke sklepate o portretirancu?

4.a Predstavljajte si, da živite v času življenja Josipa Jurčiča. Če bi ga srečali, kaj bi ga vprašali? Kako bi se mu zahvalili za njegov pomen pri zavzemanju za slovenski narod in jezik? Katero njegovo delo bi najbolj pohvalili?

4.b V obliki časovnega traku zapiši najpomembnejša dela Josipa Jurčiča.

VIRI:

Opis Josipa Jurčiča. <http://svobodnaslovenija.com.ar/josip-jurcic-1844-1881/> (29. 5. 2023).

Slika: Portret Josipa Jurčiča. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtor fotografije je Tevž Lever Boštjančič, 24. 2. 2023.

REŠITVE:

1. Oči, obrvi, brado, brke ...
2. Ker se je resno zavzemal za slovenski narod, ni popuščal.
3. Lepo oblečen za tiste čase. Urejen.

4.a

Spoštovani gospod Josip Jurčič,

izjemno se vam zahvaljujem za vaše zavzemanje za slovenski jezik ter slovenski narod. Vaša dela so pripomogla k narodni zavesti ter ohranjanju slovenske besede. Vaša dela so izjemna, še posebej vaše delo *Deseti brat* mi je najbolj všeč in mi je najbolj pri srcu. Kateri je vaš najljubši pisatelj, od katerega ste dobili dodatne ideje za pisanja vaših romanov?

4.b

Deseti brat	Kozlovska sodba v Višnji Gori	Ivan Erazem Tatenbah	Doktor Zober	Med dvema stoloma	Cvet in sad	Lepa Vida	Rokovnjači	Slovenski svetec in učitelj	Veronika Deseniška
1866	1867	1873	1876	1876	1877	1877	1881	1886	1886

Avtorja: Miha Čučnik in Tevž Lever Boštjančič

Doktor Zober. Prvotni zasnutek 16. poglavja

Mirka Polič: Deseti brat (sti. 21) Križavci
Levski Slovanci

I. delj
 Dražonju: *hartin to namu je vadi!* Hej! pravi *hej Kojaca,*
volk te potipjaj! Daj ti kudi-ča no videli! Hej! - *val nima pnuhi!* Kaj-?

20
 Ce vi moje ko-ga- zgoovarjate, ki pred Bogom in ljudem je po-
 ledna in pra-grajna? kajste pravnoji kaj- sja ka- rona!

21
 Je dradui jo isku to buda jo pote pivno! *Karji peavte.*
rajnigga!
 Sej, sej, in Tam gospa-dar zdej karjan, sin rajnega grajsca, Balun grejfad-pusta-!

22
 Hej, Francka, ~~am am plejst~~ vam skrica, munda zna gosposke o- tro- ke vega-
 jejkata! jej- kata! Hej-! ustomijeta zgaga! Hej! sarka! na!
 na sglji! *utrat jo mesaku* Hej! - sarka!

23
 Oe ze ni nata-gat? Sej, sej, Tapa
 Sei - svet' kornas jo je bil dal, Bogum dey dobrar, usi sveta pasu mojo
 vzelu, ~~am am plejst~~ grejfad-pusta, jos jim to- ga napa- ga- gnu!

25

Lest Drzavnega gledalica v Ljubljani

Deseti brat. Opera partitura Mirka Poliča

DESETI BRAT – OPERNA PARTITURA MIRKA POLIČA

»Deseti brat je slovenska opera v treh dejanjih (petih slikah) skladatelja Mirka Poliča. Libreto sta po istoimenskem romanu Josipa Jurčiča in po ljudskem izročilu spisala skladatelj in Mirko Mahnič. Krstna predstava je bila na odru ljubljanske Opere 25. februarja 1951. Glasbeno vodstvo je bilo sprva zaupano skladatelju, a sta ga zaradi poslabšanega zdravja zamenjala dirigenta Samo Hubad na premieri in na naslednjih predstavah tudi Rado Simoniti, režiser je bil Hinko Leskovšek. Občinstvu je opera ugajala, saj je bilo vseh ponovitev enaintrideset.«

Vir: Opis opere. [https://sl.wikipedia.org/wiki/Deseti_brat_\(opera\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/Deseti_brat_(opera)) (29. 5. 2023).

1. Kdo je napisal operno partituro, predstavljeno na fotografiji?

2. Zakaj je bila za operno partituro uporabljena tematika Desetega brata?

3. Kdaj je bila prva predstava opere Deseti brat?

4.a Zapišite pesem, ki je na sliki.

4.b Predstavljajte si, da ste Josip Jurčič. Napišite in utemeljite zahvalo Mirku Poliču, ker je izbral vašo tematiko za operno partituro.

VIRI:

Opis opere. [https://sl.wikipedia.org/wiki/Deseti_brat_\(opera\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/Deseti_brat_(opera)) (29. 5. 2023).

Slika: Deseti brat – Operna partitura Mirka Poliča. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Mateja Kužner Čelešnik, 25. 11. 2023.

REŠITVE:

1. Mirko Polič.

2. Ker je izjemno pomembno delo slovenskega pisatelja Josipa Jurčiča.

3. Leta 1951.

4.a Učenci zapojejo pesem.

4.b

Spoštovani gospod Mirko Polič,
izjemno sem vam zahvaljujem, ker ste za operno partituro izbrali moje delo Deseti brat. Ker je to prvi slovenski roman, je izrednega pomena, da se dela o tej tematiki nadaljujejo in da bo moje delo še bolj prepoznavno.

Najlepša hvala.

Avtorja: Miha Čučnik in Tevž Lever Boštjančič

ČEBELNJAK

Na sliki je predstavljen čebelnjak na Jurčičevi domačiji. Čebelnjak se nahaja blizu vodnjaka za hišo. Na panjskih končnicah so upodobljeni razni vsakdanji dogodki tistega časa, prepleteni s fantazijskimi motivi.

1. Iz katerega materiala je narejen čebelnjak?

2. Katera skica na čebelnjaku ti je najbolj zanimiva in zakaj?

3. Zakaj so risali skice na panje?

4.a Nariši svojo skico za panj na čebelnjaku. Skica naj predstavlja dogajanje iz časa življenja Josipa Jurčiča.

4.b Katera skica ti je najbolj všeč? Zakaj? Kako razumeš dogajanje, ki je predstavljeno na tej skici? V parih prizor na skici uprizori s sošolcem.

VIRI:

Slika: Čebelnjak. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtor fotografije je Tevž Lever Boštjančič, 24. 2. 2023.

REŠITVE:

1. Iz lesa.
2. Različni odgovori.
3. Vraževerje, označevanje pomembnih/zanimivih dogodkov, za lepši videz ...
4. Različni izdelki in odgovori.

Avtorja: Miha Čučnik in Tevž Lever Boštjančič

ANTON JURČIČ

OPIS

Na fotografiji je Anton Jurčič, brat Josipa Jurčiča. Avtor fotografije, Milan Klemenčič, je Antona posnel na Jurčičevi domačiji v rojstni hiši na začetku 20. stoletja. Točen datum fotografiranja ni znan. Danes originalno fotografijo hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

ODGOVORI NA VPRAŠANJA

1. V katerem prostoru na domačiji se nahaja Anton?
2. Kaj je postavljeno za Antonom?
3. Kaj sporoča Anton s svojo držo?
4. Kako je Anton oblečen?
5. Kaj ima Anton v desni roki?

REŠI NALOGI

1. Na domačiji poišči sobo, ki je na fotografiji in se slikaj tako, kot se je Anton.
2. Na krušni peči v sobi, ki je na fotografiji, je danes razstavljenih veliko predmetov. Izberi si dva in ju nariši.

SPLETNI VIR

Anton Jurčič. <https://dlib.si/details/URN:NBN:SI:IMG-3OFLLWXH> (1. 4. 2023).

REŠITVE

⇒ VPRAŠANJA:

1. V glavnem prostoru rojstne hiše Josipa Jurčiča.
2. Krušna peč.
3. Utrujenost, izčrpanost, starost ...
4. Anton je oblečen v dolge temne hlače in belo srajco, čez katero ima telovnik. Na glavi nosi klobuk.
5. Sprehajalno palico.

Avtorice: Lara Hana Maček, Sara Marolt in Lucija Lebar

St. 80.

V Mariboru, sobota 13. julija.

V. tečaj. 1872.

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, v torek, četrtek in soboto, ter volja po pošti prejemam, za avstro-ogorske dežele ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. Za tuje dežele za celo leto 12 gold., za pol leta 6 gold., za četrt leta 3 gold., 25 kr. a. v. — Za oznanila se plačuje od četristopne pešvrate 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska. 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štompelj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220. — O pravnih stvarih na katero najse blagovoljno pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativna reči, je v tiskarni: F. Skaza in dr. v koroški ulici hišn. št. 229

Naši učitelji.

X. Tožbe na naše učiteljstvo množé se od dne do dne; vedenje nekterih (mi želimo da ve- like menjšine) učiteljev je naše narodne stvari na ravnanju; ni več dvoma, da ima naš narod celo v vrstah učiteljev najzagrinennejših so- raznikov. Položenje „Slov. Nar.“ nasproti g. g. učiteljem je bilo vedno nepristransko, jim pri- jazno; kajti on je trdnega mnenja, da morajo vsi stanoviti slovenski vzajemno k narodnej sreči pripomagati in da je baš učiteljski stan za naš napredek imeniten in neobhodno potreben, da ima torej narodno preobrazovanje najbolj od strani narodnega učiteljstva svojega največjega pospeha pričakovati. Ako torej tu o naših učiteljih katero spregovorimo, smo si svesti, da bode naša beseda, izhajajoča od nepristranske strani, naša tudi do- stojno vprašanje.

Pred vsem je naše mnenje, da se od izobra- ženih učiteljev v prvi vrsti tirja potrebno znanje, posebno pak pedagogično znanje, ker vednosti, kakovih učitelj v selskejši šoli in nasproti čisto ali vsaj malokulni otrocičem potrebuje, ni težko si pridobiti. Način pak, kako se te vednosti naj- preddavajo, je čisto posebno važen. Otrnovati to- istino na naše šolske razmere ne bojimo se, da bi nam kateri šče takó izobraženi učitelj mogel tajiti, ka je deca treba v materinem jeziku, in- vensko deca tedaj v slovenskem jeziku podu- čevati. Ta stvar je vže tolikokrat bila prerče- tana in razpravljena, da je vse dokazovanje po- polnoma odveč: vsaka pedagogična knjiga novejšega časa, posebno pa nemške pedagogične knjige ponavljajo in poudarjajo Ratichov stari izrek: „Vse najpoprej v materinem jeziku“. Tudi se ta prosti nauk nič si pripravniških kate- der, pod katerimi so sedeli učitelji, in se tudi šče zdaj kakor temeljni zakon pedagogičski oznanja, tako da ni dopuščno misliti, ka bi učitelji za- nj ne vedeli. Odkod tedaj prihaja to, da ga nekteri učitelji iz prakse izpuščajo? — Meni se vidi, da prvi vzrok je nekakov farizeizem, ona

velika, posebno dnešnji den vladajoča laž, katera v življenji razločuje teorijo in prakso, ktera trdi belo, pa dela črno, ktera kakor bibliški fariz- eji ljubezen na jeziku, v srci pak sovražstvo nosi, ako je ne sledimo kakor pravilo pri naših delih? Jaz menim, da tako razločevanje izvira iz samih plitvih glav.

Drugi vzrok je pomanjkanje potrebne zna- čajnosti in volje. Nij-li v resnici sramota, ako si vsaka baba smeje nasproti izučnemu učitelju, več pedagogičnega in metodičnega znanja prisvajati nego vse učene pedagogike? Ako se učitelj, kateri bi moral resnic svojega uka in do- stojnosti svojega poslanstva živo svest biti, da od prvega neveredneža in suroveža v kozji rog ugnati? Kakovo ljubezen k znanosti svojej, kakovo ču- stvo lastne časti mora to biti, ako učitelj vsa svoja znanstvena prepričanja zatajivši postane slepo o- rodnje nepedagogičskim, zarjavelim predsojdom, ako se on ponuja za orodje pospeševanju gluposti in otročjega trpinčenja? Jaz menim, da takovo ponižanje nij oznanovalec omike, „luči“ in povesčenja dostojno. Učitelji te vrste, ogledite svoj značaj in trdnost svoje volje v svojem duš- nem zrcalu!

Treji in glavni vzrok talnega naopakega ravnanja pak moramo iskati v krivem razumevanju naša naroda ošiti in v pomanjšanju rodoljublja. Nekteri učitelji še žalibog šče niso povzdignoli do ideje narodnosti; oni v svojej zaslepljenosti sebe izjemljajo iz naroda; oni hote svoje osobne na- mene doseči brez naroda; jim se vidi to „natio- nalistischeschwindel“, ako se kdo poganja za pra- vice svojega naroda, med tem ko oni sami meščino, nemške pesni in nemško misljenje (katero tudi zančevanje slovenstva) nazirjajo, kar pa po njih mislih nij „nationalistischeschwindel“. Učitelji te vrste menijo, da šče delajo za svoj na- rod (in šče tudi ne drugáč kakor podučevaje po slovenski, kar je jih sveta dolžnost in znanst- vena potrebnost), da le delajo za duhovščino (kakor da je slovenski narod in duhovščina eno

ter isto!), da razgrinjajo temo (kakor da je pod- luk po pravičnej metodi „tema“!), da šolske zakone rušijo (kakor da so šolski zakoni z nem- skim podukom eno in fisto!), da sebi bodoče- nost in eksistenco podkopljajo (kakor da bi sami neznačajniki imeli pravico do življenja) i. t. d.

Iz ugovorov takih in enakih, ktere slišiš v- časih iz ust kakega takega učitelja, moramo so- diiti na popolno podlost, spačenost in nemoralnost nekterih izmed tega stana. Potrebe našega abo- tega naroda so jim čisto tuje, tudi malovažne; glavna jim je — kosček kruha; preteklost in zgo- dovinška krivica; storjena našej omiki po krivo osnovanih žalob; to jim je — turška brigá: o tem, kako je blagost naroda z blagostjo vsakoga pojedineš zvezana, kako vsak člen naroda za grehe in za opustke vsega naroda mora trpeti, o poštovanji v narodov prid, sploh o vsem tem, kar je patriotizem, se v glavah takih učiteljev šče nij zdnilo, čas in jegove tirjave, dolžnosti Sloveka proti človeštvu — to vse je zadržilo hlep- ljenje po — kosčku kruha. In kako kratkovidno je to hlepljenje! Namesto da bi se v narodu svojem ukorenili, izdajajo svoje sedeze tujcem; kajti, ako bi naši rojaki enkrat začutili potreb- nost popolnega pomenčenja, tedaj bi si pridili namencev poklicali, in naši učitelji morali bi se tujcem ukoreniti. Kdor pri nas nemčevanje pospešuje, tistega bode isto nemčevanje požrilo; tak si sam svojo jamo koplje. To nekterim učiteljem v svarilo!

Hi koncu pa zagotovilo: da hvala Bogu! nar- od slovenski šče ima toliko moči in jakosti, da se bode svojim domačim sovražnikom vedel ubra- niti, kajti parola se pri Slovencih vedno krepkeje glasi: Ali z narodom, ali pa proč iz naroda!

Adresa hrvatskega sabora.

Vaše ces. in kralj. apost. veličanstvo!
Kralj in gospodar naš premlodstvi!
Mi: velmože, dostojanstveniki in zastopniki

Listek.

olitika.

muči s politiko, kakor s hudi-
Kje hudič prav za prav sta-
vnik. V peklu pravijo. Kje
ij sedež, to se težko pove. Po-
ltero povsod najdemo, katera
ziroma svoj tiak čuti daje, pa
; kdo je je prav za prav iz-
hajbo po služabnih mašinstih
lko, s katero sem hotel napra-
eriment, namreč, kako se bode
em prostoru. Ko sem iz po-
m mačka dal, zrak izzajema-
je mačka jako nemirna. Gle-
gledala je na levo, da bi za-
namreč luknji, skoz katero
aja. Naenkrat ugleda mačka
svojo tace in jaz nijsem mo-
jemavati — mačka je politiko
eli, ki ima toliko pripravek,

živel je nekđaj kralj, ki si nij vedel pomagati
proti svojim pantarskim podložnim. Sklical je
vse modrijane svojega kraljevstva, posvetoval se z
njimi, pa nobeđen nij vedel, kako bi vodil politi-
tiko, da ukroti podložne. Kar pride nek zdravnik
na kraljev dvor. Zdravnik je rekel, da ve, kako
bode uklonil pantarje. Kralj ga pokliče pred
sebe. Zdravnik začne svoj najpokornejši govor,
globoko priklonjen, tako-le: Velemožni gospod!
Lomši si glavo, kako ukrotiti podložne. Jaz sem
priprtot zdravnik, znam izvrstno ravnati s svojimi
bolniki in sem pri tem vedno svojo korist do-
segel.

Kralj ga vpraša, kako in kaj da potegaja z
bolniki in zdravnik reče: Pred nekim časom je
prišel kmet k meni, ki se je ob trn hudo zboldel,
trn je globoko v meso šel in noga je moža zlo
bolela. Pregledal sem nogo in kmetu trn šče glo-
bočeje porinil v nogo. Potem sem mu rekel, naj
bodeje porinil v nogo, v osmih dneh bode že
gre v božjem imenu domu, v osmih dneh bode v
bolje; ako pa bi hujsje bilo, naj zopet pride. V
osmih dneh je kmet točno prišel z oteklo in ob-
vezano nogo sicer, pa tudi z eno debelo gosjo.
Gospod, mi reče, noga me šče hujsje boli kakor
poprej. Jaz sem se delal, kakor bi hotel nogo

pregledovati, pa potisnil sem mu trn šče globoteje.
Na to ga spravim zopet domu in mu rečem, naj
pride zopet v osmih dneh, ako mu bode hujsje.
Od samih bolečin se je kmetu barva spreminjala,
ko je odhajal. Osmi dan pride točno zopet in
njegov hlapec mi ob enem eno tele prižene. Go-
spod, reče kmet, noga je že vsa otekla in komaj
sem šče prilezel. To nič ne dene, odgovorim kaj
bude že bolje. Pogledam bolečino in mu trn šče
globoteje potisnem, dasiravno je hudo ihtel. V
osmih dneh naj pride zopet, ako ne ozdravi, mu
narotim. Ta osmi dan se je moral že voziti, pri-
gnal pa mi je tudi enega vola. Komaj so ga z
voza vadihnili in prinesli pred mene. Porinil sem
mu trn šče globoteje v nogo in mu rekel, naj do-
ma ostane v postelji, ker mi je že vse zdajaj in
nij nič več imel pri lihi. Možu se je noga užgala
in srečno je umrl. Jaz pa sem imel debelo gos-
tele in vola.

Razumem te, reče kralj. Ti si najmodrejši
v celi deželi. Od dencs si veliki vzdar mojega
v kraljevstva in dam ti svojo kraljevo besedo, da
bodem vedno se ravnal po tvojih naukih v svoji
politiki.

1876.
D.
pol leta 8 gold.,
podajajo na
akih solah in za
na se plačuje do
sa v zvezah
manovaj hiš.
tudi kadar v
ne sme tvoje
dejal v zadnji
ti tvoj c. kr.
no, drugate v
ali tako kras

ČASOPIS SLOVENSKI NAROD

OPIS

Časopis Slovenski narod je prvi slovenski dnevnik, ki je začel izhajati leta 1868. Izdajala ga je takratna liberalna stranka. Prva leta je izhajal v Mariboru, nato pa se je leta 1872 tiskarna prestavila v Ljubljano. Od takrat in vse do svoje smrti leta 1881 je bil njegov urednik tudi Josip Jurčič. Geslo časopisa je bilo »Vse za narod, svobodo in napredek«.

ODGOVORI NA VPRAŠANJA

1. Kako se imenuje časopis na fotografiji?
2. V katerem jeziku izhaja časopis?
3. Kako pogosto izhaja časopis?
4. Katera številka časopisa je fotografirana?
5. Kdaj je izšla številka časopisa na fotografiji?

REŠI NALOGI

1. Postavi se v vlogo izobraženega človeka iz 19. stoletja. Nekdo, ki ni tako izobražen kot ti, te prosi, če mu lahko poveš, o čem govori članek »*Politika*« iz številke časopisa, ki je na prvi strani. Preberi članek in na kratko zapiši obnovo tako, da bi jo razumel tudi nekdo, ki ni izobražen.
2. Sedaj, ko veš, da časopis *Slovenski narod* pišejo liberalci, se tudi sam postavi v to vlogo. Zapiši kratek prispevek o idejah vaše stranke.

SPLETNI VIRI

Slovenski narod.

[https://sl.wikipedia.org/wiki/Slovenski_narod_\(%C4%8Dasnik\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/Slovenski_narod_(%C4%8Dasnik)) (6. 5. 2023).

SLIKOVNO GRADIVO

Slovenski narod, številka 80. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lara Hana Maček, 24. 2. 2023.

REŠITVE

⇒ VPRAŠANJA:

6. Slovenski narod.
7. V slovenščini.
8. Trikrat tedensko.
9. Številka 80.
10. V soboto, 13. julija 1872.

⇒ NALOGI:

1. Članek razloži delovanje politike skozi pripoved o kralju in zdravniku. Govori o tem, da zdravnik nalašč škoduje svojemu nevednemu pacientu, ki ima poškodovano nogo, saj mu ta pacient ob vsakem ponovnem pregledu prinese nekaj v dar – tele, gos, vola. Konča se z mislijo, da so tudi nekateri politiki takšni, da nalašč škodujejo nevednim ljudem, ki so nižjega stanu, saj imajo od njih koristi.
2. Mi, ki smo člani liberalne stranke, smo mnogo naprednejši, kot bi si marsikdo želel. In ker ljudje iz dneva v dan rajši prebirajo časopise, bom tu na kratko strnil, zakaj smo ravno mi tisti, ki bi morali voditi družbo. Kot sem napisal že na začetku, smo veliko bolj napredni, želimo si svobode. Če ne verjamete temu, kar pišemo in mislite, da si množičnost naši podpora izmišljamo, pa se le udeležite kakšnega od taborov. Tam boste videli, koliko pomenimo našim sonarodnjakom in se boste lahko iz oči v oči pogovorili z nami, ki kujemo usodo naše stranke.

Avtorice: Lara Hana Maček, Sara Marolt in Lucija Iebar.

KAŠČA

OPIS

Na fotografiji je enocelična zgradba, skoraj kvadratnega tlorisa, ki se imenuje kašča. Gre za stavbo, ki je bila namenjena shranjevanju kmečkih pridelkov, npr. žita, krompirja, moke in masti, ko v hišah niso imeli hladilnikov ali drugih prostorov, namenjenih shranjevanju živil. Njena velikost in oblika sta odražali družbeni položaj kmeta, torej ekonomsko močnejši kmetje so gradili večnadstropne zgradbe. Kaščo na fotografiji je leta 1996 na Jurčičevo domačijo iz vasi Gabrovčec prestavil v Etnografski muzej.

ODGOVORI NA VPRAŠANJA

1. Iz katerega materiala je zgrajena kašča?
2. Koliko nadstropij ima kašča?
3. Ali je kašča okrašena?
4. Kje se nahaja kašča na fotografiji?

REŠI NALOGI

1. Na Jurčičevi domačiji se srečaš s turistom, ki ne ve, kaj je kašča. Kako bi mu jo predstavil/a?
2. Postavi se v vlogo Jurčičeve mame. Opiši, na kakšen način uporabljaš kaščo in kdaj je zate najbolj priročna.

LITERATURA

Jurčičeva domačija – muzej na prostem. (2021). Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana.

SPLETNI VIR

Mozirski gaj: kašča. <https://mozirskogaj.com/kasci/> (1. 4. 2023).

SLIKOVNO GRADIVO

Kašča na Jurčičevi domačiji. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Sara Marolt, 24. 2. 2023.

REŠITVE

⇒ VPRAŠANJA:

1. Iz lesa in slame.
2. 1.
3. Ne.
4. Na Jurčičevi domačiji, med rojstno hišo Jurčiča in gospodarskim poslopjem.

⇒ NALOGI:

1. Trenutno se nahajava pred kaščo, ki stoji na Jurčičevi domačiji med glavnim poslopjem in Jurčičevo rojstno hišo. Kašča je zgradba, namenjena shranjevanju kmečkih pridelkov. Torej so na domačiji v kašči shranjevali na primer žito, meso in sadje. Medtem ko so stene kašče zgrajene iz lesenih plohov, je njena streha slamnata. Preprostost in majhnost kašče odražata nizek družbeni položaj družine Jurčič.
2. V kašči spravljamo pridelke, ki jih prinesem z vrta in njive ali pa kupim pri sosednjih kmetih. Naša kašča sicer ni ravno velika, a vanjo spravimo vse potrebno, da se preživimo čez leto. Prav nam pride predvsem poleti, saj naši pridelki in ozimnica, ki jo že pripravimo za zimo, ostanejo hladni in tako dlje časa sveži. Sama največkrat v kaščo spravljam razno zelenjavo, krompir in žito, pa tudi jajca, ki jih kupim pri sosedih, in mast, kadar so na vasi kolone in jo lahko nekaj odkupimo. Mož pa velikokrat v kaščo doda še moko, ki jo pripelje iz mlina v sosednji vasi in pa kakšne čebelarke pridelke, ki jih z veseljem ustvarja.

Avtorice: Lara Hana Maček, Sara Marolt in Lucija Lebar

FRAN LEVSTIK

Pesnik, pisatelj in kritik Fran Levstik se je rodil 28. 9. 1831 v Spodnjih Retnjah pri Velikih Laščah in umrl v Ljubljani, 16. 11. 1887. Šolanje je začel v Velikih Laščah in nadaljeval v Ljubljani, kjer je leta 1853 zaključil gimnazijo. Študij bogoslovja na Dunaju je kmalu opustil. Levstik je kazal nadarjenost za različna področja literarnega delovanja, ukvarjal se je s pesništvom, pripovedništvom, dramatiko, literarno kritiko in zgodovino. Levstik je na Jurčiča zelo vplival s svojimi programskimi in jezikoslovnimi spisi. Osebnost sta se spoznala leta 1865 in kljub sporom, Levstik je bil namreč večkrat oster kritik do Jurčičevih del, ostala prijatelja do smrti. Ena od najbolj ostrih kritik je bila prav kritika Jurčičevega romana *Deseti brat*. Fran Levec je v spisu *Spomini na Josipa Jurčiča* njuno prijateljstvo opisal tako: »V veliko tolažbo je bilo Jurčiču ob tem bridkem času znanje in prijateljstvo z Levstikom, s katerim sem ga jaz seznanil leta 1865. Dasi po svojih značajih jako različna, sta si bila v mnogih stvareh sorodni naturi: oba slovanska realista, oba sovražnika parketa, a velika čislatelja slovenskega kmeta, slovenskih beračev in vseh kmetijskih originalov. Levstik je sicer čislal veliki Jurčičev talent, a vendar si ne moremo misliti ostrejšega kritika njegovim povestim, nego je bil Levstik. Že o *Desetem bratu* mu je napisal dolgo kritično razpravo, katero mu je poslal na Dunaj. Vsako povest mu je tako rekoč anatomsko razsekal, hvalil njene vrline, ali tudi odločno grajal, kar se mu je zdelo graje vredno.« (Levec, 1888, str. 423).

VPRAŠANJA NA PORTRET

1. Za kakšno vrsto slike gre?
2. Koliko meniš, da je oseba na fotografiji stara?
3. Kakšen je izraz na njegovem obrazu?
4. Po čem si boš osebo zapomnil in jo prepoznal na ostalih fotografijah?

AVTENTIČNI NALOGI

1. Levstik je bil velik kritik Jurčičevih del, predvsem romana *Deseti brat*. Postavi se v vlogo kritika in napiši kritiko enega od Jurčičevih del.
2. Eno najpomembnejših Levstikovih del je *Popotovanje od Litije do Čateža*. Gre za potopis, v katerega je Levstik vključil svoj literarni program. Napiši kratek potopis v svojem domačem okolju. Če lahko, vanj vključi svoje znanje o slovenski literaturi (avtorje, dela ipd.).

Literatura

- Kmecl, M. (1981). *Rojstvo slovenskega romana*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
Levec, F. (1888). Spomini o Josipu Jurčiči. *Ljubljanski zvon*, letnik 8, številka 7.

Slikovno gradivo

Fran Levstik. https://sl.wikipedia.org/wiki/Fran_Levstik#/media/Slika:Fran_levstik.jpg (17. 4. 2023).

Spletni viri

- Leto Josipa Jurčiča. <http://kd-severinsali.si/zgodilo-se-je/leto-josipa-jurcica-1844-1881> (16. 4. 2023).
Na Muljavi. <https://namuljavi.si/josip-jurcic/> (16. 4. 2023).

PREDVIDENE REŠITVE NALOG

VPRAŠANJA NA PORTEK:

1. Potret
2. Okoli štirideset let.
3. Resen, zamišljen.
4. Po njegovih brkih.

AVTENTIČNI NALOGI:

1. Tvoje delo *Deseti brat* je zelo dobro delo, a ima vseeno kar nekaj hib. Kot prvo mi niso bila všeč imena tvojih junakov. Prav tako si slabo napisal ljubezensko zgodbo med Kvasom in Manico. Svetoval bi ti, da na tem področju pridobiš še nekaj izkušenj, spoznaj kakšno mlado dekle in se pouči malo o ženskem svetu. *Deseti brat* je vsekakor največje slovensko delo te vrste, a se ga da še izboljšati.
2. Prvi dan smo se odpravili iz Lesc v Radovljico. Radovljica je staro mesto, v katerem se je rodil Anton Tomaž Linhart. Pot nadaljujemo proti Begunjam. V vasi Hraše zavijemo levo in se čez polja odpravimo proti Vrbi. Vrba je najbolj znana kot rojstno mesto Franceta Prešerna. V bližnji okolici je živel še kar nekaj znanih slovenskih ustvarjalcev. Odpravimo se naprej in se v Doslovčah ustavimo pri rojstni hiši Frana Saleškega Finžgarja. Pot nadaljujemo v Rodine, kjer se je rodil Janez Jalen. Od tam pa samo še kratek sprehod čez polja in v Lescah zaključimo našo popotovanje.

Avtorica: Urša Dežman

104. številka.

Ljubljana, nedeljo 8. maja.

XIV. leto, 1881.

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izven ponedeljke in dneve po praznikih, ter veča po pošti prejemna za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četr leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četr leta 8 gl., 30 kr., za en mesec 1 gl., 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četr leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake veča znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četr leta 2 gl., 50 kr., po pošti prejemna za četr leta 3 gl. — Za ostnana se plačuje od četristopne petivrate 6 kr., če se omanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi ne vrnjajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši „gledališka stolba“. O pravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, ozenila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Josip Jurčičev pogreb.

V Ljubljani 5. maja 1881.

Pri tužnem vremenu smo izročili truplo slovenskega pisatelja slovenskeje zemlji. Mej dnem je deževalo neprenehoma zjutraj in popoldne. A to nij motilo rodoljubja slovenskega! Tisoči so privreli k mrtvaškemu odru umrlega domoljuba, ter občudovali krasoto mnogobrojnih vencev, katero je bilo domoljubje slovenskega naroda iz vseh pokrajin položilo na rakev. Gotovo pa so tudi gorko želeli, da naj bi ponehal neprestani dež in da naj bi se nebo zvedrilo. In kakor bi bil Bog prošnje tisočernih uslišal, zvedrilo se je nebo ravno pred pogrebom.

Uže ob šestej uri se je vse tlačilo občinstva po zvezdi, katero je hotelo ali se udeležiti pri sprevedu ali pa samo „gledati“. Prišle so tudi deputacije iz raznih krajev slovenske dežele. Kolikor smo zamogli v gnječi videti, omenimo naj le deputacije iz Čerknice, iz Borovnice, iz Planine, iz Logatca, z Vrhnike, iz Kranja, iz Litiže, iz Kamnika, iz Trsta itd.

Ob 6. uri zbrala so se društva v čitalnici, ter odšla potem k hiši Kolmanovej blizu gledališča, kjer je pokojnik stanoval. Ko so narodna društva dospela, nastala je takoj gnječa v gledaliških ulicah. Občinstvo je stalo tako rekoč mož pri možu po celej progji spreveda od hiše, kjer je „Narodna tiskarna“, po gledaliških ulicah, na franciškanskem trgu, po slonovih in dunajskih ulicah skoraj do sv. Kristofa. V zvezdi in na franciškanskem trgu, posebno na stopnicah franciškanske cerkve stalo je na tisoče ljudi, ravno tako po vsej dunajskeje cesti do sv. Kristofa.

Ob 1/2 7. uri prišli so čestiti oo. franciškani na čelu prečastiti gospod župnik Medic, da blagoslove pokojnega truplo. Pevec ljubljanske narodne čitalnice zapoje: „Nad zvezdami“; potem pa se prične razvijati dolga vrsta pogreba. Nosilec z bakljo stopal je prvi. Za njim je sledil križ, okinčan z lavorovim vencem slovenskega literarnega društva in trobojnim trakom. Za križem korčakala je godba, za njo pa so se nosile zastave in sicer: Zastava čitalnice št. Vidse, čitalnice v Spodnji Šiški, čitalnice v Ljubljani in zastava ljubljanskega „Sokola“. Za zastavami stopala je dolga vrsta ljubljanskih in šišenskih čitalničnih pevcev.

Njim so sledili nosilci vencev. Nosilo je v prvem oddelku, kolikor se je dalo brojiti, najmenj do 30 vencev, mej katerimi so se najbolj odlikovali venci in trakovi štajerskih Slovencev, ljubljanskih dijakov gornje gimnazije, katerega so nosili člani ljubljanskega „Sokola“, in krašni venec z napisom „Prijatelji prijatelju“ z belo-črnimi trakovi. Akoravno nam je nemožno omenjati vseh kras-

nih vencev, vendar ne smemo pozabiti resokusnega venca, ki je nam napravjal veliko veselje in vsem domoljubom z napisom: „Slovenskemu pisatelju narodni pripravnik!“ Po prvej vrsti nosilcev vencev sledili so prečastiti oo. franciškani s križem in s prižganimi svečami. Za njim se je uvrstil drugi oddelk nosilcev podarjenih vencev. Tu smo z radostjo opazili jako krasno izdelani venec ljubljanskih bogoslovcev, venec slovenskega političnega društva „Edinost“ v Trstu, katerega so nosili tržaški Slovenci z najvišjim ponosom in venec borovniškega bralnega društva, kojega so nosili verni sinovi našega naroda — kmetski možje.

Omenjati bi bilo še mnogo vencev, krasnih, lepih in z jako pomenljivimi napisi, a to nij v prvej vrsti nalog današnjemu poročilu.

Res ginljivo je pa bilo videti v drugej vrsti nosilcev vencev, toliko nadpolne naše učeče se mladosti, katerej bode Jurčič gotovo ostal vzor domoljuba!

Za drugo vrsto nosilcev vencev je sledil voz z duhovščino, na čelu njej psečastiti g. župnik in gvardjan oo. franciškano g. Medic, Jurčičev sošolec in prijatelj. Potem pa je prišel mrtvaški voz, katerega so vlekli štiri črni konji. Rakev na vozu bila je zopet obložena s krasnimi venci. Za mrtvaškim vozom stopalo je sorodništvo: mati, brat, sestra in dr. Za njimi pa upravni odbor „Narodne tiskarne“ zastopan po načelniku dr. Zarniku in soudih dr. Papežu in Sovanu; potem deželni predsednik A. Winkler z deželnega glavarja namestnikom dr. Bleiweisom, ljubljanskim županom A. Laschanom. Sledili so mestni odborniki ljubljanski, solastniki „Ljubljanskega Zvona“, magistratni in deželni uradniki, profesorji srednjih šol, mej njimi šolski svetovalec Jakob Smolej, profesor Jurčičev, učitelji mestnih in narodnih šol iz raznih okrajev Krajske, potem uradniki brzojava in pošte, mnogo deputacij z dežele, končno 24 čestitih gospodov teologov ljubljanskega semenišča, deputacija 14 mož ljubljanskega gasilnega društva, za njo pa mestjanov na stotine. Pred ženstvom stopali so dijaki ljubljanskih šol, dijaki tukajšnje gimnazije, realke in učiteljskega pripravništva, kateri so se udeležili od prvega do zadnjega razreda kakor en mož, tako rekoč v trumah Jurčičevega pogreba. Res srčno je moralo veseliti vsacega domoljuba, ko je videl, da je naša slovenska mladost, up naše prihodnosti, s tolikim ponosom prostovoljno spremljevala slavnega moža k zadnjemu počitku.

Le počasi pomikal se je spreved, ki je šel gotovo 3000 ljudi in katerega je gledalo nad 5000 ljudi mej gosto vrsto gledalcev. Komaj ob 3/4 8. uri dospel je spreved do cerkve sv. Kristofa. Nosilci vencev napravili so tu špalir na obeh straneh, po katerem se

je pomikal spreved v cerkev. Ko so se odpravile molitve v cerkvi, prenesli so v spremstvu vseh zastav in društev in nosilcev vencev truplo k zadnjemu počitku. Prostor, kjer bode spal Jurčič večno spanje, leži na jako oddelnem, kraji tik Baumgartnerja sredi starega pokopališča stoječe kapele. Z obrazom bode gledal proti dolenskeje svoje domovini.

Ko je prečastiti g. župnik Medic opravil cerkvene molitve, zepeli so pevec ljubljanske čitalnice: „Usliši nas gospod“. Potem pa se je g. dr. Zarnik vstopil h grobu ter govoril jedernato in v srce sezajoče besede. Ta govor priobčimo v prihodnjeje številki. Potem pa se je množica razkropila, potrta in tužna. Tako smo izročili zemlji, kar je njenega, duh njegov pa naj ostane mej nami!

Na rakev položeni so bili na dalje še ti-le venci: 43. Slovenskemu pisatelju narodni pripravnik; 44. Narodnemu velemožu, jeklenemu značaju, trgovski opravilci. 45. prof. Celestin v Zagrebu. 46. Slovensko literarno društvo na Dunaji. 47. Dijaki višje gimnazije v Rudolfovem. Več vencev bilo je brez napisa. Poslali so jih prijatelji in čestitelji pokojnega Jurčiča. Vseh vencev bilo je 54.

Upravni odbor dobival je od vseh strani slovenske zemlje telegrame, v katerih so je izraževala žalost nad britko našo izgubo.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 7. maja.

Cesarjevič Rudolf je pozdravil svojo nevesto 5. t. m. na solnograškem kolodvoru. Ob tri četrta na štiri se je pripeljala princesinja Štefanija do solnograškega kolodvora s svojima roditeljema. Navzočno je bilo vse čamače in tuje dostojanstvo, ki je prihodnjeje vladarici avstrijskeje izkazalo vso potrebno čast.

V seji državnega zbora ponedeljek je poslanec Zeitbammer vložil predlogo glede reforme volilnega reda za v državnem zboru v češkem velikem posestvu in v galiskem. Na češkem bi veliko posestvo volile v dveh oddelkih in po volilnih krogih. V prvem volilnem razredu bi volili oni volilci ki imajo fidejkomis ali katerih posestvo je zapisno v deželnej tabli. Ti volijo pet poslancev. Ostali veliki posestniki volijo po političnih okrajih in sicer z volilnimi mesti Praga (4 poslancev), Budejevice (4), Karlovi Vari (3), Reichenberg (4), Hrudim (3). Na ta način bi Nemci v češkem velikem posestvu pri volitvah ne imeli nikdar večine.

Državni zbor nadaljuje specialno budgetno debato. V državnem zboru je tržaški poslanec srdito napadal istsrke in primorske Slovence. Tonkli ga je odločno zavrnil. Pri točki naučno ministerstvo sta govorila poslanca dr. Vošnjak in Tonkli, katerih govore priobčimo v prihodnjij številkah.

Vnanje države.

Ruska vlada je ukazala, da se imajo po vseh brzojavnih postajah velike Rusije spre-

POGREB JOSIPA JURČIČA

Josip Jurčič je umrl 3. maja 1881. Na dan pogreba, 5. maja 1881 je v Ljubljano pripotovalo več delegacij iz različnih slovenskih krajev. Park Zvezda so že pred začetkom pogreba napolnili ljudje. Ob 18. uri so se v čitalnici zbrala slovenska društva in odšla h Kolmanovi hiši, kjer je ležalo pokojnikovo truplo. Nato so prišli frančiškani z župnikom Medičem, ki je blagoslovil truplo. Pevci ljubljanske čitalnice so zapeli pesem Nad zvezdami. Potem je sprevod krenil do pokopališča pri Sv. Krištofu, ki se je nahajal na prostoru današnjega Gospodarskega razstavišča. Spreveda se je udeležilo ogromno ljudi. Poslovilni govor je imel Valentin Zarnik. Jurčiča je imenoval za našega prvega in nedoseženega pripovednika in svoj govor začel z besedami: *»Ako bi bil on sin kakega velicega naroda, kakor francoskega, nemškega ali ruskega, bilo bi njegovo ime svetovno slavno.«* (Perenič, 2021, str. 20.)

O pogrebu je poročalo več slovenskih časopisov, med drugimi tudi Slovenski narod v zgornjem prispevku. Original izvod hrani Narodna in univerzitetna knjižnica.

VPRAŠANJA NA PRIMARNI PISNI VIR

1. Ali gre za primarni ali sekundarni pisni vir?
2. Kdaj je bilo besedilo objavljeno?
3. Komu je besedilo namenjeno?
4. O čem govori besedilo članka?
5. Koliko ljudi je bilo v sprevedu in koliko je bilo gledalcev?
6. Kje je potekal pogrebni sprevod?

AVTENTIČNI NALOGI

1. Upravni odbor je iz vse Slovenije dobival telegrame, v katerih je izžarevala žalost nad izgubo pisatelja. Tudi tebe je smrt Josipa Jurčiča ganila in želiš izreči svoje sožalje. Napiši sožalni telegram upravnemu odboru.
2. Zamisli si, da si se udeležil Jurčičevega pogreba. Napiši kratko pismo o dogajanju na pogrebu prijatelju, ki se ga ni mogel udeležiti.

Literatura

Perenič, Urška. (2021) Josip Jurčič (elektronski vir): (1844-1881): pripovednik svojega in našega časa. Ljubljana: Beletrina. <https://www.biblos.si/isbn/9789612848392> (12. 4. 2023).

Časopisni viri

Josip Jurčičev pogreb. Slovenski narod, 8. maj 1881, letnik XIV, št. 104, str. 1. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-4PICSKOK> (12. 4. 2023).

Spletni vir

Josip Jurčič. <http://pslk.zrc-sazu.si/sl/literarni-atlas-ljubljane/josip-jurcic/> (12. 4. 2023).

PREDVIDENE REŠITVE NALOG

VPRAŠANJA NA PRIMARNI PISNI VIR:

1. Primarni.
2. 8. maj 1881.
3. Bralcem časopisa Slovenski narod.
4. O pogrebu Josipa Jurčiča.
5. 3000 v sprevedu in 5000 gledalcev.
6. Spreved je potekal mimo Narodne čitalnice, po gledaliških ulicah, na frančiškanskem trgu, po slonovih in dunajskih ulicah do sv. Krištofa.

AVTENTIČNI NALOGI:

1. Velike izguba. Iskreno sožalje najbližjim. Učenci osnovne šole A. T. Linharta iz Radovljice.
2. Ljubljana, 5. maj 1881
Danes sem si v Ljubljani ogledal pogrebni spreved našega dragega Josipa. Komaj sem našel prostor, saj si je spreved kljub dežju želelo ogledati in se pokloniti pisatelju tudi na tisoče drugih. Tudi v samem sprevedu je bilo ogromno ljudi. Prvi so hodili nosilci vencev, za njimi pa so mrtvaški voz vlekli štirje črni konji. Za vozom je hodila družina, mati, sestra Marija in brat Anton. Po dobri uri je spreved prispel do cerkve sv. Krištofa, kjer je imel lep in ganljiv govor dr. Zarnik. Mesto, kjer bo Jurčič spal večno spanje, je zelo primerno, saj bo gledal proti svoji preljubi Dolenjski. Ko boš naslednjič v Ljubljani, bova obiskala grob.

Avtorica: Urša Dežman

SUŠILNICA ZA LAN

Sušilnico za lan je Etnografski muzej ob kozolec umestil leta 1968. Izdelana je po vzoru sušilnic, ki so bile značilne na tem območju. Sušilnica oziroma lanišnica je na prostem postavljena posebna peč, premera dobrih dveh metrov in obzidana s kamenjem. Na tleh je bilo zidano kurišče, po zemlji pa so bili speljani kanali, iz katerih je prihajal vroč zrak in sušil lan. Lan so v sušilnico prinesli, ko se je že toliko osušil, da se je pod prsti zdrobil zunanji ovoj in se je videla lanena nit. V času sušenja je ogenj v sušilnici gorel neprekinjeno, dokler lan ni dosegel prave ostrine. Nato so terice začele lan s trlico mehčati. S trenjem so lanu strle zunanjo plast in je odpadel pezdur – neuporabni ostanki lanenih stebel in so ostala le še lanena vlakna. Ob delu so se pogosto zabavale in ko so končale z delom, je sledila bogata malica. Nekoč so skoraj pri vsaki hiši pridelovali lan in iz njega tkali platno za oblačila in posteljnino, saj drugega materiala ni bilo na voljo.

VPRAŠANJA NA ZUNANJI OBJEKT/SPOMENIK

1. Kje se nahaja objekt na fotografiji?
2. Iz katerega materiala je zgrajen objekt na fotografiji?
3. Kakšna je bila funkcija objekta na fotografiji v preteklosti?
4. Kdaj meniš, da je bil objekt zgrajen?

AVTENTIČNI NALOGI

1. Na svojem posestvu si želiš sušilnico za lan. Naredi skico sušilnice in z njeno pomočjo opiši gradbenim delavcem/arhitektom, kakšen objekt želiš zgraditi.
2. Postavi se v vlogo muljavske terice. V obliki dnevniškega zapisa opiši, kako je potekal tvoj dan, ko je bil lan že posušen in pripravljen na nadaljnjo obdelavo.

Literatura

Jurčičeva domačija – muzej na prostem. (2021). Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana.

Slikovno gradivo

Sušilnica za lan. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Urša Dežman, 5. 4. 2023.

Spletni viri

Pripoved o lanu in oberlosu. <http://ossvetaana.splet.arnes.si/files/2020/08/pripoved-o-lanu-in-oberlosu-os-sv-ana-2015.pdf> (12. 4. 2023).

Trla baba lan. <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/trla-baba-lan-muljava/> (12. 4. 2023).

Lan. https://www.podlipa-smrecje.si/News/Lan_od_rasti_do_platna_211_941577700.html (16. 4. 2023).

PREDVIDENE REŠITVE NALOG

VPRAŠANJA NA ZUNANJI OBJEKT/SPOMENIK:

1. Objekt se nahaja na Jurčičevi domačiji, poleg toplarja.
2. Spodnji del je bil zgrajen iz kamna, zgornji del iz lesa.
3. Objekt so uporabljali za sušenje in trenje lanu.
4. Različni odgovoril.

AVTENTIČNI NALOGI:

1. Spodnji del je narejen iz kamnja in ima v sredini odprtino za nadzor ognja. Zgornji del je lesen in odprt, da omogoča boljšo zračnost.

(Urša Dežman, 12. 4. 2023)

2. Danes sem vstala sredi noči. Ko sem prišla do sušilnice, je gospodar že zakuril ogenj in iz sušilnice se je kadilo. Ko se je lan posušil, sva ga s prijateljico vzeli. Snope sva položili na trlice in jih trli toliko časa, da je bila zunanja plast strta. Ko sva ločili lanena vlakna od stebela, sva nekaj pezdirja, neuporabnih ostankov lanenih vlaken vtaknili v moške srajce. To smo vedno počeli malo za hec, saj so bili ti moški potem malo opikani. Delo je danes minilo zelo hitro, saj smo se veliko zabavali. Po opravljenem delu pa je sledila prava kmečka pojedina, fantje pa so spet malo preveč pogledali v kozarce.

Avtorica: Urša Dežman

SIMON GREGORČIČ

Simon Gregorčič je bil rojen 15. 10. 1844, v kmečki družini v vasi Vrsno blizu Kobarida. V svojem otroštvu je po okoliških planinah pasel črede ovac. Osnovno šolo je obiskoval v vasi Libušnje, nato pa se je vpisal na gimnazijo v Gorici. Občutek odgovornosti do domačih, predvsem do matere, ki si je v družini želela duhovnika, ga je spodbudil k temu, da se je odločil za bogoslužje. Po zaključeni gimnaziji se je nato vpisal v semenišče in postal duhovnik. Še pred zaključkom študija je daroval novo mašo, 27. oktobra 1867 v cerkvi Svetega Duha na Libušnjem. Septembra 1868 pa je dobil prvo službo kaplana v Kobaridu. V tem času je Simon Gregorčič že resno pesniško ustvarjal in je postal zelo priljubljen pesnik med ljudmi. Umeščamo ga v obdobje med romantiko in realizmom. Njegov opus pa je zajemal domovinske, ljubezenske, pripovedne in izpovedne pesmi. Umrl je 24.11.1906 v Gorici, pokopan pa je pri cerkvi Sv. Lovrenca, blizu svojega rojstnega kraja.

VPRAŠANJA

1. Kako je oblečen Simon Gregorčič?
2. Kam je usmerjen njegov pogled?
3. Po čem si ga boš najbolj zapomnil in ga prepoznal na ostalih fotografijah?

AVTENTIČNI NALOGI

1. Preberi nekaj Gregorčičevih pesmi. Nato napiši kratko pesem po njegovem vzoru in jo na glas preberi.
2. Predstavljaljaj si, da si Simon Gregorčič. V pismu sporoči mami, da si se odločil za poklic duhovnika in zakaj si se tako odločil.

VIRI

Slikovni vir:

Simon Gregorčič. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtor fotografije je Matej Tušar, 24. 2. 2023.

Pisno gradivo:

Simon Gregorčič. <http://www.simongregorcic.si/zivljenjepis> (9. 5. 2023).

Simon Gregorčič. Goriški slavček. http://www.tol-muzej.si/vrsno/gregorcic/slo/pot_zivljenjepis.html (9. 5. 2023).

PREDVIDENE REŠITVE ZA NALOGE

VPRAŠANJA

1. Oblečen je v črno duhovniško oblačilo z belim ovratnikom.
2. Njegov pogled je usmerjen desno od opazovalca. Zazrt je v daljavo.
3. Po duhovniških oblačilih in očalih.

AVTENTIČNI NALOGI

1. Poljubno napišejo kratko pesem.
2. Primer pisma:

Draga mama!

Prihajajo zadnji dnevi mojih gimnazijskih let in s tem odgovornost, ko se moram odločiti, kaj bom počel v svojem življenju. Po dolgem premisleku sem sklenil, da odidem v semenišče. Mislim, da je to prav izbira in poklic duhovnika je časten. Vem, da si tudi sama želiš v družini duhovnika, zato verjamem, da mojo izbiro podpiraš. Sicer ne vem, kje bom začel službovati, vendar upam, da bom v bližini Kobarida, da boš tudi ti lahko obiskovala moja bogoslužja.

Z lepimi pozdravi,
tvoj Simon.

Avtorja: Klavdija Kelher in Matej Tušar

SLOVENSKI NAROD.

Izbija trkati na tolim, vovrk, klatnik in soloto, ter velja po polni prejemani, za avstro-ogerske dežele ali v Mariboru s pošiljenjem na dom, za celo leto 10 gld., za pol leta 5 gld., za štiri leta 2 gld. 60 kr. Za tuje dežele za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za štiri leta 3 gld., 25 kr. a. v. — Za osnovele se plačuje od osrednjega poštovnega 4 kr. če se osnovele skrajni tiska. 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokoli se plačuje stempelj za 10 kr. — Dopisi naj se izloče frankirati. — Skopit se ne vada. — Uredništvo je v Mariboru, v kovaški ulici bliž, dver. 228.

Opazništvo, za koro naj se blagovodni posiljati narodnih, nekazenskih, stvarnih, in v administrativne redi, in v izkazih: F. Škaza in dr., v kovaški ulici bliž, št. 228

Vabilo na naročbo.

S prihajajočim mesecem se začne novo četrtletje. Prosimo torej vse tiste gg. naročnike, kterim knovec tega svetca naravnost padeha, da je blagovolijo ob pravem času ponoviti. Vse druge volodjube slovenskega jark, kteri niso še naročili, svetimo naj pristopijo v kolo naših podpirateljev, ker smo z vednojuvimi svetci vseh posebnih domoljubov nasa bode vsopce odbiti znanje in vntranje protivnike narodnega edinstva vseh Slovencev in Slovancev, in smno z obeno podporo bode nasemo, z mnogimi iztervni ustanovitvenim organi vseh Slovencev mogoče, delati za narodno vslujo in politično oniko.

Od precepi prihajajočega meseca odpremo nov oddetek v listu „Gospodarske stvari“ ter bedeno priučali ese za nas narodno vzgoje gospodarske novosti, citus esse št. iz Trsta, Ljubljane, Maribora, Celja, Zagreba, Siska itd. „Slovenski Narod“ velja po polni prejemani za avstro-ogerske dežele:

- za celo leto 10 gld. — kr.
- za pol leta 5 „ — „
- za četr leta 2 „ 60 „

Za tuje dežele:

- za celo leto 12 gld. — kr.
- za pol leta 6 „ — „
- za četr leta 3 „ 25 „

Naravnost naj se blagovodi posiljati odministraciji „Slov. Nar.“ (najbolje po postnih nakaznicah) v Maribor.

Prosimo čč. gg. naročnike, posebno nove, da nam natančno pišejo imena in znamenja, jajo poselajo telezavodsko postajo in posledajo pošto, da bode mogoče list brez postnih zavodov odpravljati.

Uredništvo in administracija „Slov. Naroda“.

Nezavpatica črtnica

se glasi tako-že:

Blagorodni gospod!

Mi podpisani volili smo Vas skazali svoje zaupanje s tem, da smo Vas volili pred tremi leti v deželni zbor, nadejaje se, da boste opravili to zaupanje, katero smo v vas stavili.

Mi Kraševci smo Slovenci in se držimo programa, katerega si je naš narod sestavil na taborih in kateri dandanes nardšaja ogromno večino našega naroda; mi terjamo tedaj od naših poslancev, da branijo v deželnem zboru in povsod, koder zas topajo, v prvi vrsti naše narodne pravice, postou pa tudi naše gostne koristi.

Vi, blagorodni gospod, pa ste uže v lantski sesiji deželnega zbora goritkega prvu jasno pokazali, da Vas niso za rezu naše narodne pravice, nego da Vas pri vsujem postopanju vodijo jako samljivi nazori.

Ko se nam je hotela v lantski sesiji dež. zbora usiliti jako nepravilna in naši narodni nevarna postava, ste tudi Vi v klubu slovenskih poslancev priznavali, da je treba to postavo izpodriniti, a kako ste postopali, ko je prišel čas dejanja? Vsa četvorica slovenskih poslancev je spo-

znala, da je treba glasovanje o novi volilni postavi nemogoče storiti; sklenila je torej, da popusti zbor, kadar pride do glasovanja. To je tudi storila in tem rešila nas nevarnosti in samoto.

Med onimi čestiti bil je tudi kraški poslanec, naš veli gosp. dr. Abram, na katerega smo ponosni, ker je rajši svojo službo žrtvoval, kakor da bi narodu škodoval.

Vaša sveta dolžnost je bila, da se tudi Vi pridružite onim čestim odločnim poslancem, ker v tem slučaju ni bilo težke spoznanj, kaj je korist Vaših volilcev.

A vi ste ozim šestim poslancem ne samo odrekli svoje sočlovečanje; narvoč nasprotovali ste jim, vsoed česar Vas niso hoteli vsi volili v državi zbor vseskih oseb. Ker pa Italijani niso hoteli biti pravilni v tem obziru težjim naših odločnih poslancev, so jim ti zaželi pustiti prsto roko in v resnici sta bila voljena 2 Italijana v drž. zbor. Se le ko sta se ta dva iz posebnih obzirav odprdedala, so Italijani Vas na Demaj poslali. Ta faktam uže sam za sebi dokazuje, da ste zlo rabili naše zaupanje;

kajti kdor uliva zaupanje naših nasprotulkov, ne more biti naš prijatelj in zagovornik naših pravice.

Značajnemu poslancu je zaupanje svojih volilcev, osnovele svoje stranke prvi pogoj!

Uže tistokrat ste prav za prav izgubili naše zaupanje in zaustili, da Vam volimo nezavpice.

A mi smo Vas hoteli še dalje opozoriti, da se ne presunemo s tako neopjetajim in falotnim činom.

Pa kar ste v Gorici začeli, dognali ste si najno za Dunaji: 21. pret. mes. ste glasovali v državnem aboru za zasile volilno postavo, katere je obrnena proti Slovencem, in tedaj tudi proti našim volilcem, kateri si štejemo v čast, da smo sinovi matere Slave ter člani ogromnega naroda, kateri ima kljuba zatiranja po tajih naredih in po lastnih nezvestih sinovih, najlepše prihodnost.

Kot svobodni državljani naše ustavne države in poklicani naše državljanske dolžnosti dostojno la vestno izpeljevati, ne moremo in ne smemo trpeti, da bi naš poslanec proti našemu političnemu prepričanju postopal.

Naša čast zaktera od nas, da pred celim svetom izrečemo: „Vi ste izgubili naše zaupanje, vsoed česar ne morete več biti naš pravi poslanec. Vi ste na Dunaji popustili svoje stare politične prijatelje in naravne zavetnike, ter naravnost pristopili v tabor naših največjih sovražnikov. Kdor pa je proti nam, ni za nas.“

Zagotvujemo Vas, blagorodni gospod, da nam je tako težavno, Vam vse to očitati, ker prav neradi naznanjamo svetu, da smo se tako motili in svoje zaupanje stavili v Vas, ki ste nevarni postali naši narodni reči: a sprevideli boste sami, da smo primerani tako postopati, da opravimo svojo politično zanačajnost in narodno zavest pred vsemi Slovenci in pred Slovancem, katere je obesdilo Vaše postopanje.

S tem Vam tedaj slovesno izrekamo svoje nezavpice in Vam ob enem naznanjamo, da ste po tem takim menjali biti naš poslanec glede na prvi namen poslanstva.

Ker Vas imamo sicer za postnega moža, kateri ve, kaj mu je storiti, kadar ne uliva več zaupanja svojih volilcev, se nadejamo, da boste

popustili svoje dolžnost, katere Vam s to nezavpice nesluho nalagamo.

V ostalem Vas zagotvujemo svojega V Sežani 19. marca 1872. spoštovanja.

Anton Guštin, Ant. Škofčević, Josip Živec, Jozef Gradec, Anton Furlan, Martin Pipan, Anton Šuc, Ant. Zega, Jozef Trampuš, Gregor Mišič, Mihael Grelanec, Janez Mišič, Anton Kurit, Ant. Prošek, Anton Stofin, Janez Hočvar, Janez Logžina, Ant. Štok, Stefan Malnič, Anton Bizjak, Anton Žilberna, Janez Gergič, Anton Kotmina, Anton Macarot, Janez Vran, Franca Sarečlin, Janez Volk, Anton Luis, Jole Pipan, Ivan PIANO, Ant. Stepančič, Ant. Bandol, Ant. Trober, Anton Vodopivec, Janez Masten, Anton Švara, Jozef Kovarič, Peter Vuga, Janez Renar, Luka Štok, Jakob Pegan, Jozef Pirjavec, France Mahorčič, Jacop Duž, Ant. Marajna, Jozef Ambrožič, Janez Preced, France Šuš, Janez Lovrež, Škopič.

Dopisi.

IZ LJUBLJANE, 23. marca. [Izv. dop.]

Vzera! se je z brzovlakom pripeljal v Ljubljano fabrikant in predsednik česke „Bivnostenske banke“ gosp. Oliva. Kot praktično mož in izročene je že iz časnikov videl, kako nepraktično se ravna pri ustanovitvi banke „Slovenije“. Popravil je torej nekoliko zmešane glave in obljubil pomoč. Zdaj pojde stvar menda res dalje. — Oliva je čenec z brzovlakom odšel.

V sedanjem tako važnem času, ko bi morali v mestno zastopstvo spraviti vsaj 10 narodnjakov, da bi nekoliko prečili in zavirali somkularske nakane tega zbora, — zdaj ko bodi treba kmalu voliti za trgovinsko zbornico in morda celo za deželni zbor, drže se v naših merodajnih krogih le prevod reke navskriž.

Koliko rodoljubov je, ki se veseli pozdravili nasvet Vašega cerkniškega dopisnika, navstreljega naj se snidejo rodoljubi iz vsakega Krajskega, da se o mnogih stvarih javno in naravnost pošteno pogovore; tudi glede prihodnjih volitev. Ali videti je da naši voditelji temu javnemu in prijateljskemu sočlovečanju vseh — niso prijazni. To ni prav. Več ljudi več vs, vsi vse store, ne pa da bi dva ukazala, drugi pa bi bili sami kinovel. Tako organizirane stranke ne delajo.

Tudi naše politično društvo „Slovenija“ narje in spi in spava, da je grdo. Katoliško društvo ima občne zbove, nemškutarško društvo tudi, samo politična „Slovenija“ spi in videti je, kakor bi se odhor naravnost bal občnega zbora. Terjamo da se skliče! V Ljubljani vendar ne smemo pustiti, da se samo narodno mrtvilo „špaga“. Če se bomo nič glasili se, nič javno spili in delali, ampak vse to nemškutarjem pustili, ni narodnjaki pa čakali, da nam prečni globele v usta lete. — lepa prihodnost!

IZ KRŠKEGA, 20. marca. [Izv. dop.]

Od našega pevskega društva, napravljena beseda za stradajoče krajske vojake 17. t. m. je bila čez vse prišakovanje sijajna. Vrli besitelj za slovenstvo, gospod dr. V. Zarišk iz Ljubljane je tudi našo besedo s svojo naravnostjo potolčil in vse razveselil. Iz okolice so nas polastili rodoljube in rodoljubkinje iz Sevnice, Blance, Rajhenberga, Vidna, Stare vasi, Brečje, Sv. Antona, Čateča,

SLOVENSKI NAROD

Slovenski narod je bil političen časopis, prvi slovenski dnevnik in vodilno slovensko liberalno glasilo pred 1. svetovno vojno. Deloval je pod geslom: »Vse za narod, svobodo in napredek«. Med uredniki so bili: Ivan Železnikar, Josip Jurčič in Ivan Tavčar. Sprva je izhajal trikrat na teden v Mariboru, po letu 1873 pa je izhajal dnevno v Ljubljani. Vseboval je prilogi Slovenski tednik in Rodoljub. Leta 1894 je postal Slovenski narod glasilo Napredne stranke. Kasneje, po letu 1943, je izhajal tedensko kot ponedeljkova izdaja časnika Jutro.

V omenjenem časopisu iz leta 1872 je članek, ki govori o nezaupnici Antonu Černetu, ki je bil poslanec v goriškem deželnem zboru. V nezaupnici volivci poudarijo, da je Kras del Slovenije in da od svojih poslancev in zastopnikov v deželnem zboru zahtevajo, da branijo njihove narodne pravice. Očitajo mu to, da ni zagovarjal njihovih pravic, kljub podpori, ki so mu ju izkazali, in da ga vodijo lastni nazori.

VPRAŠANJA

1. Kdaj in kje je bila izdana 35. številka Slovenskega naroda?
2. Ali je pisni vir primarni ali sekundarni?
3. Kaj pomeni nezaupnica?
4. Kot kakšen človek je opisan Anton Černe?
5. S kakšnim tonom je pisan članek?
6. Kakšne razloge so navedli volivci v nezaupnici?
7. Napiši vsaj pet volivcev, ki so podpisali nezaupnico.

AVTENTIČNI NALOGI

1. S pomočjo spleta najdi sliko Antona Černeta in ga skiciraj.
2. Postavi se v vlogo poslanca Antona Černeta in napiši odgovor na nezaupnico in zadeve, ki mu jih volivci očitajo.

VIRI**Slikovni vir:**

Časopis Slovenski narod, št. 35 (1872). <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-VS17M8RV/a2f989f9-bad3-42a6-a8ce-f4b09877b907/PDF> (10. 5. 2023).

Pisno gradivo:

Slovenski narod. <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-VS17M8RV> (10. 5. 2023).

Časopis Slovenski narod, št. 35 (1872). <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-VS17M8RV/a2f989f9-bad3-42a6-a8ce-f4b09877b907/PDF> (10. 5. 2023).

Černe, Anton. <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi165517/> (10. 5. 2023).

PREDVIDENE REŠITVE ZA NALOGE**VPRAŠANJA:**

1. V Mariboru, 26. 3. 1872.
2. Primarni.
3. Pomeni, da člani določene skupnosti niso zadovoljni z delom vodstva.
4. Kot pošten, blagorodni mož, ki ima svoje namene.
5. Z ostro nastrojenim in negativnim tonom. Velikokrat je poudarjena, pripadnost Slovenskem narodu, kar je prikazano kot pozitivno.
6. Ni podpiral pravice Kraševcev, ni nasprotoval volilni postavi, ampak je glasoval zanj.
7. Jožef Trampuž, Gregor Milič, Mihael Grelauc, Janez Milič, Anton Kariž.

AVTENTIČNI NALOGI:

1. Učenci skicirajo Antona Črneteta. Nekaj spletni strani, kjer lahko najdejo sliko Antona Črneteta. <http://www.dlib.si>, <https://sl.wikipedia.org>, <https://www.slovenska-biografija.si>, <https://www.mohorjeva.org> (10. 5. 2023).

2. Dragi volivci!

Moj odgovor na nezaupnico je naslednji. Sicer sem morda postopal v nekaterih primerih drugače, kot je bilo sicer rečeno. Vendar tega nisem storil iz lastnih razlogov, temveč sem imel v mislih vedno Slovenski narod. Menim, da sem se vedno potrudil, da bi kar najbolje zastopal naše pravice v goriškem deželnem zboru. Podpora volilni postavi ni bila namenjena temu, da Slovencem vzamemo volilno pravico, ampak da pametno in preišljeno peljemo svojo pot. Kar včasih zahteva tudi, da se pokorimo za večje dobro. Kar se tiče mojega sodelavca Abrama, mu lahko veselo ploskate. Res je, da se je uprl volilni postavi, ampak s tem je izgubil službo, kar pomeni, da ne bo mogel več braniti vaših pravic v deželnem zboru.

Žalosti me tudi to, da niste poskušali stopiti v stik z menoj in se pogovoriti o celotni zadevi, pri kateri me krivite za moja dejanja. Ampak ste se odločili za nezaupnico.

Vedno sem in bom imel v mislih svoj narod in njegove pravice!

Anton Černe

Avtorja: Klavdija Kelher in Matej Tušar

KRJAVLJEVA KOČA

V osnovi je to dvocelična kašča, zgrajena iz brun, ki jo imenujemo tudi Krjavljeva koča. V letu 1966 jo je Etnografski muzej odkupil v bližnji vasi in jo postavil nekoliko dlje od rojstne hiše, ob robu naravnega amfiteatra. Služi kot primer koče vaškega bajtarja iz časa, ko je Jurčičev ded kljub svojemu družbenemu položaju uspel zgraditi zidano hišo po vzoru premožnejših kmečkih domov. Poimenovali so jo po liku iz Jurčičevega romana Deseti brat.

VPRAŠANJA

1. Čemu je zgradba namenjena?
2. Komu je namenjena?
3. Bi rekli, da je stavba velika ali majhna?
4. Kaj se nahaja ob desni strani stavbe?
5. Ali ti je stavba všeč? Zakaj je in zakaj ne?

AVTENTIČNI NALOGI

1. Predstavljaš si, da si predstavnik turistične agencije in da moraš napisati kratki sestavek o Krjavljevi koči z namenom, da bi privabil turiste.
2. Predstavljaš si, da si vaški bajtar v Jurčičevem času. Opiši, kako je živeti v takšni koči ter kakšne so prednosti in kaj so slabosti.

VIRI**Slikovni vir:**

Krjavljeva koč. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtor fotografije je Matej Tušar, 24. 2. 2023.

Pisno gradivo:

Jurčičeva domačija – muzej na prostem. (2021). Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana.

PREDVIDENE REŠITVE ZA NALOGE**VPRAŠANJA:**

1. Za bivanje.
2. Vaškemu bajtarju.
3. Majhna, sploh za bivanje.
4. Ob strani je ograda za živino.
5. Ne, ker je majhna in ni smiselno razporejena.

AVTENTIČNI NALOGI:

1. Če želite stopiti v čas Josipa Jurčiča in izkusiti življenje v tistem času, potem je Krjavljeva koč prava izbira. Nudi preprosto, surovo in udobno izkušnjo, ki vas bo vrnila v preteklost. Gre za edinstven primer dobro ohranjene koč, ki je primerna za krajše bivanje oziroma nočitve v poletnih mesecih. Gre za nepozabno izkušnjo.
2. Življenje v koči je precej revnejše kot življenje v hiši. Prostor je precej manjši in deljen na dva dela. Na predprostor s kuhinjo in drugi del, kjer sta miza in postelja. Prostora je zelo malo, strop je nizek in pozimi zna biti precej mrzlo. Sicer se zaradi peči in majhne površine koč hitro segreje, pa vendar zna biti neprijetno. Koča je tudi precej temačna, saj so okna zelo majhna in ne dovolijo veliko svetlobe. Vseeno pa mi je v koči lepo, saj je vse na enem mestu in na dosegu roke.

Avtorja: Klavdija Kelher in Matej Tušar

ŠESTI DEL

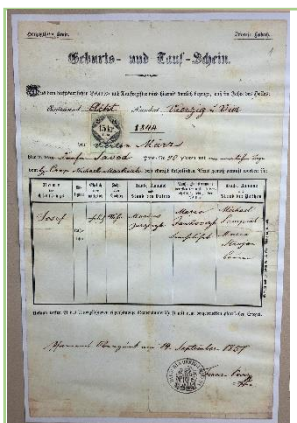
JURČIČEVA DOMAČIJA: REŠENE NALOGE IZ DELOVNEGA ZVEZKA

LARA HANA MAČEK, SARA MAROLT IN LUCIJA LEBAR: Vaja 8 iz delovnega zvezka²⁴

Na Jurčičevi domačiji poiščite predmete (spominki, ključi, značke ...), pisne ali slikovne izdelke (razglednice, knjige ...), ki so povezani z Muljavo. V levi stolpec jih narišite, v desnem pa opišite, kako je ta predmet oz. izdelek povezan z Muljavo.

Slika

Opis

To je rojstni list osebe, ki je živela na Muljavi.

Leseno vedro iz vodnjaka, ki se je nahajalo na Jurčičevi domačiji in je bilo v pomoč Muljavcem.

Panjska končnica iz čebelnjaka Jurčičevih, ki se nahaja na Muljavi.

²⁴ Trškan, D. (2007). *Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače*. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 16.

Slika, na kateri je Josip Jurčič, ki prihaja z Muljave.

Viri za slikovno gradivo:

Slika 1: Rojstni list. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lucija Lebar, 24. 2. 2023.

Slika 2: Leseno vedro. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lucija Lebar, 24. 2. 2023.

Slika 3: Panjska končnica. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lucija Lebar, 24. 2. 2023.

Slika 4: Fotografija prebivalcev Muljave z Jurčičem. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lucija Lebar, 24. 2. 2023.

LARA HANA MAČEK, SARA MAROLT IN LUCIJA LEBAR: Vaja 15 iz delovnega zvezka²⁵

Poiščite fotografije vsaj treh pomembnih književnikov, ki so bili vzorniki in prijatelji Josipa Jurčiča, in jih na kratko predstavite.

Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/France_Prešeren
(28. 5. 2023).

France Prešeren, slovenski pesnik, se je rodil leta 1800 v Vrbi na Gorenjskem. Uspešno je zaključil študij na dunajski pravni fakulteti in postal odvetnik. Njegova najbolj znana pesniška dela so: Sonetni venec, Zdravljica, Krst pri Savici, Povodni mož idr. France Prešeren je umrl 8. februarja 1849 v Kranju. Ta dan je slovenski kulturni praznik.

Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Fran_Levstik
(28. 5. 2023).

Fran Levstik, slovenski pesnik, pisatelj in dramatik ter jezikoslovec, se je rodil leta 1831 v Dolnjih Retjah pri Velikih Laščah. Njegova najbolj znana dela so: Popotovanje iz Litije do Čateža, Martin Krpan z Vrha in Napake slovenskega pisanja. Sodeloval je tudi pri izdajanju časopisa Slovenski narod. Fran Levstik je umrl leta 1887 v Ljubljani.

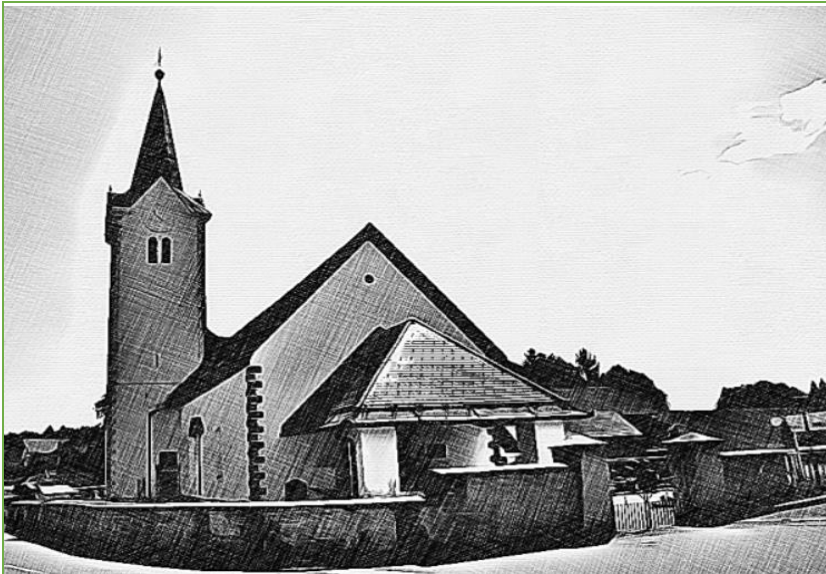

Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Josip_Stritar
(28. 5. 2023).

Josip Stritar, slovenski pesnik, pisatelj, dramatik in kritik ter prevajalec, se je rodil leta 1836 v Podsmreki pri Velikih Laščah. Njegova pomembnejša dela so: Dunajski soneti, Zorin, Prešernove poezije, Kritična pisma, Pogovori idr. Umrl je leta 1923 v Rogaški Slatini.

²⁵ Trškan, D. (2007). *Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače*. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 23.

LARA HANA MAČEK, SARA MAROLT IN LUCIJA LEBAR: Vaja 41 iz delovnega zvezka²⁶

Oblikujte razglednico, ki bi jo Josip Jurčič z domače Muljave poslal svojim prijateljem v tujino. Oblikujte naslovnico in hrbtno stran. Motiv na naslovnici naj bo povezan z njegovim domačim krajem ali domačijo.

	<p>Naslovnica</p> <p><i>Cerkev Marijinega vnebovzjetja Muljava</i></p>
	<p>Hrbtna stran</p> <hr/> <hr/> <hr/>

VIR: https://kraj.eu/slovenija/muljava_cerkev_marijinega_vnebovzjetja/slo (28. 5. 2023; preurejeno s programom *Slikar*).

²⁶ Trškan, D. (2007). *Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače*. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 49.

URŠA DEŽMAN: Vaja 16 iz delovnega zvezka²⁷

<p>Kaj vidite na fotografiji? Na fotografiji so slikane muljavske terice.</p>	<p>FOTOGRAFIJA</p> <p>Slika²⁸</p>	<p>Kaj je v ozadju, v ospredju in na sredini fotografije? V ozadju fotografije lahko vidimo sušilnico za lan nekaj dreves ter dva moška. Eden izmed njiju ob sušilnici za lan igra harmoniko. V ospredju fotografije so muljavske terice, naprava za trenje in šopek rož. Na sredini fotografije so prav tako terice, naprava za trenje in šopek rož.</p>
<p>Kaj je avtor fotografije želel izpostaviti na fotografiji? Avtor fotografije je želel na fotografiji izpostaviti terice in njihovo delo – trenje lanu.</p>	<p>Za koga je bila posneta oz. komu je namenjena? Fotografija je bila posneta z namenom ovekovečenja muljavskih teric pri njihovem delu oziroma pri prikazu njihovega dela na prireditvi, kjer so ponazorile, kako se pride do prediva. Slika je bila posneta na pomembnem srečanju s tericami leta 1966, ko je bil na Muljavi pravi kmečki praznik.</p>	<p>Kdo hrani izvirnik? Izvirnik hrani Muzej na prostem – Jurčičeva domačija in je del stalne etnografske zbirke.</p>
<p>Kaj se dogaja? Ljudje na fotografiji so bili posneti med kmečkim praznikom, na katerem so prikazovali, kako se pride do prediva.</p>	<p>Kaj se dogaja? Na fotografiji so muljavske terice, ki prikazujejo, kako se s hitrimi udarci na terilniku natre lan.</p>	<p>Kaj se dogaja? V ozadju, pri sušilnici za lan en moški igra harmoniko. Ljudje so videti veseli in zadovoljni.</p>

²⁷ Trškan, D. (2007). *Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 24.

²⁸ Muljavske terice. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Urša Dežman, 5. 4. 2023.

<p>Ali je bil fotograf blizu dogodka, ki ga je posnel? Pojasnite.</p> <p>Fotograf je bil blizu dogodka, saj mu udeleženci pozirajo. Fotografija je posneta iz neposredne bližine.</p>	<p>Kaj po vašem mnenju fotografija sporoča?</p> <p>Fotografija prikazuje, kako so včasih na vasi iz lanu pridobivali predivo za izdelavo oblačil. Fotografija sporoča, da je bila izdelava oblačil v preteklosti bolj dolgotrajen, a družaben proces.</p>	<p>Kaj je avtor fotografije želel sporočiti?</p> <p>Avtor fotografije je najverjetneje želel ujeti trenutek, na katerem ljudje prenašajo kulturno izročilo na naslednje rodove.</p>
--	--	--

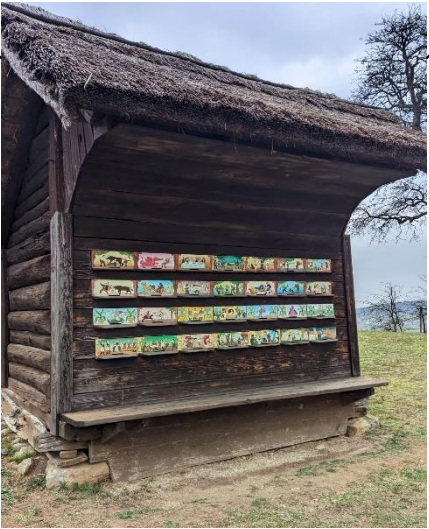
KLAVDIJA KELHER IN MATEJ TUŠAR: Vaja 12 iz delovnega zvezka²⁹

V spodnji okvirček fotografirajte ali narišite čebelnjak. Odgovorite na spodnja vprašanja in upoštevajte vrstni red.

3. Ali se je zgradba od takrat, ko je bila zgrajena, spremenila? **Da.**

4. Če da, zakaj je prišlo do sprememb? **Pred tem, ki je danes, je včasih stal čebelnjak iz časa Jurčiča. Ta, ki ga vidimo danes, je bil postavljen kasneje.**

5. Če ne, zakaj ni prišlo do sprememb?

6. Ali je zgradba takšna kot ostale v bližini? **Da.**

7. Po čem se loči od ostalih oz. je podobna ostalim? **Podobnost je v gradbenem materialu, da je grajen iz lesa. Razlika je po namenu uporabe. Kozolec je bil namenjen sušenju in shranjevanju pridelkov. Kašča je bila namenjena shranjevanju žita. Čebelnjak pa je namenjen za pridelavo medu.**

1. Koliko naj bi bila stara zgradba? **Stavba naj bi bila iz sredine 19. stoletja.**

2. Na podlagi katerih dokazov ste določil starost zgradbe? **Gradbeni material je les, streha je krita s slamo, motivi panjskih končnic.**

8. Zakaj je bila zgrajena? **Zgrajena je bila za pridelavo in hrambo medu ter kot dom za čebele. Kasneje pa so s pomočjo panjskih končnic in motivov na njih prikazovali običaje, praznovanje praznikov ter vsakdanje življenje kmetov.**

9. Zakaj se je ohranila? **Stavba se je ohranila, ker imajo še danes čebelnjaki pomembno vlogo v življenju. Hkrati pa panjske končnice veljajo za kulturno dediščino.**

Vir: Čebelnjak. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtor fotografije je Matej Tušar, 24. 2. 2023.

²⁹ Trškan, D. (2007). *Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače*. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 20.

KLAVDIJA KELHER IN MATEJ TUŠAR: Vaja 17 iz delovnega zvezka³⁰

V Jurčičevi rojstni hiši izberite poljubno fotografijo in jo fotografirajte. Odgovorite na spodnja vprašanja in upoštevajte vrstni red vprašanj.

1. Natančno napišite, koga vidite na fotografiji, in opišite, kaj delajo. **Na fotografiji je Jurčičev brat Anton. Stoji na mestu, naslanja se na mizo in gleda vate.**

2. Kaj menite, o čem ljudje razmišljajo oz. kaj čutijo? **Oblečeno ima vojaško uniformo, zato predvidevamo, da občuti ponos.**

3. Kakšni so vaši občutki ob gledanju te fotografije? **Neprijetni.**

4. Kaj na fotografiji sproža te občutke? **Njegov strog pogled.**

Vir: Anton Jurčič. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtor fotografije je Matej Tušar, 24. 2. 2023.

5. Kaj bi radi vprašali ljudi na fotografiji? **Kakšen je bil njun odnos z Josipom ali sta se razumela ali ne?**

³⁰ Trškan, D. (2007). *Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače*. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 25.

MIHA ČUČNIK IN TEVŽ LEVER BOŠTJANČIČ: Vaja 2 iz delovnega zvezka³¹

V muzeju, arhivu ali knjižnici poiščite najstarejšo fotografijo, razglednico ali umetniško sliko, ki predstavlja Jurčičevo domačijo ter odgovorite na vprašanja.

Kje ste našli sliko?	Na spletni strani Jurčičeve domačije: https://namuljavi.si/jurciceva-domacija/
Zakaj ste izbrali to sliko?	Ker je najstarejša, ki sem jo uspel najti.
Kdo jo je ustvaril?	Ni informacije.
Zakaj jo je ustvaril?	Za spomin na staro hišo.
Kaj je po vašem mnenju avtor želel sporočiti?	Da pokaže, da je že takrat družina Josipa Jurčiča imela veliko hišo.
Katero vprašanje bi postavili avtorju?	Ali ga velikost Jurčičeve hiše fascinira?
Kje je slika objavljena, shranjena ali razstavljena?	Na spletni strani: https://namuljavi.si/jurciceva-domacija/ (29. 5. 2023).

³¹ Trškan, D. (2007). *Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače*. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 10.

MATIC BUNDIČ IN NIK KRYŽANOWSKI: Vaja 1 iz delovnega zvezka³²

Poiščite fotografijo, umetniško sliko ali razglednico, ki predstavlja domači kraj, in jo nalepite. Dopišite manjkajoče podatke.

Fotografija: Stopar, G. (2016). Muljava. Foto Travnik. Občina Ivančna Gorica. <http://arhiv.e-obcina.si/ivancnaGorica23112021/www.ivancna-gorica.si/o-ivancni-gorici/krajevne-skupnosti/muljava/index.html> (5. 4. 2023) in https://www.google.com/search?q=muljava&client=firefox-b-d&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwib67iLhan-AhWlq_OHHdAbD9QQ_AUoAnoECAMQBA&biw=1366&bih=643#imgsrc=d2Y7HbTyof1YdM (14. 4. 2023).

Avtor fotografije, umetniške slike ali razglednice:

Gašper Stopar

Leto nastanka fotografije, umetniške slike ali razglednice:

2016

Naslov fotografije, umetniške slike ali razglednice:

Muljava

Ime domačega kraja:

Muljava

Število prebivalcev:

397

Nadmorska višina:

319,3 m

³² Trškan, D. (2007). *Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače*. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 9.

MATIC BUNDIČ IN NIK KRYŽANOWSKI: Vaja 9 iz delovnega zvezka³³

Na puščice napišite imena glavnih ulic domačega kraja, v okvirčke pa, koga oz. kaj predstavljajo.

Jurčičeva ulica

Imenovana po Josipu Jurčiču: slovenskemu pisatelju in časnikarju.

Ulica Viktorja Koleča

Imenovana po Viktorju Koleču: slovenskemu politiku, ki je bil med 1. svetovno vojno ujetnik v Rusiji; kasneje pa je postal predsednik Osrednjega društva kovinarjev za Slovenijo.

Ulica Cankarjeve brigade

Imenovana po 5. slovenski narodnoosvobodilni udarni brigadi, »Ivan Cankar«.

Ljubljanska cesta

Imenovana po Ljubljani; cesta vodi iz Ivančne Gorice in se poveže z avtocesto do Ljubljane.

³³ Trškan, D. (2007). *Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače*. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 17.

VIRI IN LITERATURA

Cankarjeva brigada.

https://sl.wikipedia.org/wiki/5._slovenska_narodnoosvobodilna_udarna_brigada_%C2%BBlvan_Cankar%C2%AB. (5. 4. 2023).

Josip Jurčič. Slovenska biografija. <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi260454/>. (5. 4. 2023).

Jurčičeva ulica.

https://www.google.com/search?q=jur%C4%8Di%C4%8Deva+ulica+Ivan%C4%8Dna+Gorica&client=firefox-b-d&ei=MMEtZKbqMpf7_UPmoWroAY&ved=0ahUKEwimwu3IspP-AhWX87sIHZrCCmQQ4dUDCA4&uact=5&oq=jur%C4%8Di%C4%8Deva+ulica+Ivan%C4%8Dna+Gorica&gs_lcp=Cgxnd3Mtd2l6LXNlcnAQAzICCCY6CQgAEAcQHhCwAzoJCAAQCBAeELADOGYIABAHEB46CAgAEAUQBxAeOgUIABCiBEoECEEYAVC_BVjIOMCcPGgCcAB4AIBqgGIAbMRkgEEMC4xNpgBAKABAcgBCcABAQ&sclient=gws-wiz-serp (5. 4. 2023).

Ljubljana. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Ljubljana> (5. 4. 2023).

Ljubljanska cesta.

https://www.google.com/search?q=Ljubljanska+cesta%2C+Ivan%C4%8Dna+Gorica&client=firefox-b-d&ei=JMEtZMi7LbCN9u8Px7qMoAY&oq=Ljubljanska+cesta+IVAN&gs_lcp=Cgxnd3Mtd2l6LXNlcnAQAxgAMgIIJlGCAAQFhAeMgYIABAWEB4yBggAEBYQHjIGCAAQFhAeMgYIABAWEB4yBggAEBYQHjICCCYyAggmMgIIJjoKCAAQRxDWBBcWAZoLCAAQigUQkgMQsAM6CgAEIoFELADEEM6BwgAEIoFEEM6BQgAEIAESgQIQRgAUJQvWO82YORBaAFwAXgAgAG9AYgB7AWSAQmWljWYAQCgAQHIAQrAAQE&sclient=gws-wiz-serp (5. 4. 2023).

Muljava. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Muljava> (5. 4. 2023).

Ulica Cankarjeve brigade.

https://www.google.com/search?q=Ulica+Cankarjeve+brigade%2C+Ivan%C4%8Dna+Gorica&client=firefox-b-d&ei=l8ltZly9K7KD9u8P-YW4r4AM&oq=Ulica+Cankarjeve+brigade+&gs_lcp=Cgxnd3Mtd2l6LXNlcnAQARgCMgUIABCABDIFCAAQgAQyAggmMgIIJjoICAAQgAQQsANKBAhBGAFQpwFYpwFg0BV0AXAAeACAAXeIAXeSAQMwLjGYAQCgAQHIAQLAAQE&sclient=gws-wiz-serp (5. 4. 2023).

Ulica Viktorja Koleča.

https://www.google.com/search?q=Ulica+Viktorja+Kole%C5%A1a&client=firefox-b-d&ei=lsAtZKDjB9qA9u8PqI-R8A8&ved=0ahUKEwighov_sZP-AhVagP0HHahHBP4Q4dUDCA4&uact=5&oq=Ulica+Viktorja+Kole%C5%A1a&gs_lcp=Cgxnd3Mtd2l6LXNlcnAQAzolCAAQogQQsANKBAhBGAFQ_w5Y_w5ggBloA3AAeACAAZQBIAgUAZIBAzaUMZgBAKABAqABAcgBAsABAQ&sclient=gws-wiz-serp (5. 4. 2023).

Viktor Koleča. https://sl.wikipedia.org/wiki/Viktor_Kole%C5%A1a (5. 4. 2023).

SEDMI DEL

JURČIČEVA DOMAČIJA: DELOVNI LISTI

Muljava

Domačija Josipa Jurčiča

Josip Jurčič Homestead

Gehöft von Josip Jurčič

DAN NA MULJAVI – V ŽIVLJENJU
JOSIPA JURČIČA

Delovni listi za učence od 7. do 9. razreda OŠ

Avtorja: Matic Brundič in Nik Kryžanowski

O MUZEJU

Dobrodošli na Muljavi!

Muljava je majhna dolenjska vas, ki je danes najbolj znana kot domači kraj Josipa Jurčiča. Vas se nahaja blizu Ljubljane, vendar je daleč od vsega mestnega hrupa in vrveža.

»Starejše katastrske mape označujejo, da je Muljava leta 1825 štela samo 22 hišnih števil.«³⁴

»Leta 1826 je Jurčičevo rojstno hišo postavil Jurčičev dedek. Hiša še do danes ni bila predelana.«³⁵

»Hišo sestavlja pet opremljenih prostorov: veža s črno kuhinjo in ognjiščem, »hiša«, »kamra«, na drugi strani veže »štiblc« in klet. Na severni strani pa je podaljšana za majhen hlev, nad katerim je bil včasih lesen skedenj. Danes je v tem delu predstavljeno Jurčičevo življenje in delo. Domačijo so dopolnili z dodatnimi objekti: čebelnjakom, kaščo in sušilnico za lan. Ob gozdiču pa stoji lesena bajta – Krjavljeva koč.«³⁶

»Domačija je etnografski muzej na prostem, ki pripoveduje zgodbe o vsakdanjem življenju kmečkega prebivalstva kot tudi zgodbe življenja v sobivanju z naravo. Kulturni spomenik ohranja podobo opreme prebivališč in gospodarskih poslopij, naprav in načina poselitve ter osrednje slovenske kmečke arhitekture, čigar talni načrt je značilen za osrednjo kmečko hišo 19. stoletja.«³⁷

³⁴ Uradni spletni portal Občine Muljava: <https://namuljavi.si/jurciceva-domacija/> (22. 3. 2023).

³⁵ Prav tam.

³⁶ Prav tam.

³⁷ Prav tam.

DRAGI RAZISKOVALEC/KA!

Na voljo boš imel/a 60 minut! Sprehodi se po Jurčičevi domačiji in s pomočjo tamkajšnjih eksponatov, tj. stalne razstave reši naloge na delovnem listu. Naloge se seveda nanašajo na Josipa Jurčiča, predvsem pa na njegovo življenje oz. na življenju kmečkega prebivalstva v 19. stoletju. Več o Josipu lahko izveš znotraj njegove rojstne hiše, vendar tudi ostali objekti na domačiji imajo svojo zgodbo, torej jih ne preskočiti! Sploh ne Krjavljeve koč, kašče in čebelnjaka, saj se bodo naloge nanašale prav nanje.

Na voljo boš imel/a 60 minut. V primeru, da potrebuješ pomoč, se lahko obrneš na tamkajšnje učitelje ali muzejske kustose. Ne pozabi pa na pravila obnašanja: eksponatov se ne dotikamo, razen če kje piše, da lahko, čeprav smo v naravi, vseeno moramo paziti, da ne zganjamo preveč hrupa, saj se domačija nahaja v naselju. **SREČNO!**

JURČIČEVA DOMAČIJA
Muljava 11
1295 Muljava
TEL.: +386 41 686 382
Pošta: info@prijetnodomace.com

ODPIRALNI ČAS:
Vsaka sobota: od 11:00 do 15:00

1. Na domačiji poišči to stavbo in izpiši vse podatke, ki jih lahko dobiš zanjo: Kako se imenuje, kakšne so njene zunanje in notranje značilnosti itn.? Ne pozabi, da lahko za pomoč zaprosiš kustosa.

Slika 1: Krjavljeva koč

2. Smiselno dopolni besedilo. Besede vstavi na pravilno mesto:
KAŠČO, HLADILNIKOV, SHRANJEVANJE, GOSPODARJA,
DVORIŠČU, ŽITA, MUZEJ, DRUŽBENIM.

Slika 2: Kašča

Enocelično _____ iz ročno tesanih plohov je leta 1966, iz bližnje vasi Gabrovčec, na Jurčičevo domačijo prestavil _____. Tako kot ostali objekti na domačiji tudi velikost in preprosto oblikovanje tega sovpadata z _____ položajem _____. Objekt skoraj kvadratnega tlorisa je sicer stavba, namenjena za _____ in ostalih živil, ki so bila pomembna za preživetje v času, ko v hišah ni bilo _____ ali drugih posebej za shrambo namenjenih prostorov. Zaradi svojega pomena so po navadi umeščene na _____ domačije, tako, da je vhod vanje viden s hišnega praga.

3. Odgovori na spodnja vprašanja, ki se navezujejo na sliko. Pomagaš si lahko s spletnim virom (QR-koda).

Slika 3: Čebelnjak

a) Kako se imenuje objekt na sliki? _____.

b) Kako so objektu rekli v Jurčičevem času? _____.

c) Čemu je služil objekt? Kakšne so njegove značilnosti? Opiši ga.

č) Kaj je panjska končnica? Opiši jo.

d) Kateri motiv je bil največkrat upodobljen na končnicah?

REŠITVE:

1. »Tako imenovana Krjavljeva kočja je v osnovi večja dvocelična kašča, zgrajena iz brun.«³⁸ »Po nekaj stopnicah vstopimo v majhno kuhinjo z ognjiščem, za katerim je majhen prostor s posteljo in majhno krušno pečjo.«³⁹ »Ob daljši stranici je še lesena ograda za kozo. [...] Služi kot primer kočje vaškega bajtarja iz časa, ko je Jurčičev ded kljub svojemu družbenemu položaju uspel zgraditi zidno hišo po vzoru premožnejših kmečkih domov. Poimenovali so jo po liku iz Jurčičevega romana *Deseti brat*.«⁴⁰
2. Kaščo, muzej, družbenim, gospodarja, shranjevanje, žita, hladilnikov, dvorišču.⁴¹
3. a) Čebelnjak.
- b) »Uljnjak«.⁴²
- c) »Čebelnjak predstavlja gospodarsko stavbo, ki je namenjena hrambi čebeljih panjev pod eno streho. Večinoma gre za lesene zgradbe. Najbolj značilen čebelji pridelek je med, ki je bil dolgo edino sladilo.«⁴³
- č) »Panjska končnica je ime, ki se uporablja za poslikano leseno desko, ki zapira čebelji panj kranjič. Ta ljudska umetnost, ki je značilna za Slovenijo, se je razvila na Gorenjskem in slovenskem Koroškem, od tam pa se je razširila po celotni Sloveniji. Panjske končnice so lahko poslikane z versko vsebino, svetopisemskimi zgodbami, bitkami in zgodovinskimi prizori, živalmi, posvetnimi vsebinami iz vsakdana in drugim. Najstarejše panjske končnice izvirajo iz sredine 18. stoletja in slike, ki so jih slikali večinoma samouki in preprosti slikarji, imajo v veliki meri figuralne motive.«⁴⁴
- d) Marija.⁴⁵

³⁸ Jurčičeva domačija – muzej na prostem. (2021). Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana.

³⁹ Štefe, T. (2008). Jurčičeva domačija. https://www.kam.si/jurciceva_domacija/ (14. 4. 2023).

⁴⁰ Jurčičeva domačija – muzej na prostem. (2021). Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana.

⁴¹ Prav tam.

⁴² Prav tam.

⁴³ Kraji – Slovenija: https://kraji.eu/slovenija/jurciceva_domacija_cebelnjak/slo (22. 3. 2023).

⁴⁴ Prav tam.

⁴⁵ Prav tam.

VIRI IN LITERATURA

Jurčičeva domačija – muzej na prostem. (2021). Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana.

Kraji – Slovenija.

https://kraji.eu/slovenija/jurciceva_domacija_cebelnjak/slo (22. 3. 2023).

Prijetno domače – Jurčičeva domačija. <https://prijetnodomace.si/top-dozivetja/jurciceva-domacija/> (22. 3. 2023).

Štefe, T. (2008). Jurčičeva domačija.

https://www.kam.si/jurciceva_domacija/ (14. 4. 2023).

Uradni spletni portal Občine Muljava. <https://namuljavi.si/jurciceva-domacija/> (22. 3. 2023).

SLIKOVNO GRADIVO

Slika 1: Krjavljeva koč. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtor fotografije je Matic Brundič, 24. 2. 2023.

Slika 2: Kašča. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtor fotografije je Matic Brundič, 24. 2. 2023.

Slika 3: Čebelnjak. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtor fotografije je Matic Brundič, 24. 2. 2023.

Logotip Občine Muljava. <https://www.ivancna-gorica.si/objava/530275> (22. 3. 2023).

Logotip Jurčičeve domačije. <https://prijetnodomace.si/jurcicevo-let/jurciceva-domacija-muzej-na-prostem/> (22. 3. 2023).

DELOVNI LISTI ZA DELO V MUZEJU NA PROSTEM

Avtorja: Miha Čučnik in Tevž Lever Boštjančič

JURČIČEVA DOMAČIJA

IME IN PRIIMEK:

ŠOLA:

RAZRED:

Učna pot na Jurčičevi domačiji se začne na dvorišču pred Jurčičevo rojstno hišo. Nato se skupaj odpravimo do vodnjaka, nato do kozolca, do sušilnika za lan in na koncu do čebelnjaka. Učenci boste na začetku dobili učne liste, kjer si sproti zapisujete podatke in rešujete naloge. Delovne liste sestavljajo različni tipi nalog različnih težavnosti.

Slika 1

Slika 2

1.a Kaj predstavlja slika?

1b Kje se nahaja objekt na sliki?

Slika 3

2.a Čemu je bil namenjen kozolec?

2.b Iz katerih materialov je sestavljen kozolec?

Slika 4

3.a Kaj predstavlja slika in iz katerih materialov je zgrajen objekt na sliki?

3.b Za kaj se uporablja lan?

Slika 5

4.a Katero kmetijsko panogo predstavlja objekt na sliki?

4.b Katero vrsto čebel predvidevate, da so gojili? Narišite jo.

4.c Kaj vse pridobimo iz medu?

5.a Katere objekte ste še videli na domačiji?

5.b Katere od teh objektov uporabljamo še danes?

5.c Kako so se objekti ali njihova uporaba spremenila?

Slikovno gradivo:

Slika 1: Jurčičeva domačija. <https://namuljavi.si/jurciceva-domacija/> 29. 5. 2023).

Slika 2: Vodnjak. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtor fotografije je Tevž Lever Boštjančič, 24. 2. 2023.

Slika 3: Kozolec. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtor fotografije je Tevž Lever Boštjančič, 24. 2. 2023.

Slika 4: Sušilnik za lan. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtor fotografije je Tevž Lever Boštjančič, 24. 2. 2023.

Slika 5: Čebelnjak. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtor fotografije je Tevž Lever Boštjančič, 24. 2. 2023.

Rešitve nalog:

1.a: Vodnjak.

1.b: Zadaj za hišo blizu čebelnjaka.

2.a: Za sušenje žita/trave.

2.b: Ponavadi iz lesa.

3.a Sušilnik za lan, les in kamen.

3.b: Za obleke, za laneno olje, zdravila, čaj ...

4.a: Čebelarstvo.

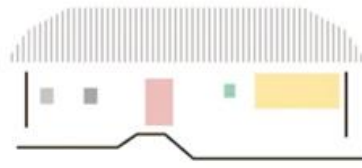
4.b: Kranjska sivka.

4.c: Sladkarije, kozmetika, zdravila, ostala prehrana ...

5.a: Krjavljeva koča, Jurčičeva rojstna hiša.

5.b: Čebelnjak, kozolec.

5.c: Objekti so danes v večini iz bolj trpežnih materialov, danes ni pomembna samo uporabnost, ampak tudi zunanji videz objektov.

**JURČIČEVA
DOMAČIJA**

JURČIČEVA DOMAČIJA

Muzej na prostem

Delovni listi za učence 7., 8. in 9. razreda

**Avtorice: Lara Hana Maček, Sara Marolt in Lucija
Lebar**

JURČIČEVA DOMAČIJA

Muljava 11, 1295 Ivančna Gorica

+386 41 686 382

jurcic@prijetnodomace.si

O JURČIČEVI DOMAČIJI

Jurčičeva domačija je muzej na prostem, ki se nahaja na Muljavi, to je rojstnem kraju tega pisatelja. V sklopu domačije se nahaja več objektov: rojstna hiša, kašča in sušilnica za lan, čebelnjak, Krjavljeva koča. Pred rojstno hišo se nahaja tudi doprsni kip Josipa Jurčiča.

DRAGI UČENEC/DRAGA UČENKA

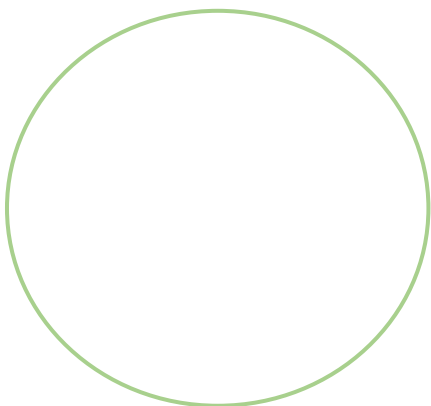
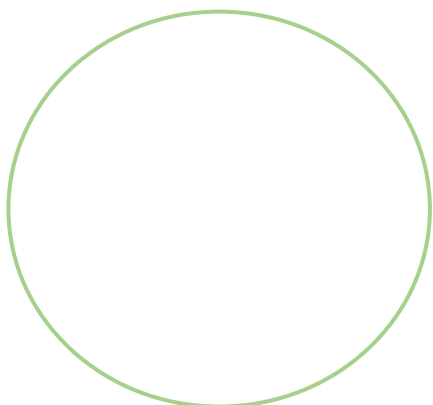
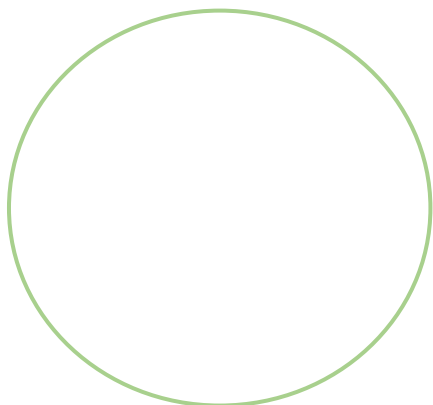
Danes se boš sprehodil/a po Jurčičevi domačiji in vseh stavbah ter objektih, ki jih zajema. Pri tem te bo spremljal ta učni list. S pomočjo nalog boš spoznal/a življenje Josipa Jurčiča, kmečko življenje, gospodarske objekte, pripomočke za vsakdanje življenje v 19. stoletju in še mnogo ostalih zanimivih stvari. Če boš potreboval/a pomoč ali te bo zanimalo še kaj drugega, poišči kustosa, ki vas spremlja in z veseljem ti bo priskočil na pomoč.

REŠEVANJE UČNEGA LISTA

Za reševanje nalog in ogled domačije imaš 60 minut časa. Ne pozabi, da se še vedno nahajaš v muzeju, čeprav je na prostem.

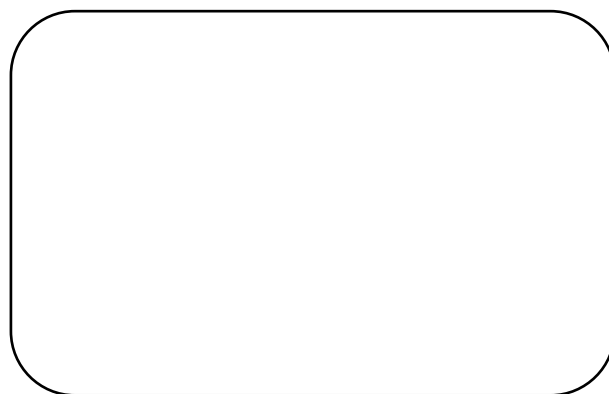
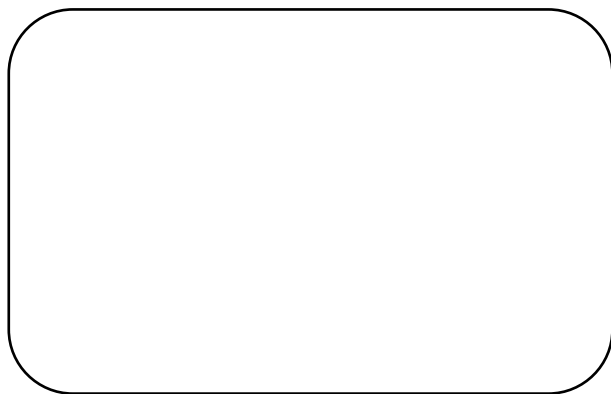
Mnogo uspeha pri reševanju in odkrivanju skritih koticov!

NALOGA 1: Razmisli, ali je bil prostor, v katerem se nahajaš, v Jurčičevih časih razsvetljen. Poišči predmete, s katerimi so razsvetljevali prostore, jih skiciraj in jim pripiši njihovo ime.

NALOGA 2: Predmete na slikah najdi v prostoru in jim dopiši imena, ki so jih zanje uporabljali. Ob vsakem predmetu na kratko opiši, za kaj se je uporabljal.

NALOGA 3: Oglej si osrednji prostor stavbe, v katerem se nahajaš (hišo) in odgovori na spodnja vprašanja.

Kako se imenuje manjši prostor, v katerega lahko vstopiš iz hiše?

Kje so spali otroci in kje starši?

Kje je sedel ded, ko je pripovedoval zgodbe in kakšne so te bile? Kje je bil med tem Jurčič?

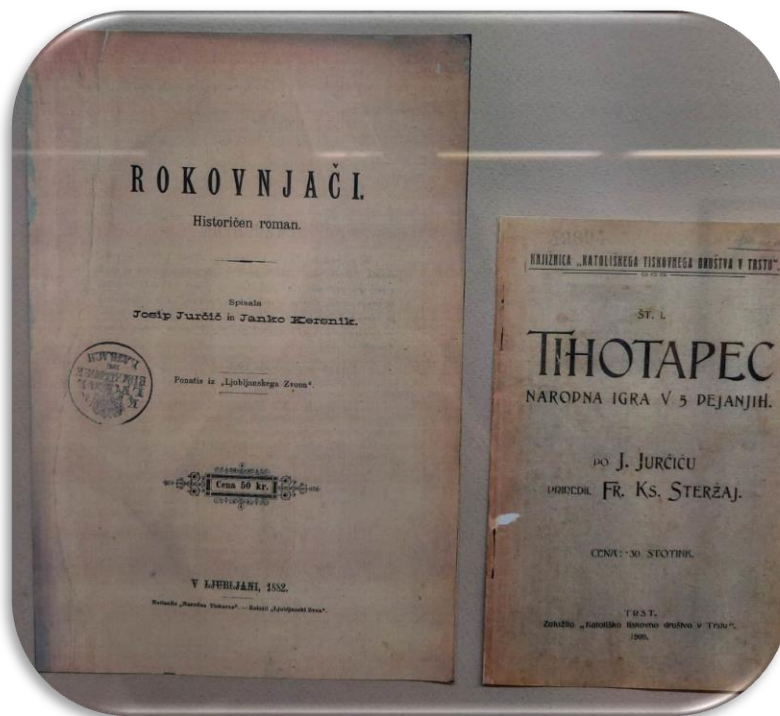
Za kaj se je uporabljala goba, ki jo vidiš nad vrati?

NALOGA 4: Oglej si sliko in opiši, kaj vidiš na njej. V prostoru najdi vsaj štiri predmete, povezane z opravilom na sliki in jih poimenuj. V kratkem sestavku opiši, kako je potekalo delo z najdenimi predmeti in zakaj je bila ta dejavnost pomembna za Jurčičevo domačijo. Pomagaš si lahko z opisi, ki jih najdeš ob slikah.

NALOGA 5: Oglej si sliki dveh pisnih virov in odgovori na vprašanja. Vira tudi najdi v muzejskih prostorih.

V katero literarno zvrst in vrsto spadata deli na sliki?

Ali je avtor obeh Josip Jurčič? Če ne, kdo je avtor in zakaj je torej pri delu pomemben Jurčič?

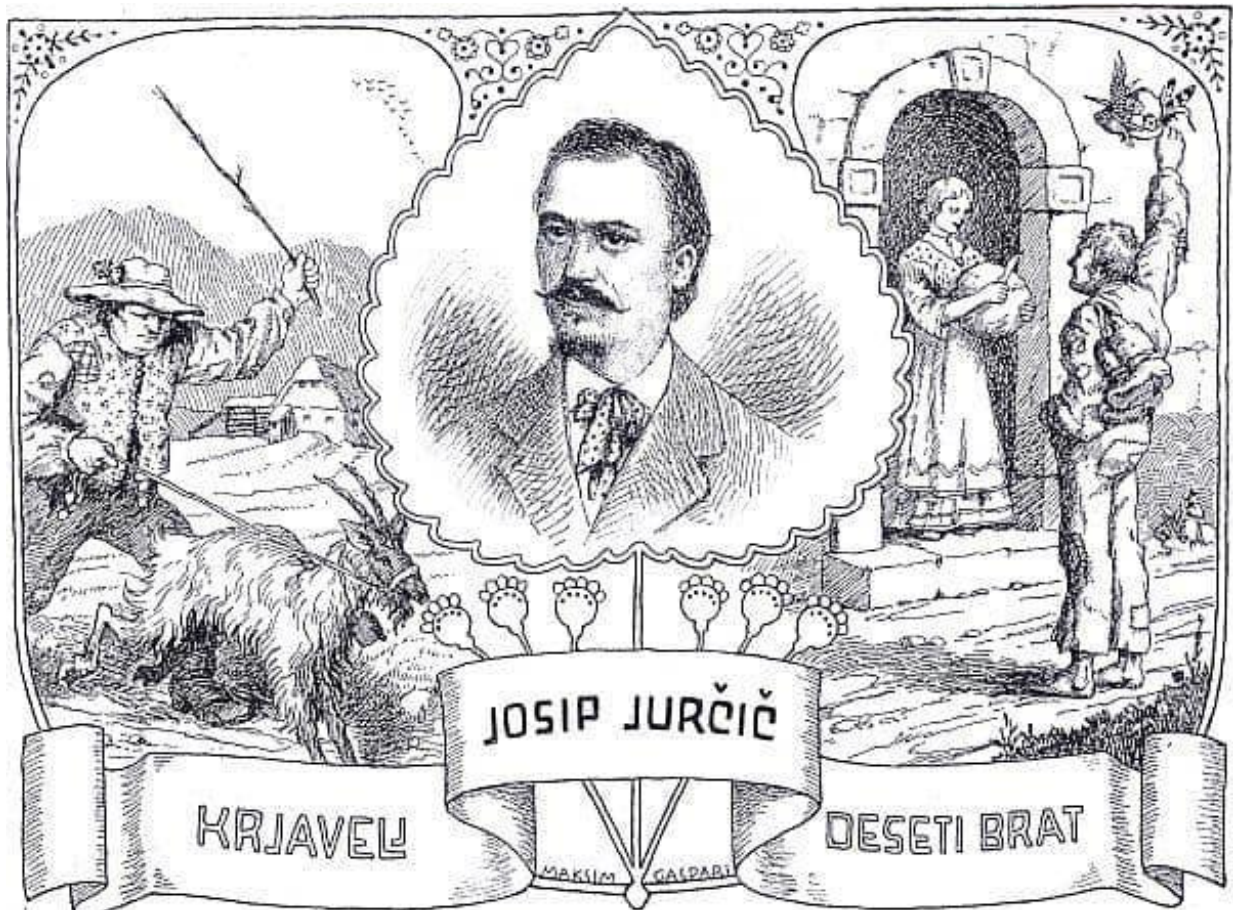
Katero delo ima dva avtorja?

Kolikšna je bila cena posameznega izvoda?

Kdaj in kje sta deli izšli? Kdo ju je izdal?

NALOGA 6: Pobarvaj spodnjo sliko. Uporabi barve, za katere si predstavljaš, da so primerne za čas, upodobljen na slikah.

VIR: <https://vipavska.javnost.si/2021/03/04/4-marec-1844-prvi-novinar-josip-jurcic/> (28. 4. 2023).

REŠITVE

NALOGA 1:

- 1) Laterna
- 2) Čelešnik
- 3) Leščerba

NALOGA 2:

- 1) Zapeček. To je bilo mesto ob krušni peči, namenjeno sedenju. Na njem je sedel dedek, ko je otrokom pripovedoval zgodbe.
- 2) Likalnik na kovinski vložek. Uporabljal se je za likanje perila.
- 3) Čelešnik. Pripomoček za osvetljevanje bivalnih prostorov. Imenovali so ga tudi »nočna lučka«.
- 4) »Bohkov kot«. Kot, v katerem so bili razpelo in slike verskih podob, služil je kot majhen domač oltarček.
- 5) Slamnata košara ali sevnica. Uporabljala se je za spravljanje semen ob sejanju.
- 6) Čeber za mast. Uporabljal se je za shranjevanje masti.

NALOGA 3:

- 1) Kamra ali izba.
- 2) Starši so spali v kamri, otroci pa v hiši.
- 3) Ded je sedel na zapečku. Pripovedoval je zgodovinske zgodbe, bil je zelo zavzet in doživet pripovedovalec. Jurčič je bil med tem na krušni peči.
- 4) Goba se je uporabljala za ...

NALOGA 4:

Štirje predmeti: glavnik za volno, statve, kolovrat, preja.

Opravilo na sliki je izdelovanje trakov iz volne. Tkalec mora najprej naviti osnovo, t. k. podolžne niti na motovilo, nato niti previje na valj, sestavni del statev, nato pa naravna in napelje niti skozi ničelnico. Konec niti pritrdi na valj, na katerega se bo navijalo platno. Pri delu sedi za statvami, noge ima na stopalnicah, ki sta povezani z ničelnicama. V roki drži tkalec čolniček z vretenom. Narejeno platno se navija na valj, ko je platna okoli 20 m, ga tkalec odvije in nese na travnik, kjer ga več dni belijo

in polivajo z vodo, s tem pa je postopek od pridelovanja lanu do izdelave platna končan.

Na Jurčičevi domačiji najdemo poleg vseh omenjenih naprav tudi sušilnico za lan, kar nam priča o tem, da je bilo pridelovanje lanu in izdelava platen pomemben del gospodarske dejavnosti na domačiji.

NALOGA 5:

Zvrst: proza. Vrsta: Rokovnjači – roman, Tihotapec – povest.

Avtor Rokovnjačev je poleg Jurčiča še Janko Kersnik, Tihotapca pa je priredil Fr. Ks. Steržaj.

Rokovnjači.

Rokovnjači: 50 kr. Tihotapec: 30 stotink.

Rokovnjači: 1882 v Ljubljani. Ljubljanski zvon. Tihotapec: 1909 v Trstu. Katoliško tiskovno društvo.

VIRI IN LITERATURA

Slikovno gradivo

Slika 1: Zapeček. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lara Hana Maček, 24. 2. 2023.

Slika 2: Likalnik na kovinski vložek. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lara Hana Maček, 24. 2. 2023.

Slika 3: Čelešnik. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lara Hana Maček, 24. 2. 2023.

Slika 4: »Bohkov kot«. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lara Hana Maček, 24. 2. 2023.

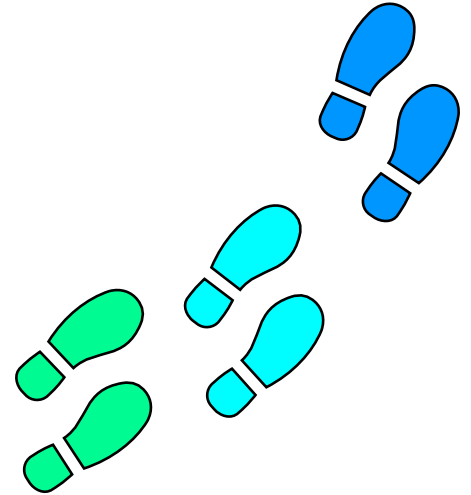
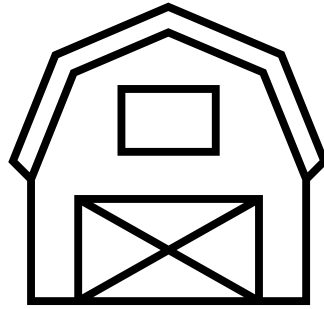
Slika 5: Slamnata košara. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lara Hana Maček, 24. 2. 2023.

Slika 6: Čeber za mast. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lara Hana Maček, 24. 2. 2023.

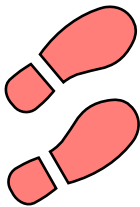
Slika 7: Fotografije gospe, ki izdeluje trak iz volne. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lara Hana Maček, 24. 2. 2023.

Slika 8: Rokovnjači. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lara Hana Maček, 24. 2. 2023.

Slika 9: Pobarvanka. <https://vipavska.javnost.si/2021/03/04/4-marec-1844-prvi-novinar-josip-jurcic/> (28. 4. 2023).

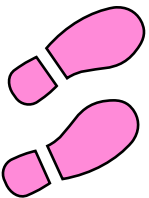

POTEPO JURČIČEVI DOMAČIJI

Delovni listi za osnovnošolce

Avtorice: Lara Hana Maček, Sara Marolt in Lucija
Lebar

JURČIČEVA DOMAČIJA

Muljava 11, 1295 Ivančna Gorica
+386 41 686 382
jurcic@prijetnodomace.si

O JURČIČEVI DOMAČIJI

Jurčičeva domačija je muzej na prostem, ki se nahaja v kraju Muljava, kjer se je rodil Josip Jurčič (1844–1881). Na domačiji se nahaja več objektov: rojstna hiša, kašča, gospodarsko poslopje, kozolec, sušilnica za lan in čebelnjak ter Krijavljeva koč.

DRAGI UČENEC/DRAGA UČENKA

Danes se boš s pomočjo tega učno-delovnega lista potepal/a po domačiji, kjer je hodil sam Josip Jurčič. Spoznal/a boš vse zgradbe, ki se nahajajo na domačiji. Svoj potep boš začel/a pred rojstno hišo, ob kipu Jurčiča.

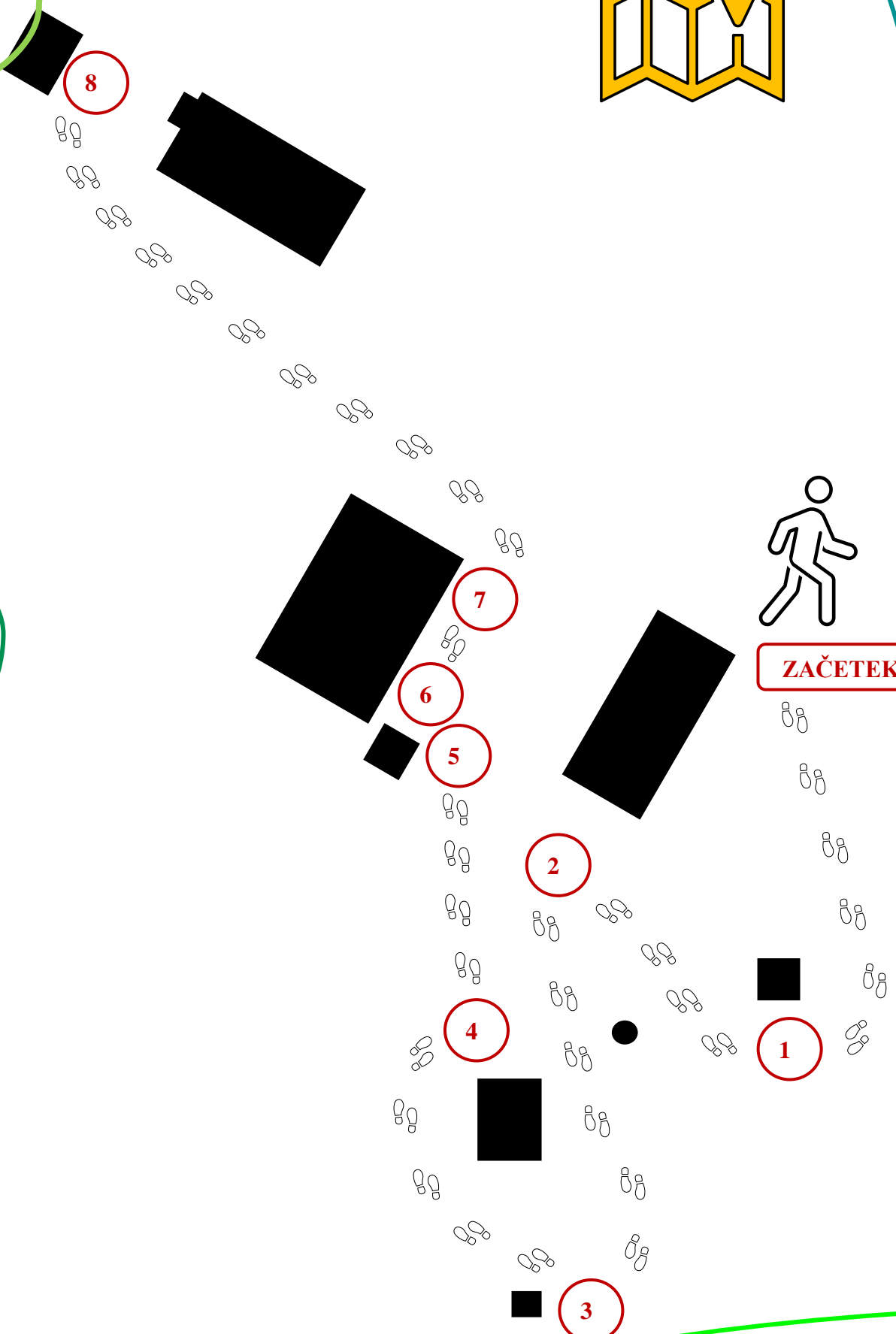
Sledi zemljevidu (stran 3) in na vsaki postojanki med nalepkami (stran 4) poišči tisti objekt/predmet, ki ga najdeš v svoji neposredni bližini. Ko zalepiš nalepko na ustrezno mesto na strani 5, odgovori na vprašanje, ki se navezuje na izbrani objekt/predmet. Ko odgovoriš na vsa vprašanja oz. zaključiš s potepom po domačiji, te čaka še posebna naloga (stran 6).

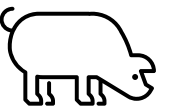
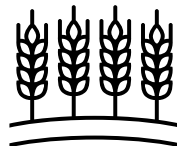
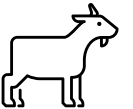
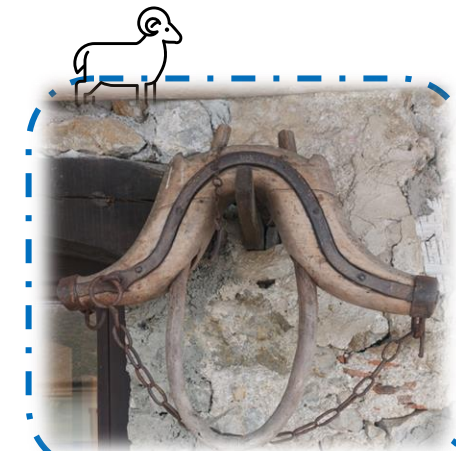
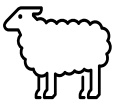
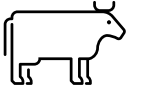
Mnogo uspeha pri reševanju in odkrivanju Jurčičeve domačije!

ZEMLJEVID

ZAČETEK

1

Katera žival
domuje v
objektu, ki se
nahaja na
postojanki 1?

2

Iz katerega
materiala je
predmet na
nalepki?

3

Čemu je
namenjen objekt
na postojanki 3?

4

Kaj so prevažali
s prevoznim
sredstvom na
nalepki?

5

Shranjevanju česa
je namenjena
zgradba, ki se
nahaja na
postojanki 5?

6

Za kaj so
potrebovali
snov, ki so jo
shranili v
posodo na
nalepki?

7

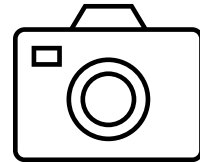
Čemu je
namenjen
predmet na
nalepki?

8

Del katere
zgradbe je
objekt na
nalepki?

DRAGI UČENEC/DRAGA UČENKA

Uspešno si zaključil/a potep po Jurčičevi domačiji. Za konec pa te čaka še ena prav posebna naloga.

ZAKLJUČNA NALOGA

Vrni se na začetek učne poti in naredi »selfi« s kipom Josipa Jurčiča. Slikaš se lahko sam/a ali pa v paru oz. s sošolci. Najbolj izvirne »selfije« bo tvoja učiteljica objavila na šolski spletni strani. Fotografijo lahko razviješ tudi sam/a in jo prilepiš v spodnji okvirček.

REŠITVE:

1. Panjska končnica, čebela.
2. Čeber, iz lesa in pločevine.
3. Sušilnica za lan, sušenju lana.
4. Lojtrnik, seno.
5. Kašča, živil.
6. Sod za gnojnico, gnojenje.
7. Jarmič, za vprego živali.
8. Ograda za kozo, Krjavljeve koč.

Zaključna naloga:

Avtor fotografije: Domen Saksida, 24. 2. 2023.

SLIKOVNO GRADIVO:

Slika 1: Sod za gnojnico. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lucija Lebar, 24. 2. 2023.

Slika 2: Kašča na Jurčičevi domačiji. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Sara Marolt, 24. 2. 2023.

Slika 3: Panjska končnica. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lara Hana Maček, 24. 2. 2023.

Slika 4: Lojtrnik. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lara Hana Maček, 24. 2. 2023.

Slika 5: Sušilnica za lan na Jurčičevi domačiji. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lucija Lebar, 24. 2. 2023.

Slika 6: Jarmič. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lara Hana Maček, 24. 2. 2023.

Slika 7: Krjavljeva koč – ograda za kozo.

https://kraj.eu/PICTURES/osrednjeslovenska/ivančna_gorica_z_okolico/muljava/jurčiceva_domacija/krjavljeva_koca/DSC_0581_jurčiceva_domacija_krjavljeva_koca_big.jpg (9. 5. 2023).

Slika 8: Čeber za vodo. Jurčičeva domačija – muzej na prostem. Avtorica fotografije je Lucija Lebar, 24. 2. 2023.

LITERATURA:

Jurčičeva domačija – muzej na prostem. (2021). Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana.

OD LANU DO PLATNA
in
SPOMINI NA DEDA
ETNOGRAFSKA ZBIRKA

Jurčičeva domačija
Delovni listi za učence od 7. do 9. razreda osnovne šole

Avtorica: Urša Dežman

O MUZEJU

Jurčičeva domačija je etnografski muzej na prostem, ki pripoveduje zgodbe o življenju kmečkega prebivalstva in njihovem sobivanju z naravo. Kot muzej na prostem deluje od leta 1966, območje Jurčičeve domačije pa je danes varovano kot spomenik. Muzej na prostem je sestavljen iz Jurčičeve rojstne hiše, gospodarskega poslopja, toplarja, čebelnjaka, sušilnice za lan, vodnjaka, kašče, Krjavljeve kočje, sadovnjaka in naravnega amfiteatra.

NAVODILO ZA DELO

Danes se boš sprehodil/a po stalni etnografski razstavi, ki se nahaja v gospodarskem poslopju - ŠTALI na Jurčičevi domačiji. Ogledal/a si boš dve zbirki, in sicer zbirko Spomini na deda in Od lanu do platna. Delovni list lahko pridno rešujete že med razlago muzejskega vodnika. Po vodenju pa boste imeli čas za samostojni ogled in dokončanje delovnega lista. Pravila obnašanja v muzeju so enaka pravilom obnašanja v razredu. Razstavljenih predmetov se ne dotikamo in v muzeju nismo preglasni.

Veliko sreče pri reševanju!

Odpiralni čas:

Torek–sobota:
11.00–17.00
Nedelja:
12.00–17.00
Ponedeljek: zaprto

**Jurčičeva domačija
Muljava 11
1295 Muljava**

Telefon: 01/7876500

ETNOGRAFSKA ZBIRKA SPOMINI NA DEDA

Muzejska zbirka se nahaja v 'štali' na Jurčičevi domačiji. Predstavljena kmečka orodja in ostali predmeti so bili značilni za čas Jurčičevega življenja. Nekatere izmed razstavnih predmetov uporabljajo še danes, večina pa se jih pojavlja le še kot razstavni eksponat.

1. Naloga

Iz katerega materiala je narejena večina predmetov v sobi?

_____.

2. Naloga

Oglej si panjske končnice ter s pomočjo besedila odgovori na vprašanja.

a. Kaj so panjske končnice?

_____.

b. Kakšni motivi so bili naslikani na panjskih končnicah?

_____.

c. V spodnji kvadrat narišite svojo panjsko končnico in jo poimenujte.

Panjska končnica: _____

3. Na razstavi poišči spodnji fotografiji. Izpiši vse podatke, ki jih lahko dobiš za ti dve fotografiji.

Slika 1

Slika 2

4. Enaki predmeti kot na fotografijah se nahajajo tudi v muzeju. Poišči jih. Predmete poimenuj in dopiši, kakšna je bila njihova funkcija.

Slika 3

Slika 4

Slika 5

Slika 6

5. Za kateri čas je značilno orodje in ostali predmeti, ki so razstavljeni?

- a. 15. stoletje
- b. 21. stoletje
- c. 18. stoletje

6. A. Slamo se je včasih uporabljala v najrazličnejše namene. S pomočjo razstavljenih predmetov in napisov na panojih jih poskusi naštet čim več.

B. Ko si si ogledoval Jurčičevo domačijo, si lahko videl, da je streha Jurčičeve rojstne hiše narejena iz _____, streha gospodarskega poslopja pa iz _____.

_____.

7. Jurčič se je v svojih delih velikokrat spominjal svojega dedka in njegovega pripovedovanja. Eno tako delo je tudi črtica Jesensko noč med slovenskimi polharji, v kateri pripoveduje o polholovu. Polhe se lovi jeseni, ko podvojijo svojo težo. Polhanji že po letini žira sklepajo, kako dober bo ulov. Ko je letina dobra, se lahko populacija zelo namnoži. Polh je izrazito nočna žival, zato se ga lovi ponoči. Nekdaj in tudi danes se ga lovi s pastmi za polhe.

V sobi poišči past za polhe ter si zamisli, da si bil udeleženec na polholovu in napiši kratko zgodbo o tem.

ETNOGRAFSKA ZBIRKA OD LANU DO PLATNA

Razstava Od lanu do platna lepo dopolnjuje zbirko Spomini na deda. Skozi razstavo boste spoznali dolgotrajen postopek pridelave in predelave lanu, ki je bil v 18. stoletju značilen za slovensko območje. Lan je bil glavna surovina za izdelavo oblačil, perila, rjuh, brisač in podobno. Ob opravilih, povezanih z lanom, so nastale številne šege in navade.

8. Lan je bil v preteklosti zelo zastopan na slovenskih njivah. Poiščite sliko rastline lanu in napišite, po čem bi ga prepoznali. V spodnji kvadrat narišite lan.

9. Uporabna je bila cela rastlina. Napiši, zakaj so uporabljali posamezne dele.

STEBLO: _____.

SEME: _____.

10. Poišči spodnji fotografiji in zapiši, kaj osebi na fotografijah delata. V pomoč so ti lahko besedila, zapisana ob slikah.

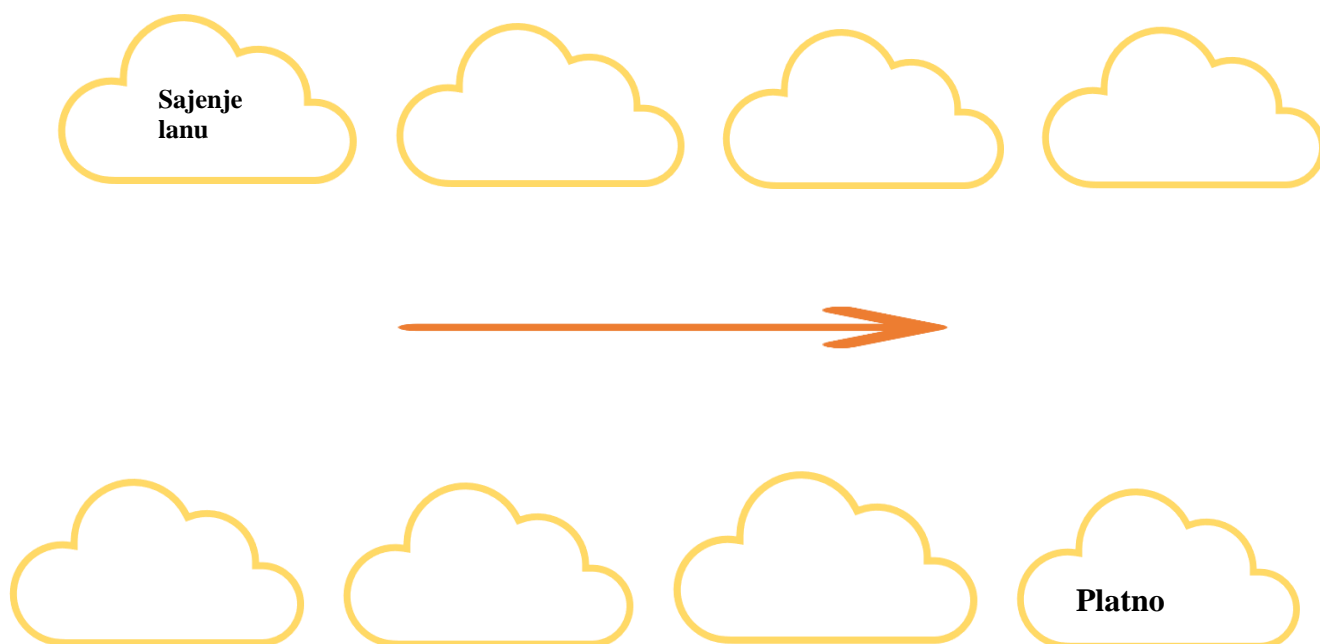
Slika 7

Slika 8

11. Pridelava in predelava lanu je bila v preteklosti zelo dolgotrajen postopek. O tem govori tudi pregovor: »Lan - z njim je dela leto in dan!«

V prazne oblačke poskusi zapisati čim več različnih faz predelave lanu, ki so bile potrebne za izdelavo platna. V pomoč so ti slike in razstavljeni predmeti na razstavi.

JURČIČEVA
DOMAČIJA

REŠITVE NALOG

1. Iz lesa.

2. a. Poslikane čelne deščice na čebelnem panju kranjiču.

b. Nabožni in posvetni, ti največkrat ponazarjajo »narobe svet« in razne zgodovinske dogodke.

Avtorica fotografije in risbe je Urša Dežman,
12. 4. 2023

c. Čebelja paša

3.

1. Slika 1: Tekavčev iz Vel. Pece 2, opremljen tako, kot je hodil še šivat na dom, foto 1950.

2. Slika 2: Malnarjevi sušijo »kravajce« - droži za peko kruha, Gorenja vas, foto 1950.

3.

4. 1. Vevnica - dozirane moke, semen ipd. 2. Kaduja/nečka - mesenje kruha, spanje otrok, sankanje 3. Pajkelj/vejalnik/vetrnik - odstranjevanje plev in primesi pri žitu 4. Slamnati bedenj - shranjevanje živil.

5. C.

6. A. Krma za živino, stelja za pripravo gnoja, za pripravo posteljne žimnice in blazin, pletenje posod, vrvi, izdelava klobukov in obuval, pokrivanje streh.

B. Iz slame, iz opeke. Ker je bilo gospodarsko poslopje zgrajeno kasneje in so takrat uporabljali opeko za pokrivanje streh.

7. Letos je bila letina žita še posebej obilna, tako da smo že konec poletja vedeli, da bo letos pravo polhovo leto. S prijatelji smo pripravili pasti in se zvečer odpravili v gozd k najdebelejšim bukvam, v katerih prebivajo najdebelejši polhi. Ker smo bili vsi veščji plezanja, smo nadvse hitro nastavili pasti v rogovile bukev, potem pa smo ob ognju in pripovedih čakali, da so se pasti začele prožiti. Lov je trajal celo noč in zjutraj smo utrujeni, a veseli ugotovili, da imamo polhov nalovljenih za polne vreče.

Avtorica risbe je Urša Dežman, 12. 4. 2023

8. Po modrih cvetovih.

9.

STEBLO: za pridelavo platna, vrvi.

SEME: za nadaljnjo setev, pridobivanje lanenega olja, kot zdravilo.

10. 1. slika: Ženska izdeluje trakove s pomočjo »dilce« za tkanje trakov.

2. slika: Ženska na sliki tre lanena vlakna.

11. 1. puljenje lanu, 2. sušenje lanu, 3. trenje lanu, 4. izdelovanje trakov, 5. tkanje platna na statvah, 6. beljenje platna.

VIRI IN LITERATURA ZA GRADIVA

Literatura:

Jurčič, J. (1946-1984). *Zbrano delo*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Spletni viri:

Predstavitev Jurčičeve domačije. <https://namuljavi.si/predstavitev-jurciceve-domacije-skozi-projekt-jurcicev-izziv-stalne-zbirke-in-razstave/> (12. 4. 2023).

Trla baba lan. <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/trla-baba-lan-muljava/> (12. 4. 2023).

Slikovni viri:

Logotip muzeja. <https://prijetnodomace.si/top-doizvetja/jurciceva-domacija/> (10. 4. 2023).

Slika 1: Jurčičeva domačija - muzej na prostem. Razstava Od lanu do platna. Avtorica fotografije je Urša Dežman, 5. 4. 2023.

Slika 2: Jurčičeva domačija - muzej na prostem. Razstava Od lanu do platna. Avtorica fotografije je Urša Dežman, 5. 4. 2023.

Slika 3: <https://www.svetlesa.si/izdelek/vevnica-18-cm-bukev/> (12. 4. 2023).

Slika 4:

https://www.facebook.com/PosavskimuzejBrezice/photos/a.670922466310852/3720922931310775/?paipv=0&eav=AfZAMCKLNzHNP5GK8jiUt4Zg3jG0Pcy1LJXIAg3GtnRjkiB4ANpfl34oxiwqtOb0oZw&_rdr (12. 4. 2023).

Slika 5: <https://www.etno-muzej.si/en/digitalne-zbirke/sentrupert/r000001850> (12. 4. 2023).

Slika 6: https://krajie.eu/slovenija/jurciceva_domacija_etnografska_zbirka/slo (12. 4. 2023).

Slika 7: Jurčičeva domačija - muzej na prostem. Razstava Od lanu do platna. Avtorica fotografije je Urša Dežman, 5. 4. 2023.

Slika 8: Jurčičeva domačija - muzej na prostem. Razstava Od lanu do platna. Avtorica fotografije je Urša Dežman, 5. 4. 2023.

Domačija Josipa Jurčiča
Josip Jurčič Homestead
Gehöft von Josip Jurčič

Učna pot

Jurčičeva rojstna hiša

Avtorja: Klavdija Kelher in Matej Tušar

Uvod

Dobrodošli na učni poti, posvečeni Jurčičevi rojstni hiši, ki se nahaja na Muljavi. Na tej učni poti se bomo osredotočili na raziskovanje in spoznavanje ter odkrivanje zgodovine ter kulturne dediščine obdobja Jurčičevega življenja.

Muzej na prostem je sestavljen iz petih opremljenih in obnovljenih prostorov, vključno z vežo, črno kuhinjo z ognjiščem, hišo, kamro, štibelcem in kletjo. Na severni strani se nahaja majhen hlev, nad katerim je bil nekoč lesen skedenj. Danes ta del domačije predstavlja življenje in delo Josipa Jurčiča. Poleg hiše so na domačiji tudi dodatni objekti, kot so čebelnjak, kašča in sušilnica za lan. Ob gozdiču stoji lesena bajta – Krjavljeva koča.

Na tej učni poti vas bomo popeljali skozi vse postanke, vsak pa bo vključeval kratko razlago ter navodila za izvedbo naloge.

Preden se lotite učne poti, vam priporočamo, da si vzamete dovolj časa za raziskovanje in opravljanje nalog. Bodite pozorni na navodila ter natančno sledite korakom.

Vabljeni k raziskovanju in odkrivanju zgodovine ter kulturne dediščine na tej učni poti!

1. postanek – Krjavljeva koča

»Tako imenovana Krjavljeva koča je v osnovi večja dvocelična kašča, zgrajena iz brun. Ob daljši stranici je še lesena ograda za kozo. V letu 1966 jo je Etnografski muzej odkupil v bližnji vasi in jo postavil nekoliko dlje od rojstne hiše, ob rob naravnega amfiteatra. Služi kot primer koče vaškega bajtarja iz časa, ko je Jurčičev ded kljub svojemu družbenemu položaju uspel zgraditi zidano hišo po vzoru premožnejših kmečkih domov. Poimenovali so jo po liku iz Jurčičevega romana Deseti brat.«⁴⁶

1. naloga:

Kakšno kritino ima Krjavljeva koča? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom:

- a) Leseno
- b) Slamnato
- c) Kritino iz glinenih strešnikov
- d) Travnato

2. naloga:

Kako bi primerjali zidano hišo Jurčičevega deda s Krjavljevo kočo? Kaj so bile glavne razlike v gradnji in uporabi teh dveh vrst hiš v preteklosti?

3. naloga:

Komu je bila namenjena Krjavljeva koča v času Josipa Jurčiča? Za kateri družbeni sloj gre?

⁴⁶ Jurčičeva domačija – muzej na prostem. (2021). Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana.

2. postanek – kašča

»Enocelično kaščo iz ročno tesanih plohov je leta 1966, iz bližnje vasi Gabrovčec, na Jurčičevo domačijo prestavil Etnografski muzej. Tako kot ostali objekti na domačiji tudi velikost in preprosto oblikovanje kašče sovpadata z družbenim položajem gospodarja. Kašča skoraj kvadratnega tlorisa je sicer stavba, namenjena shranjevanju žita in ostalih živil, ki so bila pomembna za preživetje v času, ko v hišah ni bilo hladilnikov ali drugih posebej za shrambo namenjenih prostorov. Zaradi svojega pomena so po navadi umeščene v dvoriščni prostor domačije, tako, da je vhod vanje viden s hišnega praga.«⁴⁷

4. naloga:

Kaj so ljudje hranili v kašči? Podčrtaj pravilne odgovore.

Žito, koruzo, ajdo, ječmen, pivo, vino, suho sadje, rozine, krompir, jabolka, hruške, gel za prhanje, zobno ščetko.

5. naloga:

Kje so običajno umeščene kašče na kmečkih domačijah?

6. naloga:

Od kod je Etnografski muzej pridobil kaščo na Jurčičevi domačiji?

⁴⁷ Jurčičeva domačija – muzej na prostem. (2021). Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana.

3. postanek – dvojni kozolec ali toplar

»Jurčičev dvojni kozolec ali toplar je značilna stavba, namenjena sušenju in shranjevanju pridelkov v tem delu Slovenije s konca 19. oz. začetka 20. stoletja. Njegovo enostavno oblikovanje in velikost odražata družbeni status lastnika. Ima dve okni, redko mrežo iz tramičev, ki zapira brano in ravne podporne ročice. Leta 2000 so njegove dotrajane dele zamenjali z elementi, ki so jih pridobili z razstavitvijo kozolca ob avtocesti pri Višnji Gori, ki je bil namenjen podrtju. Kozolci so stavbe, namenjene sušenju žita, sena, koruze, lanu, konoplje, stročnic, odrezkov gomoljnic ipd., pa tudi za shranjevanje različnih vozov in orodja.«⁴⁸

7. naloga

Katera trditev NI pravilna glede kozolca na Jurčičevi domačiji?

- a) Kozolec je bil namenjen sušenju in shranjevanju različnih pridelkov.
- b) Kozolec na Jurčičevi domačiji je imel tri okna.
- c) Kozolec na Jurčičevi domačiji so obnovili leta 2000 z elementi iz drugega kozolca.
- d) Kozolec je bil namenjen shranjevanju različnih vozov in orodja.

8. naloga

Nariši načrt kozolca na Jurčičevi domačiji in označi, kje so bile različne stvari shranjene.

⁴⁸ Jurčičeva domačija – muzej na prostem. (2021). Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana.

4. postanek – Jurčičeva rojstna hiša

»Hišo, v kateri se je leta 1844 rodil Josip Jurčič, je leta 1826 zgradil njegov ded. Spada v osrednjeslovenski tip hiše, z značilnostmi dolenske arhitekturne regije iz prve polovice 19. stoletja. Talna zasnova hiše je klasična: z osrednjo vežo s črno kuhinjo, hišo in kamro na eni strani ter štibelcem in shrambo na drugi. Danes je v njej stalna muzejska zbirka, ki predstavlja pisateljevo literarno delo in opremo revnejše kmečke hiše. Na njej je spominska plošča, posvečena pisatelju.«⁴⁹

9. naloga

Postavi se v vlogo Josipa Jurčiča v njegovi mladosti. Zapiši dnevniški vpis enega dne Josipa Jurčiča. Pri tem se osredotoči na življenje na posestvu. Bodi kreativen/a!

⁴⁹ Jurčičeva domačija – muzej na prostem. (2021). Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana.

Rešitve nalog

1. naloga: b.

2. naloga: Zidana hiša Jurčičevega deda je bila zgrajena iz opeke ali kamna in je imela trdno konstrukcijo, ki je omogočala, da je bila bolj odporna na vremenske vplive in je imela kot taka daljšo življenjsko dobo. Hiša je imela več prostorov, kjer so lahko stanovali družinski člani ter shranjevali hrano in druge potrebščine. V notranjosti hiše so bile običajno kamnite peči, ki so zagotavljale toploto in služile kot kuhalne površine. Po drugi strani pa je bila Krjavljeva koča zgrajena iz lesa in drugih naravnih materialov, ki so bili na voljo v okolici. Koča je bila manjša od zidane hiše, saj je bila namenjena začasni nastanitvi bajtarjev.

3. naloga: V času Josipa Jurčiča je bila koča namenjena predvsem bajtarjem in pastirjem. To so bili delavci na večjih kmetijah in so predstavljali socialno skoraj najnižji sloj.

4. naloga: Žito, koruzo, ajdo, ječmen, pivo, vino, suho sadje, rozine, krompir, jabolka, hruške, gel za prhanje, zobno ščetko.

5. naloga: Kašče so bile običajno umeščene na kmečkih domačijah v bližini stanovanjske hiše ali pa ločeno od nje na posebej namenjenem prostoru. Pogosto so tako kot na Jurčičevi domačiji gledale na vhod v bivalni prostor oziroma hišo.

6. naloga: Etnografski muzej v Ljubljani je kaščo z Jurčičeve domačije pridobil leta 1956 z bližnje vasi Gabrovčec.

7. naloga: b.

8. naloga:

Slika⁵⁰

⁵⁰ Images (195×195).

<https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTIGIczNz6mJiNpwRIu69AfwFaMEgYZQd9vYHVPwXnG3g&s> (10. 5. 2023).

9. naloga:

30. maj 1856

Danes sem se zbudil zgodaj zjutraj kot po navadi. Oblekel sem se v običajna kmečka oblačila in se odpravil v hlev, kjer sem nahranil živino. Nato sem se odpravil do polja, kjer smo prejšnji dan zorali zemljo.

Po kosilu sem se odpravil v gozd, kjer smo že nekaj dni prej pripravili les za obnovo kmečke hiše. Pomagal sem pri prenašanju in zlaganju lesa, saj bo hiša kmalu potrebovala obnovo. Po napornem delu v gozdu sem se odpravil nazaj na domačijo, kjer me je pričakala mama s kosilom. Po kosilu sem si privoščil nekaj počitka, kjer sem bral knjigo, ki sem jo dobil v dar od strica.

Zvečer sem se vrnil na domačijo, kjer sem pomagal pri pripravi večerje. Skupaj smo pojedli krompirjevo enolončnico. Ob večerih se radi zberemo v kamri, kjer poslušamo dedove zgodbe.

Današnji dan je bil zelo produktiven in vesel sem, da sem lahko pomagal na domačiji. Življenje na podeželju je trdo, vendar mi daje občutek pripadnosti in smisla. Zdaj grem spat in se veselim jutrišnjega dne.

Viri in Literatura:

KRAJI – Slovenija. Jurčičeva Domačija – Jurčičeva Rojstna Hiša.
https://kraji.eu/slovenija/jurciceva_rojstna_hisa/slo (10. 5. 2023).

Zavod prijetno domače za kulturo, turizem, promocijo, informiranje in upravljanje Jurčičeve domačije. Jurčičeva Domačija – Prijetno Domače.
<https://prijetnodomace.si/top-doizivetja/jurciceva-domacija/> (10. 5. 2023).

Jurčičeva domačija – muzej na prostem. (2021). Ivančna Gorica: Zavod Prijetno domače. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Ljubljana.

Slikovno gradivo:

Images (195×195).
<https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTIGIczNz6mJiNpwRlu69AfwFaMEgYZQd9vYHVPwXnG3g&s> (10. 5. 2023).

Avtorji prispevkov:

MATIC LEON BOŽIČ

MATIC BRUNDIČ

MIHA ČUČNIK

URŠA DEŽMAN

KLAVDIJA KELHER

URŠA KRAJNC

NIK KRYŽANOWSKI

LUCIJA LEBAR

TEVŽ LEVER BOŠTJANČIČ

LARA HANA MAČEK

SARA MAROLT

MATEJ TUŠAR

URŠA VOLK

FOTOGRAFIJE : Študijsko leto 2022/23

Študentje drugostopenjskega pedagoškega študijskega programa Zgodovina in Simona Zorc Ramovš, 24. 2. 2023, avtorica fotografije je Danijela Trškan.

Študentje drugostopenjskega pedagoškega študijskega programa Zgodovina in Simona Zorc Ramovš, 24. 2. 2023, avtorica fotografije je Danijela Trškan.

Študentje drugostopenjskega pedagoškega študijskega programa Zgodovina in Danijela Trškan, 24. 2. 2023, avtorica fotografije je Simona Zorc Ramovš.

Študentje drugostopenjskega pedagoškega študijskega programa Zgodovina in Danijela Trškan, 24. 2. 2023, avtorica fotografije je Simona Zorc Ramovš.

Naslov: Prispevki k didaktiki zgodovine, Posebna številka – Jurčičeva domačija

Letnik XXI, št. 4

ISSN: 1581-8713 (TISKANA VERZIJA)

ISSN: 1581-8721 (ELEKTRONSKA VERZIJA)

Urednica: Danijela Trškan

Oblikovalka: Danijela Trškan

Strokovni pregled: Danijela Trškan

*Copyright © Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete UL
(za potrebe predmetov Didaktika zgodovine I, Didaktika zgodovine II, Pedagoška praksa iz zgodovine, Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli)*

Ljubljana

2023